

CPJ GAZETECİNİN GÜVENLİK REHBERİ

DEĞİŞMEKTEN OLAN TEHLİKELİ BİR DÜNYADA HABER TAKİP
ETMEK

İÇİNDEKİLER

Giriş: Haberin Yeni Dünyası 1

1. Temel hazırlıklar 2
2. Risk değerlendirmesi ve ona uygun davranmak 9
3. Bilgi güvenliği 16
4. Silahlı çatışma 23
5. Organize suçlar ve yolsuzluk 28
6. Toplumsal olaylar ve çalkantılar 33
7. Doğal Afetler 37
8. Salgın hastalıklar ve kitlesel felaketler
9. Sürekli riskler 41
10. Stres tepkileri 44

Sonuç: Önümüzdeki Dünya 46

Ek A: Yapılacak işler listesi 47

Ek B: Güvenlik eğitimi 50

Ek C: Sigorta sağlayıcılar 52

Ek D: Gazetecilik kaynakları ve el kitapları 53

Ek E: Gazetecilik örgütleri 55

Ek F: Diğer kaynaklar 63

Ek G: Habere çıkmadan önce güvenlik durumu değerlendirmesi 64

Teşekkür 67

Yazarlar Hakkında 68

GİRİŞ: Haberin yeni dünyası

Dünya gazeteciler için gittikçe daha tehlikeli bir yer haline alıyor. Her 10 olaydan yaklaşık dokuzunda, gazetecileri öldüren katiller cezasız kalıyor. Her yıl yüzlerce gazeteci, saldırıya uğruyor, tehdit ediliyor ya da tacize uğruyor. Birçoğu takip ediliyor, ya da telefon ya da internet erişimleri kesintiye uğrattılıyor. Verili herhangi bir zaman aralığında 150'den fazla gazeteci kendilerine herhangi bir suçlama yöneltmeden hapiste tutuluyor. En az 35 gazetecinin akıbeti belirsiz. Gazeteciler, meslekleri boyunca ne zaman istismar edilen çocuklar, ya da sivillere yönelik gerçekleşen terör saldırıları gibi yaşam kaybı ve acı içeren haberleri takip etseler, duygusal stresle karşı karşıya kalıyor.

Gazeteciler için dünya aynı zamanda artık daha da küçük bir yer. Dijital teknoloji sayesinde neredeyse herkes sadece olan biteni değil, belirli gazeteciler ve medya mecralarının geçtiği haberleri de gerçek zamanlı olarak takip edebiliyor. Tüm dünyada şiddete meyilli ve yozlaşmış kişiler bilginin algıları nasıl belirlediğini anlamakla kalmıyor, aynı zamanda tek tek gazetecilerin çalışmalarının onlara karşı nasıl bir tehdit oluşturduğunu da biliyor. Bazı ülkelerde televizyon ve internetteki haber mecralarının eşi benzeri görülmemiş seviyedeki tarafsızlığı, muhabir ve taraf olan arasındaki çizgiyi belirsizleştirerek, gazetecilerin tarafsız ya da profesyonel birer gözlemci oldukları yönündeki fikrin üzerindeki baskıyı artırıyor. Sonuç ise küçük, durgun şehirlerden, uluslararası savaş bölgelerine kadar koşulların gazeteciler için çok daha düşmanca hale gelmesi. Gazeteciler bugün her yerde kendilerinin ve birbirlerinin arkasını geçmişte olmadığı kadar çok kollamak durumunda.

Medya kuruluşlarının istihdam biçimleri de artık farklı. Haber merkezlerinde yaşanan küçülmelerle; deniz aşırı ülkelerde yaşanan tsunami olaylarından, yerel otoban kazalarına, okyanuslarda yaşanan petrol kuyuları kazalarından, siyasi gösterilere, silahlı çatışmalardan

organize suçlara artık daha fazla serbest çalışan muhabir olay yerinden bildiriyor. Bu gazetecilerin birçoğu büyük medya kuruluşlarının kartını taşıyor olsa da, kadrolu olarak çalışmıyor ve kendi hazırlıkları, ekipmanları, sigortaları ve bakımlarından sorumlu durumda olabiliyor. Her türden yurttaş gazetecisi de benzer zorluklarla karşı karşıya. Yeni gelişmekte olan medya ağlarına herhangi bir ücret almadan emek sunan kişiler desteksiz ya da eğitimsiz olarak katkıda bulunuyor. Bugün, geçmişe göre çok daha fazla sayıda gazeteci hangi haberin takip edileceğine ve habere nasıl yaklaşılacağına karar veriyor. Başka bir deyişle, büyük ölçüde kendi başlarına çalışıyorlar.

Bu rehber, yeni ve değişmekte olan bir dünyada gazetecilerin neleri bilmesi gerektiğini anlatıyor. Rehberin hedeflediği kitle, çeşitli deneyim seviyelerinden yerel ve uluslararası gazeteciler. Rehber ilk haberini takip etmek üzere yolu koyulacak yeni gazetecilere yapması gereken temel hazırlıkları anlatırken, kariyerinin ortasında olan ve sahaya dönen gazetecilerin bildiklerini tazeliyor ve dijital güvenlik ve tüm deneyim seviyelerinden gazetecilere yönelik tehdit değerlendirmesi gibi karmaşık konularda önerilerde bulunuyor.

1. Temel Hazırlıklar

- Dış haberler muhabirliği
- İç haberler muhabirliği
- Basın kartları
- Sigorta kapsamı
- Tıbbi bakım ve aşılar
- Kişisel önlemler

Daha önce hiç bu kadar farklı türde gazeteci, bu kadar çeşitli platformlar için haber takip etmemişti. Fakat gazeteciliğin türü ne olursa olsun – araştırmacı gazetecilikten, uzman muhabirliğe, dış haberlerden, iç haberler gazeteciliğine, blog yazarlığından foto muhabirliğe – kapsamlı bir hazırlık, başlangıç noktasıdır.

Takip edeceğiniz konuyu ya da uzmanlaşacağınız alanı dikkatlice araştırın. Sahayı, tarihi, aktörleri, dinamikleri ve eğilimleri farklı bakış açıları ile öğrenin. (Bkz. Aşağıda dış haberler muhabirliği ve iç haberler muhabirliği bölümleri)

Takip edeceğiniz grubun kültürü, gelenekleri, alışkanlıkları ve kullandıkları deyimler hakkında deneyim sahibi olun. Dil bilmek çok faydalı olacaktır, özellikle de temel deyimleri ve terimleri bilmek. Farklı perspektiflerden oluşan bir haber kaynağı listesi oluşturun. Acil durumlar için, çıkış rotası ve yeriniz, planlarınız ve çalışmalarınızın detayları konusunda bilgilendirebileceğiniz güvendiğiniz kişileri de içeren bir beklenmedik durum planı oluşturun. (Bkz. Bölüm 2 –Risk değerlendirmesi ve riske uygun davranmak). Diğer önemli hazırlık aşamaları ise uygun bir sağlık sigortası edinmek ve gereken aşıları olmak (Sigorta kapsamı, tıbbi bakım ve aşılar kısmında ele aldığımız gibi); bilgi ve iletişim güvenliğine hakim olmak (Bölüm 3 – Bilgi Güvenliği kısmında anlattığımız gibi) ve uygun çatışma eğitimi ve ekipmana sahip olmak (Bölüm 4 – Silahlı Çatışma)

Dış Haberler Muhabirliği

Seyahatten önce gidilecek yabancı ülke hakkında kapsamlı bir araştırma yapmak güvende olmanın temel kuralıdır. Bir dizi farklı bakış açısını yansıtan haberleri, farklı akademik kaynakları, Dünya Sağlık Örgütü ve diğer hükümet kuruluşları ya da uluslararası kuruluşların seyahat ve sağlık uyarılarını ve hem hükümetlerin hem hükümet dışı kaynakların insan hakları ve

basın özgürlüğü hakkındaki raporlarını yakından inceleyin. Gezi rehberleri kültür ve alışkanlıklar hakkında temel bilgileri sağlayabilir. Bir yere seyahat etmeden önce, özellikle de ilk seferden önce, o yer hakkında deneyimi olan gazetecilerden tavsiye alın. Haber takibini planlamak ve risk değerlendirmesi yapmak için güvenilir meslektaşlardan alınan duruma özgü tavsiyeler kritik önemdedir. Eğer meslekte deneyimsizseniz ya da belirli bir bölgeye ilk kez gideceksiniz, deneyimli meslektaşlarınıza bir süre çalışırlarken onlara eşlik edip edemeyeceğiniz sormayı düşünebilirsiniz.

Gündelik iletişimi mümkün kılmak ve saygı duyduğunuzu göstermek adına yerel dildeki temel ifadeleri öğrenmek için elinizden gelen her şeyi yapın. Gündelik iletişim ve o yabancı kültüre saygı duyduğunuzun görülmesi, güvenliğinizi artırabilir. Bölgeden dışarı çıkmak için seyahat rotalarını ve uygun tıbbi tesisleri araştırın. Amerikan Üniversitesi'nin Dış Haberler Muhabirleri Ağı, hazırlanmanızda size yardımcı olabilecek [farklı kaynaklar](#) listesi sunmakta.

Potansiyel olarak tehlike arz eden bir haber takibinde, her zaman önceden güvenlik değerlendirmesi yapın. Yola çıkmadan önce editörleriniz, meslektaşlarınız ve aile üyeleri ya da arkadaşlarınızla beraber iletişim kuracağınız kişilerin kimler olacağını net şekilde belirleyin. Sahadaki kontaklarınız aile üyelerinize ve editörlerinize nasıl ulaşacaklarını bilmeli; aynı şekilde akrabalarınız ve editörleriniz de sizin yerel kaynaklarınıza nasıl ulaşacaklarını bilmeli. Nerede kalacağınızı, iletişim altyapısının durumunu ve takip edilme olasılığını gidişinizden önce araştırın. Ülkenizdeki editörlerle ve başka kişilerle nasıl iletişim kuracağınızı belirleyin – sabit telefonla, internet protokolü (IP) üzerinden, chat programlarıyla ya da e-posta ile – ayrıca takma isim, bir tür kod sistemi ya da şifreleme kullanıp kullanmayacağınızı da. (Bilgi güvenliği için bkz. Bölüm 3). Yola çıkmadan önce çevirmenler, şoförler ya da fixerlar için nerelere bakabileceğinizi belirleyin. Sizinle beraber çalışacak yerel kişileri araştırırken azami dikkat ve özen gösterin ve meslektaşlarınızın önerilerini aldığımızdan emin olun. Çünkü güvenliğiniz genelde destekleyici olarak çalışan kişilerin elindedir; bu nedenle güvenilir ve bilgili kişiler seçmek temel önemdedir. Askeri birliklere eklenmek isteyen gazetecilerin gidişlerinden önce ayarlamalarını yapmaları gerekir.

Bir çok ülkede birinin sizi havalimanında karşılaması ve kalacağınız yere götürmesi iyi olabilir. Bu sizin ortama alışmanıza yardımcı olur ve güvenli olmayan yollar ya da suçlularla karşı karşıya kalma riski gibi tehlikelerden uzak tutar. Kalacağınız yeri önceden ayarlayın. Seçeceğiniz otel ya da diğer yerler ne kadar dikkat çekmek istediğinize bağlı olarak değişir. İş dünyasına hitap eden büyük oteller yüksek güvenlik sunarlar ancak ayrıca dikkat çekmenize de neden olurlar. Büyük otellerde ayrıca kablosuz internet gibi hizmetler de mevcuttur ama baskıcı rejimlerin olduğu ülkelerde internet bağlantısı sağlıklı olmayabilir. Küçük bir otel seçmek ya da özel bir yer tutmak daha az dikkat çekmenizi sağlayabilir, bu da işinizi yapmanıza daha fazla olanak sağlayabilir. Ancak bu türden bir barınma olanağı güvenlik hizmetleri konusunda ya çok az seçenek sunacaktır ya da hiç sunmayacaktır. Yabancıların kolayca girmesine olanak tanıyacak şekilde balkonu ya da penceresi olan yerlerden uzak durun. Her zaman acil bir durum meydana geldiğinde uygulayabileceğiniz bir kaçış planınız olsun.

Tavsiye edilen güvenlik eğitimi ya da kurşun geçirmez yelek gibi ekipmanlar her zaman önceden edinilmeli. (Bkz. Bölüm 4 – Silahlı çatışma). Dünya Sağlık Örgütü'nün tavsiyesine göre reçeteli ilaçlar orijinal ambalajlarında ve el bagajında taşınmalı. El bagajınızın çalınması ya da kaybolması durumuna karşı, ilaçların yedeklerini, doktorunuzun iletişim bilgileri ile beraber başka bir çantaya koymayı tercih edebilirsiniz. Seksen beş mililitreden fazla sıvılar birçok havalimanının güvenlik kurallarına göre bagaja verilmeli. Ayrıca uluslararası bir aşı kartı, kan grubunuzu gösterir resmi bir belge ve herhangi bir alerji ya da diğer tıbbi duruma dair var olan tıbbi belgeleri de yanınızda bulundurmalısınız. Haber takip edeceğiniz bölgedeki hastaneler,

klinikler ve temel bakım doktorlarının bilgisinin de aralarında olduğu tıbbi bakım olanaklarını belirleyin.

Kötü hava koşullarına yönelik olanlar da dahil, uygun kıyafetler seyahate çıkmadan önce edinilmeli. Deniz aşırı ülkelerde çalışacak olan gazeteciler giysilerinde belirli bir mesafeden dikkat çekmeyen, kolluk gücü tarafından kullanılan mavi renkten ve asker tarafından kullanılan haki renkten ve kamuflajdan farklı, toprak tonlarını ve koyu tonları tercih etmeli. Haber takip ederken hareket halinde olacak gazeteci, uygun bir ayakkabı, sağlam bir sırt çantası ve rahat uyku giysilerine sahip olmalı. Ayakkabılar seyahatten önce muhakkak giyilmiş ve ayağa alışık olmalı. Pil, fener, defter, tampon, diş ipi, taşınabilir ilk yardım seti, antiseptikler, uygun ayak mantarı kremi ve para saklamaya uygun keseler gibi az gelişmiş ülkelerde bulması zor olabilecek malzemeler valize konmalı. (Daha kapsamlı bir ihtiyaç listesi için bkz. Ek A.) Gazeteciler ABD doları ya da EURO'ya erişimleri olduğundan emin olmalı. Uluslararası Gazeteciler Federasyonu (International Federation of Journalists) gazetecilere içine resmi görünümü bir takım kartlar ve biraz nakit para koydukları sahte bir cüzdanı soğun olasılığına karşı taşımayı öneriyor.

Pasaportunuz ve ilgili vizenizin tarihi geçmemiş olmalı. Pasaportun geçerlilik tarihine en az altı ay kalmış olmalı ve vize mührü için boş sayfası olmalı. Ayrıca saygın bir kurumdan uluslararası geçerliliği olan bir sürücü belgesi edinmeyi de düşünebilirsiniz. Ehliyetinize ek olarak bir uluslararası sürücü belgesi sahip olmak bazı ülkelerde bir gereklilik ve bazı yerlerde de araba kiralamaı kolaylaştırabilen bir unsur.

İç haberler muhabirliği

Dış haberler muhabiri kayda değer seviyede lojistik ve güvenlik tehdidi ile karşı karşıya kalırken, ülke içinde çalışan muhabirler ise yaşamlarına ve özgürlüklerine karşı çok daha ciddi tehlikelere maruz kalıyor. CPJ araştırmalarına göre 1992'den bu yana işle ilgili yaşanan her 10 ölüm olayından dokuzu, kendi ülkelerinde haber takibi yapan yerel gazetecilerin başına gelmiş. Yine CPJ verilerine göre, tüm dünyada hapse konan gazetecilerin yüzde 95'i o ülkenin muhabirleri, foto muhabirleri, blog yazarları ve editörleri. Kapsamlı bir hazırlık ve güvenlik planlaması yerel muhabirler için özellikle acil bir ihtiyaç.

Meslekte, uzmanlık alanında ya da size verilen haberin ilgili olduğu alanda yeni iseniz, daha deneyimli bir meslektaşınızın tavsiyelerine ve potansiyel akıl hocalığına başvurabilirsiniz. Deneyimli bir meslektaşınızı izni doğrultusunda çalışırken bir süre takip etmek, izlemek, size çok değerli pratik bilgiler kazandırabilir. Kamuya açık bilgilere erişim konusunda düzenlemeler de dahil olmak üzere, uygulanmakta olan tüm basın kanunlarını, özel mülkiyete erişim, hakaret ve iftira ve baskıcı birçok ülkenin uygulamakta olduğu içerik kısıtlamalarını araştırmalısınız. Örneğin Etiyopya gibi ülkeler, muhalif gruplar hakkında haber yapmayı bile devlete karşı işlenen suç olarak tanımlıyor. Çin merkezi hükümeti ya da Komünist Parti'yi eleştiren yazarları hapsediyor. Her yıl dünya genelinde düzinelerce gazeteci buna benzer devlete karşı işlenen suçlar iddiasıyla hapse giriyor. İçerik konusundaki sınırları zorlamaya karar verseniz bile kısıtlamaları ve onların ötesine geçmenin potansiyel olarak önemli sonuçlarını bilmelisiniz.

CPJ araştırmalarına göre özellikle, siyaset, yolsuzluk, suç ve çatışmaları takip eden gazeteciler saldırı ve hapis riski ile yüksek derecede karşı karşıya. Eğer bir uzmanlık alanını takip ediyorsanız, konunuzun getirdiği güvenlikle ilgili sonuçları anlamaya, temel aktörleri tanımlamaya ve motivasyonlarını bilmeye, mevzuat ya da şiddet içeren yasadışı yollarla sağlanmış kırmızı çizgileri aşmanın olası sonuçlarını bilmeye zaman ayırmalısınız. Uzmanlığı gerektiren alanda yeni olan gazetecilere editörler, kaynaklarla tanışmaları, deneyimli meslektaşlarla konuşmaları ve konu ile ilgili pratikleri ve terminolojiyi öğrenmeleri konusunda gereken hazırlıkları yapmaları için zaman vermeliler. Örneğin suç konusundaki uzmanlık,

güvenlik güçlerinin pratikleri hakkında bilgi sahibi olmayı gerektirir. (Bkz Bölüm 5 – Örgütlü Suçlar ve Yolsuzluk ve Bölüm 6 – Toplumsal Olaylar e-ve Çalkantılar) Suç hakkında ve diğer yüksek riskli haberlerde editörlerle beraber bir güvenlik değerlendirmesi yapmalısınız. (Bkz Bölüm 2 – Risk değerlendirmesi ve riske uygun davranmak).

Eğer yerel ya da uluslararası bir medya kuruluşu için haber takip etmeyi düşünen serbest bir gazeteci iseniz, potansiyel risk ve bir sorunla karşı karşıya kaldığınız durumda haber kuruluşunun size destek sağlamak konusundaki yetkinliğini ve isteğini net şekilde değerlendirmelisiniz. Potansiyel olarak tehlikeli bir haberin takibinden önce, her zaman güvenlik değerlendirmesi yapmalı, güvenilir güvenlik kontaklarını listelemeli ve düzenli kontroller için kesin bir prosedür geliştirmelisiniz. (Bkz Bölüm 2 –Risk değerlendirmesi ve ona uygun davranmak). Serbest çalışanlar riskli bir haber takibini reddetmek konusunda tereddüt yaşamamalı. Yüksek derecede baskıcı rejimlere sahip ülkelerde, uluslararası bir haber kuruluşu için çalışmak kanunla yasaklanmış olabilir. Kanunları ve yabancı basına çalışmanın olası sonuçlarını bilin. Bir dizi başka ülkede adınızın haberde geçmesini istemeyebilirsiniz. İlgili ülkede muhalif olarak adlandırılan bir medya kuruluşu tarafından yapılan haberde adınızın görünmesinin olası sonuçları hakkında bilgi sahibi olmalısınız. İmzanızın haberde görünmesi konusundaki tercihinizi ilgili medya kuruluşuna net olarak ifade edin.

Yereldeki tüm muhabirler, ne tür bir profesyonel desteğe erişimi olduklarını öğrenmeli. Bazı ülkeler basın kanunu hakkında rehberlik edebilecek ve belli başlı haber konularını takip etmekle ilgili olarak pratik tavsiyelerde bulunabilecek etkili mesleki örgütlerine sahip. Eğer bir sorunla karşılaşırsanız bazı ulusal örgütler durumunuzu kamuoyuna duyurmak konusunda sizin adınıza sürece müdahil de olabilir. Ayrıca CPJ ve Sınır Tanımayan Gazeteciler gibi uluslararası kuruluşların, taciz ve tehditler karşısında küresel dikkati ve hak savunuculuğunu harekete geçirebileceğini de bilin. (Yerel ve uluslararası kuruluşların listesi için bkz. Ek E – Gazetecilik Örgütleri. [International Freedom of Expression Exchange](#) isimli kuruluşta da örgütlerin kapsamlı bir listesi mevcut.)

Eğer uluslararası bir gazeteci için fixer ya da çevirmen olarak çalışacaksanız, takip edilecek haberin içerdiği potansiyel riskin farkında olun. Kimi göreceğinizi ve nereye gittiğinizi önceden bildiğinize emin olun. Beraber çalışacağınız uluslararası gazetecinin deneyimini, geçmiş performansını ve risk toleransını değerlendirin. Muhalif olarak adlandırılan bir ülkeden gelen bir muhabirle düşmanca yaklaşımları olan bir çevrede görünmenin yaratacağı algıyı değerlendirin. Görevi reddedebileceğinizi ve bir sorunla karşı karşıya kalırsanız medya kuruluşunun ya da gazetecinin ne kadar destek olabileceğini bilin. Görevde size düşen rolün ne olduğunu net bir şekilde bilin. Sizden istenen çevirmenlik ve lojistik ihtiyaçları karşılamak mı? Yoksa muhabirlik de yapacak mısınız? İkincisinin güvenlikle ilgili getireceği ek sonuçlar olacaktır.

Her türden yerel muhabir ve fixer'a beraber iş yapacakları medya mecraları ve onların editörleri haber takibinde ne yapmasını beklediklerini ve medya kuruluşunun herhangi bir problem ortaya çıkması durumunda ne tür bir hukuki destek ve güvenlik desteği verebileceğini net şekilde açıklamalı. Editörler yerelde çalışan gazetecilerin riskli bir haberde görev almayı reddedebileceğini bilmeli ve bu durumu o kişiye karşı önyargısız ve yaptırımsız olarak kabul etmeli.

Medya kuruluşları tehlikeli bir görevi yereldeki bir muhabire verirken etik yükümlülükleri dikkate almak zorundadır.

Bağımsız blog yazarları, video çeken kişiler ve yurttaş gazetecileri özellikle 2011 yılında başlayan Arap Baharı sürecinde önemli haber sağlayıcıları olarak öne çıktılar. Otoritelerin uluslararası medya erişimini engellediği Libya ve Suriye'de yurttaşlar bağımsız gazeteciler

olarak öne çıktı. Bazıları hükümet baskısını videoya çekti ve görüntüleri internete yükledi, bazıları bağımsız bloglar, mikro-bloglar ve sosyal medyayı kullanarak son dakika haberlerini yaydı. Kısıtlamaların çok ağır olduğu bölgelerde bu kişiler yaptıkları iş sayesinde dünyanın geri kalanının çatışmaları görebileceği bir pencere açtı. Bazıları bunu hayatlarıyla ödedi. Suriye’de bağımsız çalışan ve görüntü çeken [Ferzat Jarban](#) ve [Basil al-Sayed](#) alenen kendilerini hedef alan saldırılarda hayatlarını kaybetti; Libya’da bağımsız bir web sitesinin kurucusu [Mohammed al-Nabbous](#) Bingazi’den canlı ses yayını yaparken vuruldu.

Bağımsız çalışan blog yazarları ve video haber yapanlar, acil durumlarda harekete geçebilecek olan, profesyonellerden ve aile üyelerinden oluşan bir ağ oluşturmali. Londra merkezli Savaş ve Barış Gazeteciliği Enstitüsü ([Institute for War & Peace Reporting](#)) Balkanlar ve Orta Doğu’da yurttaş gazetecilerinin yerel ağlar örgütlemesine yardımcı oldu. Bir çok ülkede bu tür ağlar kendi üyelerinin kimliklerini koruyacak şekilde oluşturulmalı. (Güvenli bir şekilde iletişim kurmanın yolları için bkz. Bölüm 3 – Bilgi Güvenliği) Bölüm 2’de anlatıldığı gibi bir güvenlik değerlendirmesi yapın. Kriz zamanlarında gazetecilik yapan bağımsız blog yazarları, görüntü çeken kişiler ve diğer yurttaşlar kurumsal destek olmadan çalışmanın ve genel olarak kendi başına olmanın yarattığı akut riskler konusunda bilgili olmalı. Güvenli iletişim yöntemlerini kullanmayı ve meslektaşlar ve yakınlar ile düzenli kontak halinde olmayı içeren titiz bir güvenlik planlaması, hayati önemdedir.

Basın Kartları

İstendiğinde durumunuzu belgeleyebilmeniz için haber yapmaya başlamadan önce basın kimlik kartınızı alın. Bir çok medya kuruluşu sözleşmeli çalıştığı kişilere ya da diğer serbest muhabirlerine istek üzerine basın kimlik kartı verir. En azından serbest çalışanlar medya kuruluşundan antetli kağıda yazılmış bir görev yazısı edinmelidirler. Aralarında ABD merkezli Ulusal Yazarlar Sendikası ([National Writers Union](#)) ve Ulusal Basın Fotoğrafçıları Derneği ([National Press Photographers Association](#)) ve Belçika merkezli Uluslararası Gazeteciler Federasyonu’nun ([International Federation of Journalists](#)) da olduğu çeşitli gazetecilik örgütleri ve sendikalar da kalifiye kişilere basın kimlik kartı veriyor. Her ne kadar bağımsız blog yazarları kimlik kartı almakta halen zorlansa da, başka ülkelerdeki birçok basın örgütü de aynısını yapıyor. Bağımsız blog yazarları gazetecilik işlerini topladıkları bir dosyayı sunarak basın kimliğini daha kolay alabilirler. Ayrıca belediye, bölgesel ya da ulusal yönetimlerden basın kartı alma seçeneğini de araştırmalısınız, ancak yetkililerin neyin haberinin yapılacağını kontrol etme amacıyla basın kartı vermek konusunda seçici davranabileceğini aklınızda tutun. (Bkz. Bölüm 6 – Toplumsal Olaylar ve Çalkantılar) Yerel polis biriminden alınan bir basın kartı örneğin yerel bir gösteriyi takip ederken işinize yarayabilir. Basın kartı ayrıca hükümet binası ya da meclis gibi kamuya ait binalarda çekim yapmak için gerekli olabilir.

Yurt dışına seyahat edecek gazeteciler ayrıca gittikleri ülkeden haber geçebilmek için gazeteci vizesine ihtiyaç duyup duymadıklarını araştırmalıdır. Cevap her zaman net olmayabilir. Bu gibi durumlarda gazeteciler, en iyi nasıl hareket edeceklerine karar vermek için meslektaşları ve hükümet yetkilileri ile konuşmalıdır. Birçok durumda gazeteciler kısıtlamaların hüküm sürdüğü ülkelere sansürü aşmak için turist vizesi ya da başka tür gazetecilik amacı belirtmeyen vize ile giderek mesleklerini etkili bir şekilde icra etmekte. Fakat gazeteciler bunu potansiyel yasal sonuçlarını da tartmalıdır. ABD merkezli Profesyonel Gazeteciler Topluluğu – SPJ ([Society of Professional Journalists](#)) isimli basın örgütü için akreditasyon ve basın kartı uygulamaları hakkında bir durum raporu hazırlayan gazeteci Michael Collins “Yabancı muhabirler üzerinde baskı uygulayabilen ülkelerde çalışırken, gerekli akreditasyona sahip olmamanın olası sonuçları ile olası kısıtlamaları karşılaştırarak tartmalısınız” diyor. “Sonuçta bu sadece sizin verebileceğiniz bir karar, ancak polisle ya da silahlı kuvvetlerle ya da diğer yetkililerle karşı karşıya geldiğinde resmi akreditasyon sahibi olmak her zaman daha iyidir.”

Askeri yetkililer bazen gazetecilere kendi akreditasyonlarını uygular. Hükümetlerin askeri kuvvetleri ve hatta silahlı isyancı gruplar, gazetecilerin silahlı güvenlik noktalarından geçebilmesi için üst seviye bir yetkiliden yazılı izin almasını şart koşabilirler. Bu yazılı izin grubun resmi mührünü taşıyan bir mektup şeklinde de olabilir, bir komutanın arkasına kısa bir not yazdığı bir kartvizit şeklinde de olabilir. Nerede hangi izin belgesini gösterdiğiniz konusunda dikkatli olun. Gruplardan biri rakip grubun izin kağıdına sahip olmayı düşmanla işbirliği olarak yorumlayabilir.

Uluslararası seyahat eden gazeteciler, pasaportları, basın kimlik kartları, izin belgelerinin bir kaç kopya fotokopisi ve pasaporta uygun fazladan vesikalık resim ile seyahat etmelidir.

Sigorta Kapsamı

Uygun bir sağlık ve iş göremezlik sigortasına sahip olmak gazetecilerin karşı karşıya kaldığı en büyük güçlüklerden. Yerelde çalışan kadrolu gazeteciler, kurumlarının sigorta için koyduğu koşulları ve kısıtları etraflıca incelemeliler. Kadrosuz çalışan gazeteciler ise kendilerini habere gönderen medya kuruluşu ile sigorta konusunu konuşmayı denemeliler. Ancak serbest gazeteciler sigortalarını kendileri bulup, ödemeyi kendileri yapmak durumunda kalabilirler. Kendi ihtiyaçlarına uygun sigorta planını araştırmak konusunda zaman ayırmalıdır. (Düzinelerce gazetecinin CPJ'ye anlattıklarına göre, az gelişmiş ülkelerin radyo istasyonlarında çalışan muhabirlerden, büyük Batılı medya kuruluşları için çalışan savaş muhabirlerine, şaşırtıcı sayıda gazeteci, rutin olarak sigortasız ya da çok dar kapsamlı sigorta ile çalışıyor.)

Daha varlıklı ülkelerde bulunan gazetecilik örgütleri farklı hayat ve sağlık sigortası seçenekleri sunabiliyor. Profesyonel Gazeteciler Topluluğu - SPJ aralarında hastane gelir sigortası, ciddi ve uzun süreli yaralanmalara karşı geniş tıbbi sigorta, kazara ölüm ya da uzuv kaybı ve engellilik maaşının aralarında olduğu bir dizi sigorta planı seçeneği sunuyor. SPJ'nin sigorta seçenekleri tüm ABD devletlerinde mevcut değil ve ABD dışında çalışan tüm gazetecilere de uygun değil. Ulusal Yazarlar Birliği (The National Writers Union) ve Ulusal Basın Fotoğrafçıları Birliği (National Press Photographers Association) saygın üyelerine bir takım sigorta seçenekleri sunmakta.

Uluslararası çalışan gazetecilerin bazı seçenekleri mevcut. Paris merkezli basın özgürlüğü grubu Sınır Tanımayan Gazeteciler (Reporters Without Borders) Quebec, Kanada merkezli özel sigorta şirketi World Escapade Travel Insurance ile beraber yaşadıkları ülke dışında çalışan serbest gazeteciler de dahil olmak üzere gazetecilere rekabetçi fiyatlardan sigorta paketleri sunuyor. Bu poliçeler dünya genelinde savaş bölgeleri gibi zor koşulların hüküm sürdüğü alanlarda çalışan gazetecileri kapsıyor. Poliçelerin fiyatları çalışılan bölgeye göre değişiyor. Sigorta bir günlük de alınabiliyor, 365 günlük de. Bir takım ön koşullarla beraber ek kapsam almak da mümkün oluyor. Bu sigortalardan faydalanabilmek için gazetecilerin Sınır Tanımayan Gazeteciler örgütüne üyelik aidatı ödemesi gerekiyor. Bu sigorta planları arasında acil destek koruması, seyahat esnasında ya da askeri birliklere eklenme sırasında sigorta (çatışmaya aktif olarak savaştan taraf olarak katılmak sigortayı geçersiz kılıyor), kazara ölüm ve uzuv kaybı ödemeleri var.

Bir dizi özel sigorta acentesi de uluslararası alanda çalışan gazetecilerin de dahil olduğu seyahat eden kişilere sağlık, engellilik ve hayat sigortası seçenekleri sunabiliyor. Fiyat ve kapsam ise bir çok faktöre bağlı olarak değişiyor. (Bkz. Ek C – Sigorta Sağlayıcılar listesi). Seçeneklerinizi kapsamlı olarak araştırın ve sigorta poliçelerini savaş ve terörizmden kaynaklanan istisnalar gibi kısıtlamalar açısından inceleyin. Dünya Sağlık Örgütü, uluslararası seyahat eden kişilere; sigortalarının seyahat planlarında değişiklik, tıbbi nedenle ülkeyi acil terk etme durumu ve ölüm

durumunda cenazenin getirilmesini de kapsadığından emin olmalarını öneriyor. Uzun süreli yaralanma ya da engellilik durumunun herhangi bir sigorta poliçesinin en önemli kısmı olduğunu aklınızdan çıkarmayın. Tıbbi nedenlerle acilen ülkeyi terk etmek gibi beklenmedik durumların sigorta kapsamında olması herkesin karşılayamayacağı kadar pahalı olabilir ve ülkeyi terk etmek savaş bölgelerinde ya da aşırı derecede uzak alanlarda mümkün olmayabilir. Bu gibi durumlarda gazetecilerin buldukları yerdeki tıbbi bakıma güvenmekten başka seçenekleri olmayabilir.

Tıbbi bakım ve aşılar

Fiziksel zindelik ve uygun bir yeme içme düzeni temel koruyucu önlemlerdir. Yurt dışına ya da belirli bir süre çok uzak yerlere gidecek gazeteciler seyahatleri öncesinde temel bakım sağlayan bir doktora, diş hekimine, göz doktoruna, jinekoloğa ya da fizik tedavi uzmanına görünmeyi düşünmelidir. Yapılması gerekli bir diş bakımı varsa, seyahatten önce özellikle yapılmalıdır. Eğer uluslararası çalışmayı planlıyorsanız, uluslararası seyahat eden kişilere hizmet veren yetkili bir doktor ya da kliniğe danışarak tavsiye edilen tüm aşıları yaptırın. Aşıları yaptırdığınızın belgesi olarak Dünya Sağlık Örgütü tarafından onaylı olduğu belli olan sarı renkli Uluslararası Aşı Kartınızı imzalı ve mühürlü olarak edinin ve fotokopilerini de yanınızda taşıyın. Bu sertifika hemen her yetkili klinik tarafından verilir. Dünya Sağlık Örgütü, bazı sigorta sağlayıcıların acil tıp sigortası ya da acil durumlarda ülkeye geri göndermeyi de kapsayan sigortaların şartı olarak aşuların yapıldığının kanıtlanmasını istediklerini söylüyor. Bazı ülkeler, ülkeye giriş için aşı şartı koyar, bu ülkelerin şartlarını kontrol edin. Bolivya örneğin, ziyaretçilerin sarı hummaya karşı aşılmasını şart koşuyor.

Doktorların bir çoğu 19-64 yaş arasındaki yetişkinlerin 10 yıl geçerliliği olan tetanos aşısı olmasını öneriyor. Sıtmanın yaygın olduğu yerlere gidecek olan gazeteciler için doktorlar ayrıca enfeksiyona karşı profiltik sıtma karşıtı ilaçlar yazabiliyor. Bazı bölgeler için çocuk felci, Hepatit A ve B, sarı humma ve tifo aşısı da önerilebiliyor. Hepatit B aşısının altı ay önceden planlanması gerekiyor çünkü aşı altı ay boyunca aralıklarla üç ayrı aşılamaya gerektiriyor. Batı Afrika ve Orta Afrika ülkelerinin çoğuna gitmek için sarı humma aşısı zorunlu. Suudi Arabistan'daki Mekke'ye gitmek için menenjit ve çocuk felci aşısı zorunlu. Dünya Sağlık Örgütü güncel [hastalık dağılımı haritası](#) yayınlıyor.

Her ne kadar yardım görevlileri, gazeteciler ve yüksek riskli bölgelere seyahat eden diğer kişiler için ağızdan yapılan bir aşı tavsiye edilse de, kolera aşısı uluslararası seyahatlerde artık rutin olarak tavsiye edilmiyor. Birçok ülkenin onayladığı ağız yoluyla yapılan aşı iki dozdan oluşuyor ve iki doz arasındaki zamanın minimum iki hafta, maksimum altı hafta olması gerekiyor.

Bazı aşılar sizi geçici olarak hasta edebilir. Ancak uzun süren ya da yüksek ateş hemen bir doktora bildirilmeli. Hiçbir aşının yüzde 100 etkili olmadığını unutmayın. Ayrıca aşılar bir hastalığa yakalanmamak için alınması gereken diğer makul önlemlerin yerine de geçmemektedir.

Kişisel Önlemler

Temiz içme suyu her zaman temel önemdedir. Musluk suyunun temiz olmadığı bilinen ya da kirli olduğundan şüphelenilen yerlerde ağız kapalı şişelerde satılan sular seçeneklerden biridir. (Uluslararası Gazeteciler Federasyonu - The International Federation of Journalists, şişe suyun da kirli olabileceği gerekçesiyle, birçok yerde sadece şişelenmiş gazlı su içilmesini tavsiye ediyor.) Eğer kirli sudan kaçınılamıyorsa, suyu en az bir dakika kadar görülebilecek şekilde kaynatmak Dünya Sağlık Örgütü'ne göre içindeki patojenleri öldürmenin en etkili yolu. Suyu buzdolabına kaldırmadan önce oda sıcaklığına gelmesini bekleyin. Suyun tahmin edilen kirlilik durumuna göre değişen başka sterilize etme yöntemleri de var. İyot tabletleri ya da klor kullanmak parazitlerin büyük kısmını öldürür. Ama Güney Asya ve Sahra Altı Afrika ülkeleri

gibi yerlerde insan dışkısının mikroskobik kalıntıları da dahil olmak üzere patojenleri etkili şekilde öldürmenin tek yolu seramik, karbon ya da membran filtreler kullanmak olabilir. Gazeteciler gidecekleri yere en uygun su arıtma yöntemini araştırmalıdır.

Suyun potansiyel olarak kirli olduğu yerlerde sadece iyi pişmiş yemekleri yiyin. Meyveler ya soyulmayı ya da temiz suda yıkanmalı. Sokak satıcılarından yemek yemekten, çiğ sütle, su ve yumurta ile yapılan yemeklerden kaçınin. Duş alırken su yutmamaya çalışın, dişlerinizi temiz su ile fırçalayın ve yemeklerden önce ellerinizi ve tabak çanak, çatal kaşık gibi sofraya malzemelerinizi yıkayın. El antiseptiklerini kullanmak da tavsiye edilir. Deniz gölü gibi açık suların da uzak durun. Dünya Sağlık Örgütü kıyı suları ve iç suların hatta otel havuzları ve spa'larının da suda oluşan enfeksiyonlar için riskli olduğunu söylüyor. Nehir kenarları ve çamurlu alanlar su geçirmeyen uygun ayakkabılar olmadan geçilmemeli.

Sıcak iklimlerde, özellikle fiziksel aktivitede bulunduğunda, yemeklere ve içeceklere sofraya tuzu eklemek elektrolit kaybına, susuz kalmaya ve sıcak çarpmasına engel olabilir. Dünya Sağlık Örgütü su kaybını gideren ağızdan alınabilen solüsyonlar taşınmasını öneriyor. Eğer bunların hiçbiri yoksa, altı çay kaşığı şeker ile bir çay kaşığı tuzu bir litre temiz içme suyunda karıştırarak yapılan solüsyon bir alternatif olacaktır. Sıtmanın yaygın olduğu yerlerde sivrisineklere karşı cibinliğiniz olmalı ve uzun paçalı uzun kollu şeyler giymelisiniz.

Kesikler ve sıyrıklar hemen antiseptik kremler ya da merhemlerle tedavi edilmelidir. Ayak parmakları arasında kaşıntı ya da pullanma hemen sporcular için uygun bir ayak kremi ya da başka mantar kremleri ile tedavi edilmelidir. (Reçetesiz satılan başka güçlü sporcu ayak kremleri de mantarın yayılmasını önleyebilir.) Sadece ıslak bir bez ya da havlu ile dahi olsa her gün yıkanın. Cildin hassas noktalarında talk pudrası kullanılabilir. Eğer arı sokmasına ve diğer böcek sokmalarına karşı alerjik iseniz, kendi kendinize uygulayabileceğiniz bir alerji iğnesi seti ya da diğer antidotları yanınızda taşıyın. Güncel ve yeterli sayıda ilaç, kontak lens, gözlük ve hatta yedeklerini yanınızda taşıyın. Kan grubunuzu bilin ve kan grubunuzun yazdığı bir kan bağış kartı ya da başka tıbbi bir kartı yanınızda taşıyın. Çatışmalı ortamlarda çalışanlar kan gruplarının ve varsa alerjilerinin yazdığı bir bileklik takmayı ya da PVC kaplanmış bir kartı boyunlarında taşımayı tercih edebilirler. Penisilin alerjisi gibi bir ilaca karşı alerjisi olanlar her zaman bu alerjilerini tıbbi personeli uyaracak şekilde belirten uygun bir kart, bileklik ya da başka bir şey taşımalarıdır. Özellikle yüksek HIV enfeksiyonu oranlarının olduğu ülkelerde bazı Batılı ülke elçilikleri kendi elçilik çalışanlarına ve ülkeyi ziyaret eden vatandaşlarına açık olan bir kan bankası buldururlar. Gazeteciler gerektiğinde bu kan bankasının kendilerine de açık olması için kan bağışında bulunmayı düşünebilirler. AIDS dahil olmak üzere cinsel yolla bulaşan hastalıklar konusunda da dikkatli olun.

2. Risk Değerlendirmesi ve ona uygun davranmak

Sahada aldığınız kararlar sizin ve başka kişilerin güvenliğine doğrudan etkide bulunur. Her ne kadar dikkatli bir planlama ve risk değerlendirme tehlikeleri azaltsa da, savaşı, siyasi huzursuzlukları ve suç olaylarını takip etmenin getirdiği riskler hiç bir zaman yok edilemez.

Fiziksel ve duygusal sınırlarınız konusunda gerçekçi olun. Örneğin, hayatınızı kaybeder ya da engelli hale gelerseniz bundan kimlerin etkilenebileceğini önceden düşünmek faydalı olabilir. Stresli olayları ard arda takip etmenin getireceği duygusal bedeli düşünmekte de fayda var. Bir noktada, bir tane daha kurban, bir tane daha cenaze, bir tane daha yas içinde aile çok fazla gelebilir. Bir haberi yapmamaya karar vermek bir utanç ya da leke değil, olgunluğun göstergesi olarak görülmeli. Haber müdürlerinin görevlendirme yaparken dikkate alacağı temel konu, sahadaki gazetecilerin güvenliği olmalıdır. Potansiyel risk nedeniyle bir görevlendirmeyi reddeden gazeteciyi cezalandırma yoluna gitmemelidirler. Haber kuruluşları kadrolu çalışanları

olsun ya da olmasın sahadaki tüm gazetecilerini desteklemek konusundaki sorumluluklarının farkında olmalıdır. Editörler sağlık ve hayat sigortası ya da duygusal danışmanlık da dahil, haber kuruluşlarının vermeye gönüllü olduğu destek konusunda dürüst olmalıdır. Gazeteci habere başlamadan önce çözülmeyen sorunlar ileride stres dolu kötü sonuçlara yol açabilir.

Güvenlik Değerlendirmesi

Potansiyel olarak tehlikeli bir haberden önce her zaman güvenlik değerlendirmesi yapın. Bu değerlendirmenin ve hazırlanacak planın içinde iletişim kurulacak kişiler, iletişim kurulacak belirli zamanlar ve iletişim araçları belirlenmeli, aralarında haber takibinin yapılacağı alanda daha önce çıkan sorunların da yer aldığı tüm bilinen tehlikeler tanımlanmalı ve beklenen risklere hitap eden bir beklenmedik durum planı çıkarılmalı. Yer ya da konu hakkında deneyimli gazeteciler, diplomatik tavsiye raporları, basın özgürlüğü ve insan hakları raporları ve akademik araştırmaların da aralarında olduğu farklı kaynaklar taranmalı. Kadrolu ya da serbest muhabirlerle çalışan editörler bu değerlendirmeye önemli derecede katkı sunmalı, güvenlik konusunu gündeme getirmek için inisiyatif almalı ve güvenlik değerlendirmesinin bir kopyasını almalı. Bir kurumla ilişki halinde olmadan bağımsız şekilde çalışan gazeteciler ise güvenlik değerlendirmesi konusunda ayrıca titiz olmalı, meslektaşlarına danışmalı, riskleri araştırmalı ve iletişim kurulacak kişiler ağı oluşturmalı. EK G’de örnek bir güvenlik değerlendirmesi formu mevcut.

Koşullar değişken olduğu için riskler sıklıkla yeniden değerlendirilmeli. Beyrut’ta neredeyse yedi yıl boyunca rehin tutulan Associated Press Haber Ajansının eski Orta Doğu muhabiri Terry Anderson, 1993 yılı Mart ayında basılan CPJ’in ilk gazeteciler için güvenlik rehberinde “Her zaman, sürekli, sürekli, her dakika fayda zarar değerlendirmesi yapın. Ve huzursuz hissettiğiniz bir noktaya geldiğiniz anda, oradan çıkın, terk edin, gidin. Değmez.” diyor. “Ölmeye degecek bir haber yok.”

Değerlendirilmesi gereken riskler şunları içerebilir:

- Çapraz ateş, mayınlar, parça tesirli bomba, bubi tuzakları, ağır silahlar ve hava saldırıları gibi savaş alanındaki tehlikeler
- Bombalı terör saldırıları
- Fidyeye ya da siyasi avantaj için kaçırılma
- Kalabalık insan kitlelerinin yarattığı cinsel saldırı, hırsızlık, göz yaşartıcı gaz saldırısı ya da şiddet gibi tehlikeler.
- Trafikten kaynaklanan tehlikeler (dünyada doğal olmayan ölümlerin başta gelen nedenlerinden)
- Kaçırılmaya ya da kaynakların ifşa olmasıyla sonuçlanacak şekilde fiziksel takip
- Elektronik izleme ve bilgileri ya da kaynakları ele geçirme
- Kaynakların, şoförlerin, fixer’ların, tanıkların ve diğer kişilerin potansiyel güvenilirlikleri ve bağlılıkları
- Olağan suç olayları
- Kasırga ve sel gibi doğal tehlikeler
- Su kaynaklı hastalıklardan AIDS’e sağlık riskleri

(Beklenmedik bu durumlar ve daha fazlası bu rehberin ilerleyen sayfalarında daha detaylıca ele alınmaktadır.)

Risk değerlendirmesi ayrıca gergin bir siyasi durumdan bir doğal afete, herhangi bir durumun çok daha ciddi bir hale gelebilme olasılığını da değerlendirmeli. Risk değerlendirmesinin içinde

nerede kalınacağı ve gerektiğinde nereye sığınacağı; ülke içinde nerede ve nasıl güncel bilgiye ulaşılabileceği; kısa dalga radyo ya da düzenli hava durumu yayını yapan kanallara erişebilen bir radyo gibi ekipmanların gerekip gerekmediği; acil durum bilgileri için yerel insan hakları örgütlerinden yabancı elçiliklere ülkede kiminle iletişim kurulacağı; seyahat planları ve ülke içinde seyahat yöntemleri ve ülkeye giriş ve çıkış rotaları da olmalı.

Risk değerlendirmesinde editörler, meslektaşlar ve risk bölgesi dışında olan sevdiğinizle nasıl iletişim kuracağınızı belirleyin. Bir gazeteci; bir editör, meslektaş, aile üyesi ya da güvenilir bir kişi ile sürekli iletişim halinde olmalıdır. Siz ve iletişim kuracağınız kişi ne sıklıkta, hangi araçlarla, hangi belirlenen saatte iletişim kurmak istediğiniz ve iletişimin engellenme riskine karşı önlem almak isteyip istemediğiniz konusunda önceden bir karar vermelisiniz. En önemlisi siz ve iletişim kuracağınız kişi, anlaştığınız saatte iletişim kuramamak hangi koşullar altında acil bir durum anlamına gelecektir ve bu gibi bir durumda yerinizi tespit etmek ve çıkışınızı ya da serbest bırakılmanızı temin etmek için kiminle iletişim kurulması gerekir konusunda önceden karar vermelisiniz. Bu sorunun cevabı genelde durum değerlendirmesi yapabilecek meslektaş ve arkadaşlar, konuyu araştırabilecek yetkililer, potansiyel olarak destek ve avantaj sağlayabilecek diplomatik toplum olur.

Değerlendirme haberin yapılacağı alandaki iletişim alt yapısına da değinmeli ve beklenmedik durumlarda işe yarayabilecek ekipmanların belirlenmesini de içermelidir. Elektrik, internet ve mobil ve sabit telefon hatları çalışmakta mı? Çalışmaya devam edecekler mi? Bilgisayara güç kaynağı olması için bir jeneratör ya da DC adaptörü ile bir araç pili gerekli mi? Uydu telefonu lazım olacak mı? Beslenme ve tıbbi bakım gibi temel ihtiyaçlara da değinilmeli. Yiyecek ve su hali hazırda tüketime uygun mu? Bir hastane, klinik ya da doktor mevcut mu? Tıbbi teçhizat gerekli mi, içinde neler olmalı?

Risk değerlendirmesi ne kadar dikkat çekmek istediğinizi de dikkate almalı. Üzerinde “Basın” ya da “TV” yazan bir araçla mı seyahat etmek istersiniz, ya da diğer sivillerin arasına karışmak daha mı iyi? Yalnız çalışmaktan kaçınıp diğer gazetecilerle ekip mi olmalısınız? Başkalarıyla beraber seyahat ederseniz, bu kişileri dikkatle seçmelisiniz. Örneğin risk toleransı sizden çok daha farklı biri ile seyahat etmeyi istemeyebilirsiniz.

Kaynaklar ve Bilgi

Kaynağını korumak gazeteciliğin köşe taşlarından biridir. Şiddet içeren suç olayları, ulusal güvenlik ve silahlı çatışma gibi kaynakların yasal ya da fiziksel riskle karşı karşıya kalabileceği konuları takip ederken bu durum özellikle önemlidir. Özellikle serbest gazeteciler bu yükün temelde kendi omuzlarında olduğunu bilmeliler. Olası sonuçları tartmadan, hiçbir gazeteci gizlilik sözü vermemelidir. Bir gazeteci ya da haber kuruluşu gizlilik sözü verirse, bu söz önemli bir etik yükümlülük anlamına gelir. Birçok haber kuruluşu gizli kaynakların kullanımı konusunda kurallar oluşturmuştur.

Bir dizi durumda haber kuruluşları sahadaki gazetecilerin gizli kaynaklarının kimliğini editörlerle paylaşmasını şart koşar. Gazeteciler gizlilik talep edecek kaynağa böyle bir söz vermeden önce bu kuralları bilmelidir. ABD ve diğer birçok ülkede, hukuk ve ceza mahkemeleri celp göndererek medya kuruluşlarından ya da tek tek gazetecilerden gizli haber kaynaklarının kimliğini açıklamalarını isteyebiliyor. Bu durumda seçim kaynakların açıklanması ya da para cezası ya da hapis kadar keskin olabiliyor. Ellerine celp ulaşan medya kuruluşları buna nasıl yanıt verecekleri konusunda kendi kararlarını kendileri verecektir. Time dergisi 2005 yılında, bir muhabirlerinin hapse girmesi ve günlük para cezaları olasılığı karşısında, mahkemeye aynı fikirde olmamasına rağmen bir CIA ajanının kimliğinin sızmasıyla ilgili muhabirlerinin e-postalarını ve not defterlerini mahkeme ile paylaşmaya karar verdi.

Medya kuruluşları sözleşme ya da protokolleri gereği eğer muhabirin not defterlerinin mülkiyetinin sahibi ise, bu defterleri mahkemeye sunmak hakkına sahiptir. Eğer gazeteci serbest çalışıyorsa, medya kuruluşu, gazeteciden kaynağını açıklama ya da celbe cevaben gazetecilik materyallerini mahkemeye sunmayı isteme konusunda daha az yetki sahibidir.

Bazı ülkelerde gizli bilgileri haberde kullanmak konusunda, organize suçlar, ulusal güvenlik ya da silahlı çatışmaları takip eden yereldeki gazeteciler hapis, işkence, zorlama ya da saldırılara karşı çok daha kırılgan konumdadır. 2010 yılında CPJ Afrika'da hükümet yetkililerinin gizli belgeleri kullanan gazetecileri hapse attığı, tehdit ve taciz ettiği bir dizi olayı belgeledi. Örneğin Kamerun'da yetkililer dört gazeteciyi mali yolsuzluklarla ilgili bir dizi soru ortaya atan bir hükümet notunu ele geçirdikleri için hapse attı. Bu gazetecilerden biri işkence gördü, bir diğeri hapiste hayatını kaybetti. Etik sorumluluğunuzun çatışmalı bölgelerde tehdit ve güç kullanımına başvurabilecek aktörler tarafından ciddi derecede test edilebileceğini anlamamız çok önemli.

Gazeteciler iletişim kurarken ya da kayıt tutarken güvenlik yöntemlerini araştırmalı ve kullanmalı. Kaynaklarınıza ne zaman ve nasıl ulaşacağınızı, sabit hattan mı yoksa mobil telefonda mı onlara ulaşacağınızı, evlerinde ya da ofislerinde yüz yüze mi görüşeceğinizi, ya da güvenli e-posta ya da chat programı kullanıp kullanmayacağınızı düşünmelisiniz. Yazılı ya da elektronik dosyalarda bir kaynağın kimliğini saklamak için basit bir kod ya da takma isim kullanmayı düşünebilirsiniz. Yazılı dosyaları fiziki olarak koruyun, elektronik dosyalar için ise şifreleme ve Bölüm 3 – Bilgi Güvenliğinden anlatılan diğer yöntemleri kullanın.

Bir kaynağın kimlik bilgisi zor kullanılan durumlarda yine de tehlikeye düşebilir. Çatışmalı bölgelerde görev yapan bir çok gazeteci eğer yazılı olarak kullanmayacaksa kaynaklarının ismini yazmaz, hatta tam adını öğrenmez.

Harvard Üniversitesi'nin İnternet ve Toplum için Berkman Merkezi (Berkman Center for Internet & Society) tarafından yürütülen [Yurttaş Medyası Hukuk Projesi](#) (Citizen Media Law Project), telefon konuşmalarının, toplantıların ve kamuya açık olayların kayıt altına alınmasının; mahremiyet, yazılı ve sözlü yollarla karalama hakkındaki kanunlar gibi uluslar arasında farklılık gösterdiğini hatırlatıyor. Birçok ülkede yerel basın özgürlüğü grupları mahremiyet ve karalama ile ilgili kanunlara dair temel detayları ve ülkelerin bunları uygularken ne gibi pratikler götüğüne dair bilgi verebilir. (Bu grupların çoğu Ek E – Gazetecilik örgütleri listesinde veriliyor. Tüm dünyadaki basın özgürlüğü gruplarının kapsamlı bir listesine [International Freedom of Expression Exchange](#) (Uluslararası İfade Özgürlüğü Ağı) adresinden ulaşabilirsiniz.) Gazeteci olmak bir insana hırsızlık yapma, haneye izinsiz girme ya da bilgiye ulaşmak için diğer kanunları çiğneme hakkı vermez.

Güvenlik ve Silahlar

Gazetecilerin çoğu ve güvenlik uzmanları, silahlı çatışma takip ederken, savaşçılarla karıştırılabilecek silah ya da diğer malzemeleri taşımamanızı öneriyor. Aksi bir durum sizin, dahası o bölgede çalışan diğer tüm gazetecilerin de gözlemci olarak pozisyonunu sarsabilir. 1990'ların başında Somali gibi çatışma bölgelerinde ve 2000'lerde Irak ve Afganistan'da, medya kuruluşları sahadaki gazetecileri korumak için silahlı ve silahsız güvenlik ekipleri tuttu. Her ne kadar silahlı güvenlik görevlilerinin varlığı gazetecilerin gözlemci pozisyonundaki hareket kabiliyetini azaltsa da, basın kuruluşlarının birçoğu için kontrol dışındaki gelişebilecek durumlarda gazetecileri korumak için özel güvenliğe güvenmekten başka çok az seçenek vardı.

Takip edilen diğer haberlerde de ateşli silah taşımak büyük ölçüde önerilmiyor. Kolluk kuvvetlerinin zayıf olduğu ülkelerde, tehdit altındaki bazı gazeteciler silah taşımayı seçebiliyor.

Bu gibi bir seçim yaparken, ateşli silah taşımının ölümcül sonuçları olabileceğini ve gözlemci olarak pozisyonunuzu zora sokacağını düşünmelisiniz.

Cinsel şiddet

CPJ yönetim kurulu üyesi ve CBS muhabiri Lara Logan'ın Mısır, Kahire'de 2011 yılı Şubat ayında uğradığı cinsel saldırı, gazeteciler için bu önemli güvenlik sorunu gündeme getirdi. [2011 tarihli bir raporda](#), CPJ dört düzineden fazla gazeteci ile röportaj yaptı ve onların da geçmişteki görevlerinde benzer bir saldırıya uğradığını öğrendi. Saldırıya uğrayanların çoğunluğu kadındı, ama aralarında erkekler de vardı. Gazetecilerin bildirdikleri saldırılar elle tacizden, birden fazla kişi tarafından tecavüze uğramaya kadar değişiyor.

Çevrede olup bitenlerin farkında olmak ve orada bulunan kişi olarak etraf tarafından nasıl algılandığını anlamak, cinsel saldırı konusunda caydırıcı olmayı sağlayabilir. Aralarında CPJ'in de bulunduğu gazetecilik örgütleri ve medya kuruluşlarından oluşan bir konsorsiyum olan [Uluslararası Haber Güvenliği Enstitüsü](#) (International News Safety Institute) ve usta bir dış haberler muhabiri ve akademisyen olan Judith Matloff sahada cinsel saldırı riskini minimuma indirmek için ayrı ayrı yapılacaklar listesi yayınladı. Önerilerinin bir kısmı, CPJ'in danıştığı güvenlik uzmanlarının ve bir dizi gazetecinin önerileriyle beraber aşağıda yer alıyor.

Gazeteciler muhafazakar bir şekilde giyinmeli. Yerel geleneklere uygun olarak bazı bölgelerde örneğin kadın gazetecilerin baş örtüsü takması iyi olabilir. Kadın gazeteciler evli olup olmadıklarından bağımsız olarak bir alyans, ya da ona benzer bir yüzük takmayı düşünebilirler. Kolye takmak ya da saçları at kuyruğu yapmak gibi tutup çekmeye müsait şeylerden uzak durmalılar. Birçok uzman, kadın gazetecilerin dar tişörtler ve kotlar, makyaj ve mücevher gibi istenmeyecek şekilde dikkat çekecek şeylerden uzak durmalarını tavsiye ediyor.

Bol giysilere ek olarak, çıkarılması kolay olmayan ağır kemerler ve botlar giyilebilir. Ekipmanları dikkat çekmeyecek şekilde, üzerinde yazı olmayan çantalarla taşımak dikkatlerin toplanmasına engel olabilir. Saldırgana karşı kullanmak için göz yaşartıcı sprey hatta sprey deodorant taşımayı düşünebilirsiniz. Gazeteciler bir çok güvenlik sebebinden dolayı meslektaşları ile ya da kendilerini destekleyen diğer personel ile seyahat etmelidirler. Yerel fixerlar, çevirmenler ve şoförler uluslararası gazeteciler için önemli koruma önlemleri sağlayabilir, özellikle de seyahat ederken ya da kalabalıkların olduğu veya kaotik durumlarda. Gazeteci çalışırken, genel güvenlik durumunu gözleyebilir, potansiyel riskleri belirleyebilirler. Çalışacağınız yerden bu görevleri yapacak kişileri seçerken özenli olmak ve meslektaşlardan tavsiye almak çok önemlidir. Bazı gazeteciler bu personelin gerçekleştirdiği cinsel saldırılara maruz kaldıklarını da bildirdi.

Uzmanlar gazetecilerin buldukları ortama aşına ve kendine güvenli gözükmelerini ama diyalogları başlatan taraf olmamalarını ya da yabancılarla göz teması kurmamalarını öneriyor. Kadın gazeteciler sarılmak ve gülümsemek gibi arkadaşça jestlerin, meslektaşlarla olsa bile yanlış yorumlanabileceğini ve istenmeyecek şekilde dikkat çekebileceğini akılda tutmalı. Uzmanlar erkeklerin sayıca çok olduğu kalabalıklara karışmamayı, kenarlarda durmayı ve bir kaçış yolu planlayarak onu akılda tutmayı öneriyor. Mümkün olan her seferde güvenlik görevlileri ile korunan bir oteli tercih edin ve odaya erişim imkanı veren balkon ve pencerelere sahip odaları tercih etmeyin. Otel odalarının kapılarındaki tüm kilitleri kullanın ve yanınızda taşıdığınız kilit ile kapı kolu alarmını kullanmayı da düşünün. Uluslararası Haber Güvenliği Enstitüsü gazetecilerin istemeyecekleri şekilde dikkat çekmeleri durumunda uygun bir hikaye uydurmalarını öneriyor: "Meslektaşımın gelmesini bekliyorum" gibi.

Yani uzmanlar genel olarak riski artıracak durumlardan kaçınmayı öneriyor. Bunların arasında yanınızda güvenilir biri olmadan uzak alanlarda bulunmamak, resmi olmayan taksilere ya da birkaç yabancıdan birden olduğu taksilere binmemek, yabancılarla yalnız kalacağınız asansör koridor gibi yerleri kullanmama, etrafınızdan emin olmadan dışarıda yalnız yemek yememe ve erkek kaynaklar ya da sizi yerelde desteklemek için beraber çalıştığınız erkek personelle uzun süreleri yalnız geçirmeme bulunuyor. Bir dizi geniş güvenlik gerekçesiyle haber merkezinizle düzenli iletişim halinde olmak, kendiniz ve yerelde sizinle çalışan kişiler için iletişim bilgilerini düzenli olarak toplamak ve başkalarına vermek iyi bir tutumdur. İçinde kendi iş numaranızın ve yerel acil durum numaralarının ve sizin kontak kişilerinizin telefon numaralarının olduğu bir cep telefonu taşıyın. Kişisel bilgi paylaşmak konusunda ketum davranın. Eğer bir gazeteci cinsel bir saldırının geldiğini hissederse, uzmanlar durumun dinamiğini değiştirmek için gazetecinin bir şey söylemesini ya da yapmasını öneriyor. Kendinizi duyurabileceğiniz mesafede iseniz bağırarak, çığlık atarak yardım istemek bunlardan biri olabilir. Beklenmedik bir şey söylemek “Bu bir polis arabası mı?” gibi, başka bir seçenek olabilir. Saldırganın dikkatini dağıtacak bir şey atmak, fırlatmak, kırmak üçüncü bir yol olabilir. İşemek ya da kendi üzerine dışkılamak başka bir adım olabilir.

İnsani yardım alanında çalışanların bir araya geldiği İnsani Pratikler Ağı, ([Humanitarian Practice Network](#) - HPN) isimli forum, gazetecilere de uygun olabilecek bir güvenlik rehberine sahip. İngiltere merkezli Denizaşırı Gelişme Enstitüsü'nün (Overseas Development Institute) bir parçası olan HPN saldırı tehdidi altında olan kişilerin yerel dili biraz bilmelerini ve durumu değiştirmek için bu dilde bir şeyler söylemelerini öneriyor.

Uzmanlar, cinsel saldırı karşısında bir kişinin kendi hayatını korumasına dair öneriler bir çok başka şeyi de etkilediği için, bu önerilerin çok önemli olduğunu söylüyor. Bazı güvenlik uzmanları gazetecilerin kendilerini korumak için bazı savunma tekniklerini öğrenmelerini öneriyor. Başka bazı uzmanlar arasında eşit derecede güçlü bir başka kanı ise, bir saldırganla karşılık vermenin ölümcül risk taşıyan şiddet olasılığını artıracak olduğunu söylüyor. Göz önüne alınması gereken faktörler saldırganların sayısı, silahın olaya dahil olup olmadığı ve olayın geçtiği yerin kamuya açık olup olmaması. Bazı uzmanlar saldırganın kişiyi alıp başka bir mekana götürmeye çalışması söz konusu ise karşı konması gerektiğini söylüyor.

Cinsel istismar ayrıca bir gazeteci hükümet tarafından ya da gayri resmi gruplar tarafından alıkonduğunda da yaşanabilir. Kaçıran kişi veya kaçırılanın başında bekleyen kişi ile ilişki geliştirmek, saldırı ihtimallerini düşürebilir; ancak gazeteciler istismarın olabileceğini ve bu konuda yapılabilecek çok az şeyin olduğunu akılda tutmalı. Esas amaç hayatta kalmak.

Medya kuruluşları güvenlik rehberlerine konuya dikkat çekmek ve konuşulmasını teşvik etmek için cinsel saldırı riskini ekleyebilir. Gazetecilere yönelik cinsel saldırı olaylarının belgelenmesi çok yaygın olmasa da, medya kuruluşları tecavüzün bir silah olarak kullanıldığı çatışma bölgeleri, hukuk devletinin zayıf olduğu ülkeler ve cinsel saldırganlığın yaygın olduğu yerler gibi genel olarak riskin yüksek olduğu ülkeleri belirleyebilir. Medya kuruluşları gazetecilerin tıbbi, yasal ve psikolojik destek gibi ihtiyaçlarına cevap vermek için cinsel saldırı konusunda izleyecekleri yola dair açık ilkeler belirleyebilir. Bu tür olaylar diğer gazetecileri de etkileyebilecek genel bir güvenlik tehdidi ve tıbbi acil durum olarak değerlendirilmelidir. Cinsel saldırı olaylarına bakan yöneticiler gazetecilerin kimliklerinin gizli kalması yönündeki taleplerine karşı hassas olmalı ve bu tür bir olayın duygusal etkileri konusunda duyarlı olmalıdır. Gazetecinin bu tür bir olay karşısındaki acil ihtiyaçları arasında empati, saygı ve güvenlik gelmektedir.

Saldırıya uğrayan gazeteciler, yaşadıklarını bildirmeyi, gereken tıbbi yardımı alabilmek ve diğer meslektaşları için de var olan bu tehdidi belgelemek adına yapabilir. Bazı gazeteciler ise CPJ'ye

konusarak cinsel saldırıyı bildirmek konusunda çekingen davrandıklarını çünkü tehlikeli görevlere giderken kırılmış gibi algılanmak istemediklerini ifade ettiler. Editör-yöneticiler gelecekteki görevlendirmelerin etkilenmesinden korkmadan ve destek alabileceklerine güvenerek gazetecilerin cinsel saldırıyı bildirebilecekleri bir ortam yaratılmalıdır. CPJ cinsel saldırı olaylarını raporlaştırmak konusunda kararlıdır. Gazeteciler bu tür olayları CPJ'ye bildirebilirler. Olay hakkındaki bilgiler gazetecinin isteği doğrultusunda ya gizli tutulur ya da kamuya açıklanır.

Gazetecilerin Kaçırılması

CPJ'in 31 yıllık tarihi boyunca gazetecilerin fidye ya da siyasi kazanım adına kaçırılması sık yaşanan bir olay oldu. CPJ araştırmalarına göre Kolombiya, Filipinler, Rusya, Irak, Pakistan, Afganistan, Meksika ve Somali gibi ülkelerde birçok kaçırılma olayı yaşandı. Sadece Afganistan'da 2007 ve 2011 yılları arasında asi gruplar ya da suç örgütleri tarafından en az 20 gazeteci kaçırıldı. Bu gazetecilerin en az ikisi hayatını kaybetti.

Yapılabilecek en iyi şey önlem almak. Tehlikeli bölgelerde takımlar halinde seyahat edin ve editörleriniz ile o bölgede güvendiğiniz yerel bir kişinin planlarınızdan haberdar olmasını sağlayın. Kaybolursanız insanların birbirlerine ulaşabilecekleri iletişim bilgilerini de içeren bir beklenmedik durum planı hazırlayın. Editörleriniz ve güvendiğiniz kişilerle ne kadar süre sizden haber alamamalarının acil bir durum anlamına geleceğini önceden konuşun. Kaçırırsanız, sizi alıkoyan kişinin yapacağı ilk şey adınızı internette aratmak olacaktır. İnternette yer alan her şeyi sizi kaçırın kişi görecektir: Nerelerde çalıştığınız, yazdığınız haberler, eğitim durumunuz, kişisel ve iş ilişkileriniz ve muhtemelen evinizin değeri ve ailenizin öz serveti. İnternette kişisel bilgilerinizi ya da siyasi eğilimlerinizi kamuoyuna sınırlı şekilde açmak isteyebilirsiniz. Aileniz, mali durumunuz, haberleriniz ve siyasi eğilimlerinizle ilgili zorlu soruları cevaplamaya hazır olun.

Çatışmalı ortam eğitimleri hayatta kalma teknikleri ve baş etme yöntemlerini de anlatır. Bunların arasında sizi kaçırın kişilerle ilişki kurmak da yer alır, bu şekilde size zarar verme ihtimallerini azaltabilirsiniz. Sizi tutan kişilerle işbirliği yapın ama onları memnun etmeye çalışmayın. Yapabildiğiniz en iyi şekilde onlara savaşa dahil olmamış bir gözlemci olduğunuzu ve işinizin bir haber konusunda bulunan tarafların hepsini anlatmak olduğunu açıklayın. Tüm süre boyunca enerjinizi hemen ve çabucak harcamamaya çalışın ve duygusal bütünlüğünüzü ve akıl sağlığınızı korumaya çalışın. Sizi serbest bırakmak için söz verilmeyebilir, infaz edilmekle tehdit edilebilirsiniz.

Bir arada kaçırılan birden fazla gazeteci varsa, gazeteciler onları alıkoyan kişiler tarafından birbirlerinden ayrılmalarına neden olmayacak şekilde davranmalıdırlar. Buna alıkoyan kişilerin emirlerine uyararak onları bir arada olmalarının ayrılmalarından daha az iş ve enerji gerektireceğine ikna etmek de dahildir. Alıkondukları süre boyunca gazeteciler birbirlerine moral ve duygusal destek sunmalıdırlar. Birliği korumak alıkonmuş her bir kişinin başarılı bir şekilde serbest bırakılmasına yardımcı olabilir.

Alıkonusan süre boyunca kaçma şansı ortaya çıkabilir. Ancak birçok deneyimli gazeteci ve güvenlik uzmanı, kaçma şansının oldukça düşük olduğunu ve başarısız olunması halinde potansiyel olarak ölümcül sonuçlar ile karşılaşma ihtimalini tartarak karar verilmesi gerektiğini söylüyor. 2009 yılında Pakistan'da New York Times muhabiri David Rohde ve yerel muhabir Tahir Ludin, yedi aylık esaretin ardından Taliban'ın elinden kaçmayı başardı. Rohde'un [daha sonra yazdığı gibi](#), iki gazeteci riskleri değerlendirdikten sonra, onları alıkoyan kişilerin serbest bırakılmaları için ciddi görüşmeler yürütmedikleri sonucuna vararak "aniden kaçmayı denemeye" karar vermiş. Gazetecileri kaçırın bazı kişiler ise, birbirlerine daha bağlı bir emir

komuta zincirine sahip olabilir ve sonunda serbest bırakılması gereken bir muhabir olduğunuz konusunda onları ikna edebilirsiniz. Bir alıkonma durumunda aile üyeleri ve gazetecilerin beraber çalışması teşvik edilir. Alıkonma durumu doğrulandığı anda, olayın yaşandığı yerdeki hükümet temsilcileriyle ve medya kuruluşunun kendi ülkesinin yetkilileriyle irtibata geçilmeli. Bu tür olaylar konusunda deneyimli diplomatların, özel güvenlik uzmanlarının ve CPJ gibi basın örgütlerinin tavsiyeleri alınmalı. Uluslararası Haber Güvenliği Enstitüsü Küresel Rehin Krizi Yardım Merkezi (Global Hostage Crisis Help Center) isimli bir merkeze sahip ve rehin alınma durumlarıyla ilgili uzmanlar önerebiliyorlar. [Gazetecilik ve Travma için Dart Merkezi](#) (The Dart Center for Journalism & Trauma) olaydan etkilenen taraflara aile üyeleri ve diğerleri için nasıl danışmanlık alabileceklerine dair yardımda bulunabiliyor. (Bkz Bölüm 10 – Stres tepkileri) Gazetecileri alıkoyanların taleplerini karşılayıp karşılamamak cevabı zor bir soru. Bu zor durum devam ederken sabır ve duygular test edilecek. Editörler ve aileler birleşik bir cephe olarak kalmak için ellerinden gelen her şeyi yapmalı, yetkililerle iletişime geçecek ve kamuoyunda sözcülük edecek bir kişi belirlenmeli. Yetkililer gazetecinin ailesinin ve meslektaşlarının arzularından bağımsız ya da bu arzulara ters kararlar verebilir; ancak yetkililere ve basına net ve tutarlı mesajlar vermek karar verme mekanizmalarını etkilemek konusundaki şansı artırabilir. Birçok hükümet rehin alma durumlarında fidye ödemek gibi bir politika gütmediklerini açıklasa da, pratikte aralarında Fransa ve Japonya hükümetlerinin de olduğu bir dizi ülkenin, kaçırılan gazetecilerin serbest bırakılması için fidye ödemeye yardım ettiği bildirildi. Editörler ya da aileler bir kurtarma operasyonunun yapıp yapılmayacağına dair verilecek karara etkide bulunabilir ya da bulunamayabilir. İngiltere hükümeti 2009 yılında Afganistan’da tutulan İngiliz-İrlandalı The New York Times muhabiri için önce editörlerle konuştu ama daha sonra operasyon için kendi kararını verdi. Muhabir Stephen Farrell kurtarıldı ancak Farrell’in fixeri olarak çalışan Afgan gazeteci Sultan Mohammed Munadi hayatını kaybetti.

Gazetecileri alıkoyanlar medya kuruluşunu propaganda yayını yapmaya ya da olayları tek taraflı olarak onların bakış açısından haberleştirmeye zorlayabilir. 1990’larda solcu gerillalar ve sağcı paramiliter gruplar Kolombiya’da gazetecileri sıklıkla kaçırarak medya kuruluşlarını kendi siyasi sorunlarını haber yapmaya zorluyordu. 2006 yılında Brezilya’nın TV Globo isimli kanalı, yerel bir suç örgütü kanalın bir muhabirini ve teknikerini kaçırdıktan sonra hapisane kötü olduğuna inanılan koşulları hakkında ev yapımı bir video yayınlamıştı. İki gazeteci daha sonra serbest bırakıldı. Editörler gazetecileri kaçırılanların taleplerine teslim olmanın daha fazla zorla yayın talebine davetiye çıkarabileceğini anlamalı. Bir başka zor kullanma metodu olarak, gazetecileri kaçırılanlar, gazeteciyi videoya alarak propagandif şeyler söyletebilir. Bazı gazeteciler güvenli bir şekilde serbest kalmaları ihtimalini artırabilir diye düşünerek bunu yapmayı kabul etti. Diğerleri ise bağımsız bir duruş sergilemenin kendilerini kaçırılan kişiler karşısında bir avantaj sağlayabileceğini düşünerek bunu yapmadılar. Bu konuda verilecek karar tamamen koşullara ve olaya dahil olan kişilere bağlı.

Riske uygun karşılık vermek

Tehditler eleştirel gazetecileri sindirmek için sadece bir taktik olarak kullanılmıyor, birçok kez bu tehditleri gerçek saldırılar takip ediyor. [CPJ verilerine göre](#) son 20 yılda öldürülen gazetecilerin yüzde 35’i daha önceden tehdit edilmiş. Tehditleri ciddiye almalısınız, fiziksel şiddet tehdidi içerenleri özellikle önemsemelisiniz.

Bu tür tehditlere karşı nasıl tavır takınılacağı kısmen yerel koşullara bağlıdır. Hukuk devletinin güçlü ve kolluğun güvenilir olduğu yerlerde tehditleri polise bildirmek genellikle iyi bir pratiktir. Kolluğun yozlaşmış olduğu yerlerde tehdidi bildirmek nafiye, hatta ters tepecek bir çaba olabilir. Bu tür koşullar dikkatle değerlendirilmelidir.

Tehditleri editörleriniz ve güvendiğiniz meslektaşlarınıza bildirin. Tehdidin doğası, ne zaman ve nasıl yapıldığı da dahil olmak üzere tehdidin detaylarını bildiklerinden emin olun. Bazı gazeteciler tehditleri çalıştıkları medya kuruluşları ya da kendi blogları aracılığıyla duyuruyor. Ayrıca tehditleri yerel ve CPJ gibi uluslararası meslek örgütlerine de bildirin. CPJ tehdidi ya yayınlar ya da isteğiniz üzerine gizli tutar. Birçok gazeteci tehditleri kamuoyuna duyurmanın onları koruduğunu söylemiştir. Tehdit alan gazeteciler ayrıca geçici ya da sürekli olarak uzmanlık alanlarını değiştirmeyi de düşünebilirler. Editörler tehditle karşı karşıya kalan gazeteciler ile yakın görüş alışverişinde bulunarak, güvenlik nedeniyle talep edildi ise görev değişikliğini hızlıca yerine getirmeliler. Tehdit alan bazı gazeteciler hassas bir konudan bir süre uzaklaşmanın düşmanca ortamı biraz hafiflettiğini de gözlemişlerdir.

Ciddi tehdit koşullarında gazeteciler ülke içinde ya da dışında yer değişikliğini de düşünmeliler. Tehdit alan gazeteciler yakınları ile olası bir yer değişikliği hakkında konuşmalı ve bu değişikliğin gerekli olduğuna karar verirse çalıştıkları medya kuruluşu ve meslek örgütlerinden yardım istemeli. Örneğin Kolombiyalı araştırmacı gazeteci [Daniel Coronell](#) ve ailesi, aralarında evine yollanan bir cenaze çelenginin de bulunduğu bir dizi tehditten sonra, 2005 yılında iki seneliğine ABD'ye yerleştirildi. Coronell Kolombiya'ya döndüğünde araştırmacı gazeteciliğe devam etti ve her ne kadar tehditler devam etse de, biraz daha az sıklıkta ve az yoğunlukta idi. CPJ tehdit altındaki gazetecilere danışmanlık verebilir ve bazı durumlarda yer değiştirmeye yardımcı olacak şekilde doğrudan destek verebilir.

3. Bilgi ve Teknoloji Güvenliği

Haber takip ettiğiniz süre boyunca sürekli teknik aletler kullanıyorsunuz: İnternette araştırma yapmak ve haber yazmak için bir dizüstü bilgisayar, e-posta yollamak ve telefonla konuşmak için bir mobil cihaz, fotoğraf çekmek için fotoğraf makinesi ve röportajlar için ses kayıt cihazı. Tüm bunlar bir sürü işi bir arada yapan tek bir cihazda da toplanıyor olabilir. Bu cihazlar haberleriniz için gerekli olan bol miktarda bilgi ve veri içeriyor.

Bu bölüm kullandığınız aletlerin güvenliği ile ilgili. Bu verilerinizi ve bilgilerinizi de korumak anlamına geliyor: Bir haber için kritik önemdeki bilgileri kaybetmediğinizden ve gizli kalması gereken bilgilerin gizli kaldığından emin olmak. Bu aynı zamanda bu cihazların ihtiyacınız olduğunda çalışır durumda olması anlamına da geliyor – birileri kullanılmalarına engel olmak istese de.

Eğer sahada çalışıyorsanız dijital dosyalar taşıdığınız en değerli şeyler olabilir. Notlarınızı ya da fotoğraf ve video gibi malzemelerin kaybolması, bir haberi zora sokabilir. İletişim listenizin ya da seyahat detaylarınızın yanlış ellere düşmesi sizi ya da kaynağınızı zora sokabilir. Malzemelerinize el konmasına, yok edilmesine ya da erişimlerine engel olunmasına izin vermek, sizi bir haberi takip etmekten tamamen alıkoyabilir.

Gazetecilere yönelik dijital saldırılar hem sayı olarak artmakta hem de giderek daha karmaşık hale gelmekte. Çin'de yabancı muhabirler kişisel bilgisayarlarına dikkatli şekilde yaratılmış e-postalara ek dosya olarak gizlenmiş izleme programları bulaştığına tanık oldu. Etiyopya'dan Kolombiya'ya bazı ülkelerde yetkililer muhabirlerin telefon, e-posta ve kısa mesajlarına erişim sağladı. Dijital izleme ve sabotajı kullananlar sadece hükümetler de değil. Büyük suç şebekeleri yüksek teknolojinin imkanlarını giderek daha fazla suiistimal ediyor. Fırsatçı ya da “vatansever” bilgisayar korsanları da değerli ya da tartışma yaratacak verilerle çalışan gazetecileri hedef alıyor.

Sonuçta bilgilerinizi güvenceye almak, sofistike saldırıları engelleyebilmek anlamına nadiren geliyor ve bu saldırılar Hollywood stilinde bilgisayar korsanlığına nadiren benziyor. Bu, neyi

korumanız gerektiğini anlamakla ve gazeteciliğinizi engellemek isteyenlerin motivasyonlarını ve neye muktedir olduklarını bilmekle ve daha sonra bu değerlendirmelere göre istikrarlı önlemler almakla ilgili.

Güvenlik planlaması

Neyi korumalısınız?

Neleri korumak istiyorsunuz ve bunları neye karşı korumak istiyorsunuz? Korumak istediğiniz şeylere “varlıklarınız” diyelim ve yanlış gidebilecek şeylere de riskler diyelim. Şu anda size kimin nasıl saldırabileceğini düşünmeyin, bunun yerine varlıklarınızı ve riskleri düşünün.

Genelde düşünebileceğiniz üç risk vardır:

1. Verilerin yok olması: Sabit diskiniz öldüğünde, telefonunuz parçalandığında ya da kameranızı hafıza kartını kaybettiğinizde.
2. İfşa olma: Gizli kalmasını istediğiniz bir şeyi başka biri öğrendiğinde.
3. Kesintiye uğrama: Ağınız çalışmaz hale geldiğinde, e-posta gönderemediğinizde ya da telefonunuz çekmediğinde.

Neyi korumak istediğinize karar verirken, işinizi yapabilmek için sizce ya da size düşmanlık ederek işinizi sekteye uğratmak isteyen biri için neyin önemli olduğunu düşünün. Bunun cevabı kolay olmayabilir, dolayısıyla dikkatlice düşünmeyi hak edebilir. Üzerinde çalıştığınız şey genel olarak şeffaf da olsa, halen kullanmanız gereken cihazlar ve gizli kalması gereken materyaller var.

Kaynaklarınızın size verdiği bilgiler, kaynaklarınız açığa çıkarsa onları riske atar mı, düşünün. Bazı şeyler başka bir bağlamda zararsız görünürken, farklı bir bağlamda tehlikeli hale gelebilir. Bir Arap ülkesinde haber takip ederken İsraili kaynaklarınızın öğrenilmesi (ya da tam tersi) ilgili tüm kişiler için sorun yaratabilir. Hatta daha önce internette paylaştığınız kişisel bilgiler ya da seyahat bilgileriniz başka bir bağlamda ayağınıza dolanabilir.

Değer kabul ettiğiniz bazı şeyler barizdir. Muhtemelen bilgisayarınızdaki ve mobil cihazlarındaki dosyaları kaybetmeyi ya da ortalığa saçılmalarını, ya da işinize engel olabilecek geçici bağlantı kesintilerini istemezsiniz. Bazı değerlerin ömrü kısadır. Siz ve kaynaklarınız muhtemelen o anda bulunduğunuz yeri ve daha önce bulunduğunuz yerlerin bilgisinin açıklanmasını istemezsiniz. Aynı şekilde iletişimde kaldığınız kişilerin isimleri ve ne zaman iletişime geçtiğinizin listesi ya da bir haberi araştırırken dolaştığınız sitelerin kaydı gibi.

Ayrıca verimli bir şekilde çalışmak için teknik kaynakları da kullanıyorsunuz. E-postanıza erişiminiz engellenir, telefon edemez hale gelir, veyahut internette araştırma yapamaz ya da internete tamamen erişemez hale gelerseniz üzerinde çalıştığınız şeylerin ne kadarı yok olur? Çevrimiçi hizmetlerin hangilerine bağlı olarak çalıştığınızı not etmekte fayda var. Notlarınız üzerinden, e-posta, belgeler ya da bir ağ tarayıcısı üzerindeki herhangi bir şeyle mi çalışıyorsunuz? Bunlara erişiminizin engellenmesi size ne kadar zarar verir?

Kullandığınız tüm araçların, verilerin ve kayakların izini sürmek size zor geliyorsa, bir hafta boyunca neler kullandığınızı bir günlüğe yazmak iyi olabilir.

Tehdidi anlamak

Şimdi neleri güvende tutmak isteyebileceğinizi bildiğinize göre, varlıklarınıza saldırabilecek olan kişilere bir yüz ve isim verme zamanı geldi.

Bazı tehditler iyi niyetli ya da çevresel olabilir. Diz üstü bilgisayarların sabit diskleri bazen kendi kendine ölebilir, gerekli yedekleme yapılmadıysa veriler yok olabilir. Bazı tehditler ise kötü niyetli aktörlerden gelebilir, sınırdayken sabit diskinizi kopyalayan hükümet yetkilisi, ya da sizi takip edip duran bir özel dedektif gibi. Her iki türden tehdidi de dikkate almakta fayda var, etkileri aynıdır: Değerli şeylerinizin bütünlüğünü tehdit ederler.

Kötü niyetli aktörleri sıralarken motivasyonlarının ne olduğu dikkate almak da önemlidir. Haber yapmanıza kim engel olmak isteyebilir ya da kaynaklarınızı ortaya çıkarmaya kim çalışabilir? Belki de elinizde olan ve kamuya açık olmayan bir takım bilgilere erişmek istiyorlar. Bir ülke yerel interneti sansürlüyorsa, bu sizin oradayken iletişim kurmanızı ve araştırma yapmanızı engelleyebilir.

Her bir dijital ekmek kırıntısını analiz eden Orwell vari bir denetleyici devlet hayal etmek kolay. Ama karşınıza çıkacak tek tehdit bu olmayacak. Başka aktörler çok daha acil tehditler arz edebilir. Bir yönetimin belirli bir bölümü ya da yerel emniyet müdürü ya da yolsuzluğa bulaşmış bir hükümet yetkilisi gibi belirli bir kişi sizin için daha büyük bir risk arz edebilir. Sofistike izleme aygıtlarına erişimleri var mı ya da daha ziyade bir kişiyi evinize gönderip kapıyı tekmeleyerek kırıp dizüstü bilgisayarınızı çalmasını mı sağlarlar?

Ayrıca sizin haberlerinizi sevmeyen kişileri destekleyenler tarafından gerçekleştirilebilecek bir saldırı olasılığını da göz önünde bulundurun. CPJ tarafından belgelenen birçok olayda, saldırılar hükümetler ya da siyasi partiler tarafından değil, muhalefeti ya da yabancı basını meşru bir hedef olarak gören “vatansever” ve kimseyle bağı olmayan kişiler tarafından yapılıyor.

Plan yapmak

Teknoloji güvenliğinin birkaç belirgin zayıf noktası var. Birilerinin ne zaman verilerinize erişip onları alt üst ettiğini bilmek çok zor olabilir. Birileri cüzdanınızı çalsa ya da otel odanızı soysa, bunu fark edersiniz. Siz dışarda yemekten birileri odanıza girip bilgisayarınızın sabit diskini kopyalasa bunu hiç fark etmeyebilirsiniz. Verilen zararı geri almak mümkün olmayabilir. Verileriniz bir kez kaybolduğunda ya da birileri bir sırrı öğrendiğinde, olup biteni geri saramazsınız.

Bu durum teknoloji sistemlerinin sürekli değişen bir sürü parçadan yapılmış olan karmaşık sistemler olması gerçeğiyle daha da kötü bir hale geliyor. En zeki ve en titiz teknoloji uzmanı bile bilgisayarlarında bulunan her programın nasıl çalıştığını bilemez, bırakın bir kenara bu programların ağdaki başka programlarla nasıl etkileşime geçtiğini ve bu etkileşimin hangi kısımlarının istismara açık olduğunu. Kurşun geçirmez yelekler konusunda uzman olmasanız da onların temelde ne işe yaradığını ve bunu nasıl yaptıklarını anlayabilirsiniz. Bilgisayar güvenliği ise sezgisel olarak anlaşılacak için fazla karmaşıktır. Gerçek dünya ile kurulan benzerlikler ise nadiren tam resmi gözler önüne serer.

Bunun anlamı ağırlığı basitliğe vermeniz gerektiği. Az sayıda, kullanımı kolay aletler, teknikler ve alışkanlıklar her zaman en güvenlisidir. Karmaşık sistemleri anlaması zordur; gerektirdikleri prosedürler acil durumlarda kullanmaya uygun olmayabilir. Bazen bir eylemi güçlendirmek için harcanan çaba, başka bir yerde küçük ve ince bir çatlak varsa anlamsız hale gelir.

Çalışmalarına engel olmak istemesi en muhtemel kişileri düşünün, ne kadar ileri gidebileceklerini ve ne kadar yetenekli ve etkili olabileceklerini. Bu bilgiyi çalışmalarınızı nasıl koruyacağınız konusunda kullanın.

Çalışmalarınıza kimin engel olmak isteyeceğini, neler yapabileceklerini ve bunu ne kadar iyi yapabileceklerini düşündükten sonra, onların planlarını bozmak için ne tür teknik önlemler alacağınızı planlamaya başlayabilirsiniz. Bu önerilerin bundan sonrası bilgi güvenliğine dair kabaca önerilerden oluşuyor. Detaylı teknik tavsiyelerin tarihi çabucak geçebiliyor, özellikle kullanılan bir teknolojiye yeni bir açık keşfedildiğinde.

İletişiminizi güvenli hale getirmek

Gazeteciliğin büyük kısmında iletişim işin temelidir. Biriyle konuştuğunuzda – e-posta, kısa mesaj, chat programı, telefon ya da var olan diğer iletişim metotlarıyla, bu konuşmaların bazı detaylarının gizli kalmasını isteyebilirsiniz. Bir diyalogda genelde iki önemli şey vardır, kiminle konuştuğunuz ve ne söylediğiniz.

Kullandığınız araçlar diğer bazı detayların da izini sürebilir (hatta potansiyel olarak açığa çıkarabilir). Cep telefonu kullanmak yerinizi telefon şirketinin ve telefon şirketinin açıklamayı seçtiği herhangi bir kişinin bilmesi demektir – buna potansiyel olarak polis ya da hükümet dahildir. Rehber depolayan bir cihaz servis sağlayıcısının ve onun paylaştığı herkesin bu listeye erişmesi demektir. Geçmiş konuşmalarla ilgili bilgiler (örneğin üzerinde konuşma saatleri ve uzunluklarının yazdığı bir telefon faturası) iletişim alışkanlıkları ve rutinlerine dair bilgileri ortaya koyabilir ve bu, başka bilgilerle birleştirildiğinde kiminle konuşulduğuna ve söylenenlerin bir kısmının tahminine yol açabilir.

Size zarar vermek isteyenlerin ilgilendikleri şeye ve kapasitelerine dair iyi bir fikriniz olsa bile, iletişimlerinize dair bir sürü bilgi parçasını daha büyük bir resim oluşturmak için nasıl bir araya getireceklerini hayal etmek zor olabilir. Bir kaynağın kimliğinin gizli kalmasının çok önemli olduğu durumlarda, kaynağa giden izleri ortadan kaldırmak için bir takım zahmetli önlemler almanız gerekebilir.

Bu tür şeyleri yapabilme kapasitesine erişimin oldukça gelişmiş yöntemlere sahip kişilere ya da derin bağlantıları olan kişilerle sınırlı olduğu düşünülebilir. Bazı yetkinlikler hala sadece hükümet ya da polisin erişimine açıktır. Fakat kullanılan aletlerin çoğu çok ucuza satın alınabilir. Profesyonel araştırmacılar kuvvetli bir saldırı menüsüne sahipler ve bunları kullanmak konusunda her zaman çok da etik davranmıyorlar.

Mobil cihazlar

Gazetecilere karşı uygulanan en tanıdık izleme metotlarından biri telefonlarının dinlenmesi. Ne zaman bir telefon görüşmesi yapsanız, telefon şirketi hem kimi aradığınızı görebilir hem de konuşmayı dinleyebilir. Kısa mesajların ele geçmesi ise boyutlarının küçük olması ve pahalı kayıt cihazlarına ihtiyaç duymadan depolanabilmeleri nedeniyle çok daha kolay. CPJ yetkililerin gazetecilere kısa mesajlarının kaydını örtülü bir tehdit ya da devlete karşı eylem iddiasının delili olarak sunduğu olayları belgeledi.

Signal ya da Redphone ve kısa mesajlar için TextSecure gibi uygulamalar kullanarak bu tehdidi bir ölçüde ortadan kaldırabilirsiniz. Bu uygulamaların sadece görüşmenin içeriğini gizli tuttuğunu, görüşmenin katılımcıları, zamanı, bulunduğunuz yerler ve diğer detayları gizlemediğini varsaymak güvenli olacaktır.

Telefonlar ve SİM kartların sadece kendilerine ait seri numaraları vardır ve telefonun açık olduğu her anda bu numaralar telefon şirketine bildirilir. Basitçe SİM kartınızı başka bir telefona takmak ya da aynı telefonu tutup farklı farklı SİM kartlar kullanmak bir telefon şirketinden fazla bir şey saklamayacaktır, zira iki seri numarasını karşılaştıracaklardır.

Bir cep telefonu taşıdığımızda, sürekli olarak etrafınızdaki baz istasyonlarına bağlanır ki bu şekilde size gelen aramalar doğru istasyona yönlendirilir ki size ulaşabilsin. Bu aynı zamanda hangi istasyonların etrafında olduğunuza dair bir iz bırakır ve bu da telefon şirketine telefonunuzun nerde olduğuna dair oldukça iyi bir kayıt bırakmış olur.

Telefonun pilini çıkarmak buna engel olur, ancak bir buluşma öncesinde birden çok kişi tarafından pillerin çıkarılmasıyla oluşacak olan izi de göz önünde bulundurun. Pili yola çıkmadan önce çıkarmak ya da telefonu yanınıza almamak daha iyi olabilir.

Riskin bir kısmını ön ödemeli bir cep telefonunu isimsiz olarak nakit para ile alıp kullandıktan sonra atarsanız önlemiş olabilirsiniz. Bunlara bazen “kullan-at” telefon da deniyor. Eğer telefon almak için kimlik şartsa, hali hazırda var olan bir kullanıcıdan ikinci el bir telefon almayı deneyin. Bu yaklaşım da dört dörtlük değil – bir kullan at telefonla kendi telefonunuzu beraber taşırsanız, ya da kullan at telefonunuz gece evinizde ya da gündüz ofisinizde duruyorsa, telefon şirketinin kayıtlarının dikkatli bir incelemesi o kullan at telefonunun size ait olduğunu ortaya koyabilir. Kaynaklarımız da kullan at telefonlar kullanmıyorsa ya da dikkatli önlemler almıyorsa, başka kişilerin numaralarına yapacağınız ilk aramalar sizin numaranızı ortaya çıkarabilir. Karmaşık analizler, arama kayıtlarını kullanarak bir grup kişinin kendi arasında mesajlaşma ve aramalarını ortaya çıkarabilir ve bu durum gruptaki herkes kullan-at telefon kullansa bile sizi ele verebilir.

İzleme cihazlarına ek olarak, cep telefonları uzaktan dinleme cihazları olarak da kullanılabilir. Bir telefonu kapatmak onun bu şekilde kullanılmayacağını garanti etmez: Bir çok cihaz için “kapalı” modu hakikaten sadece çok düşük enerjide çalışma modudur. Bir mobil cihazın dinleme cihazı olarak kullanılmamasını garanti etmenin tek yolu pilini çıkarmak ya da telefonu yanınıza almamaktır.

İnternet Bağlantıları

Eğer kamuya açık bir alanda kablosuz ağ bağlantısı kullanıyorsanız, aynı ağda bulunan başkaları webde gezindiğiniz yerlere, anlık mesajlaşmalarınıza, web sitelerine ne yazdığınıza ve çevrimiçi ne yaptığınıza burnunu sokabilir. Eğer bir otelde ya da benzer bir yerdeyseniz, bu kurum da aynı şeylere burnunu sokabilir. Eğer özel bir internet bağlantısı kullanıyorsanız ve kablosuz bağlantınızı korumaya aldıysanız sadece İnternet Servis Sağlayıcısı (ISS) çevrimiçiyken ne yaptığınızı bilebilir.

Bu bilgileri davetsiz misafirlerden ve ISS’lerden korumanın yolu bir sanal özel ağ, yani VPN kullanmaktır. VPN sizin bilgisayarınıza gelen ve bilgisayarınızdan giden tüm verileri şifreler ve İnternette başka bir yerde bulunan ve VPN sağlayıcı olarak adlandırılan başka bir bilgisayar üzerinden gönderir ve alır. Doğru yapılandırıldığında bir VPN tüm iletişiminizi yerel engellemelere karşı korur. Eğer bir medya kuruluşu için çalışıyorsanız, işvereniniz de uzaktaki kullanıcıların şirketin iç ağına erişmesi için VPN kullanabilir. Alternatif olarak, bazı ticari kurumlar kullanıcıların aylık olarak VPN sağlayıcısı kiralmasına izin verebilir.

İnternette geri kalan herkes için, siz webe ve diğer internet hizmetlerinize bulunduğunuz konumdan değil başka bir yerden giriyor gibi görünüyorsunuz. Bunun anlamı VPN’in o anda bulunduğunuz yeri gizlemesi ve yerel sansürlerin etrafından dolaşmasıdır. VPN’ler çevrimiçi

seyahat eden verilerinizin tüm evrelerini şifrelemez. Varacağınız son yer şifreleri veriyi anlayamayabileceği için, bilgi ve talepleriniz VPN sağlayıcıdan şifrenememiş olarak çıkar. VPN sağlayıcınızın operatörleri ve ziyaret ettiğiniz siteler ve aldığınız hizmetlerle operatörler arasındaki araçlar iletişimlerinizi halen izleyebilir. Eğer kendinizi hükümet gibi yerel bir düşmana karşı koruyorsanız, seçtiğiniz VPN servisi başka bir bölgede olmalı.

Ticari bir VPN'e daha sofistike bir alternatif ise ücretsiz bir anonimleştirme hizmeti olan Tor. Tor, ağ trafiğini, verinin daha geniş İnternete çıkışını sağlamadan önce şifreleyip gönüllü serverlar arasında dolaştırır. Tor'u kullanmanın en kolay yolu, Tor tarayıcısıdır. Bu tarayıcı Tor'u kullanmak için önceden kurulmuş anonim bir tarayıcıdır. Tails isimli canlı çalışan sistem de bir alternatiftir, bu sistem tüm ağ trafiğini Tor üzerinden gönderir.

Birçok sorumluluk sahibi web sitesi onlarla girdiğiniz iletişimi şifreleyerek sizi korur. Bir web sitesi ile olan iletişiminizin korunup korunmadığını tarayıcınızdaki adres satırına bakarak anlayabilirsiniz. Eğer adres <http://> den ziyade <https://> ile bağlıyorsa ve yanında bir kilit işareti varsa bağlantınız şifrelenmiştir. Çevrimiçi hareketlerinizi izlemek isteyen bir kişi hangi siteleri ziyaret ettiğinizi bilecektir ama sitedeki hangi sayfayı ziyaret ettiğinizi ya da siteye ne tür bilgiler girdiğinizi bilemez. Bu güvenlik özellikle giriş yaptığınız siteler için önemlidir – çünkü aksi takdirde sizi izleyen bir kişi şifrenizi ele geçirip sizmiş gibi siteye giriş yapabilir.

[HTTPSs-everywhere](#) isimli bir tarayıcı eklentisi mümkün olan her yerde güvenli bir bağlantı kullandığınızdan emin olmanızı sağlıyor, ancak bazı siteler güvenli bağlantı seçeneği sunmuyor. HTTPSs ile korunmayan bir siteyi her ziyaret ettiğinizde, bir saldırganın [o sayfaya yerleştirdiği kötü amaçlı bir yazılım bilgisayarınıza geçebilir](#). Eğer bu konuda bir endişeniz varsa, HTTPSs-everywhere'de bulunan bir seçenek güvenli olmayan HTTP'leri tamamen engelleyebiliyor. Ama bunu yaparsanız bazı sitelere hiç erişemeyeceğinizi göz önünde bulundurmalısınız.

E-posta ve anlık mesajlaşma

Yazılımlar mesajlarınızı şifreleyerek onları sadece alıcısının deşifre edebileceği şekilde birbirine karıştırır. Belirli amaçlarda kullanım için (e-posta göndermek ya da anlık mesajlaşma gibi) tasarlanmış şifreleme yazılımlarını seçebilir ve tüm İnternet trafiğinizi şifreleyen metotlara uyum sağlayabilirsiniz.

E-posta şifrelemesinin altın standardı ücretsiz, açık kaynak kodlu bir yazılım olan GNU Privacy Guard ([GPG](#)) ve Symantec tarafından çıkarılan Pretty Good Privacy ([PGP](#))'dir. Bu iki yazılım birbiri ile uyumludur. Ne yazık ki, GPG/PGP'yi öğrenmek ve kullanmak zordur. Eğer iletişimdeki tüm kişiler tarafından kullanılırsa, mesajlarınızın içeriği için yüksek seviyede bir koruma sağlar ancak sizin kim olduğunuzu ya da kiminle iletişim halinde olduğunuzu gizlemez. Outlook, Thunderbird ve Apple Mail gibi birçok e-posta programı GPG/PGP'yi destekleyen yazılımlara ya da eklentilere sahiptir; insan hakları ve medya kuruluşları bu programları kullanmak için zaman zaman kurslar organize etmektedir.

Eğer iletişim sağlayıcılara erişimi olduğu bilinen baskıcı bir rejim altında çalışıyorsanız, bulunduğunuz yerle ekonomik ya da siyasi bağları olmayan başka bir ülkede yerleşik bir e-posta sağlayıcı kullanmayı deneyebilirsiniz. Sizinle iletişime geçen kişilere aynı yerden alınan bir e-posta hesabı ile sizinle iletişime geçmeye teşvik edebilirsiniz. Eğer gönderdiğiniz e-posta karşı taraf tarafından güvenlik önlemi olmadan okunuyorsa, iletişimin sizin tarafınızda olan kısmını dikkatlice şifrelemiş olmanın pek de bir anlamı yoktur.

Bir e-posta hizmeti sağlayıcısından başka bir e-posta sağlayıcısına gönderilen e-postaların ele geçme şansı vardır. Bazıları şifreleme kullanırken, bazıları kullanmıyor. Eğer kullanıcı ile alıcı

aynı sağlayıcıdan yararlanıyorsa, bundan kaçınılabilir. Google'ın [e-posta şeffaflık raporuna](#) bakarak sunucudan-sunucuya şifreleme hakkında daha fazla bilgi edinebilirsiniz. Belirli bir hizmet sağlayıcı hakkındaki durumu da <https://starttls.info> adresinden kontrol edebilirsiniz. E-posta gönderdiğiniz kişinin e-posta servis sağlayıcısının sunucudan-sunucuya şifreleme sağlayıp sağlamadığını e-postanızı göndermeden önce kontrol edebilirsiniz. Eğer sağlamıyorsa, GPG/PGP ya da başka bir araç kullanmayı düşünebilirsiniz.

Sunucudan sunucuya şifreleme İnternet üzerinden yollanan mesajlar için koruma sağlasa da, saldırganlar eski mesajlarınızın arşivini ele geçirmeye çalışabilir. Bunu sizin bilgisayarınıza ya da iletişimde olduğunuz kişilerin bilgisayarına yazılım yükleyerek, ya da e-posta sağlayıcınızı hackleyerek yapabilirler. Bu durum, bilgisayarınızı ve e-posta sunucunuza eriştiğiniz şifrelerinizi korumanızı önemli kılar. (Bkz aşağıdaki bölüm: Verilerinizi Savunmak ve Dışsal Verileri Korumak)

CryptoCat, Google Hangout, Skype, Facebook Messenger, Kik, Whatsapp, Viber gibi anlık mesajlaşma uygulamaları e-posta gibi iletişimin ele geçmesi konusunda kırılgan olabilir. Birçok chat programı sadece konuşmaya katılan kişilerin ve servis sağlayıcının mesajları okuyabildiğini ve konuşmadaki kişilerin kimliklerini bildiğini garanti etmek için şifreleme kullanıyor. Bazı sağlayıcılar ise sadece mesajlaşmadaki kişilerin mesajları okuyabileceği daha güvenli bir yaklaşımı belirliyor ama bu daha az rastlanan bir durum.

Bazı servis sağlayıcılar kendilerinden istendiği zaman mesajlaşma kayıtlarını veriyor, bazıları ise vermiyor. Anlık mesajlaşma servisleri ve onların pratikleri sürekli olarak değişiyor. Dolayısıyla kullandığınız uygulamanın ne tür bir pratik izlediğinden haberdar olmak önemli. PGP ve GPG'ye eşdeğer bir mesajlaşma yöntemi [Off-the-Record \(OTR\) Messaging](#) ve yöntem anlık mesajlaşma yazılımlarının birçoğu ile uyumlu şekilde çalışıyor. PGP/GPG'de olduğu gibi, OTR de konuşmanın iki tarafının da yeni uygulamaları indirme ve öğrenme yeteneği olmasını gerektiriyor.

İstihbarat Teknikleri

Elektronik iletişimi takip etmenin ve engellemenin birçok farklı yolu var. Kişisel güvenliğin iletişimin güvenilirliğine ya da kaynağın anonim kalmasına bağlı olduğu durumlarda, hepsinden vazgeçmek akla uygun olabilir.

Çevrimdışı kodlar oluşturmayı düşünün, bunun anlamı güvenilir olduğundan emin olmadığınız kanalları kullanmadan kod oluşturmak demektir. Bir kişiyle yüz yüze görüşebiliyorsanız ya da güvenilir bir aracı varsa bu seçeneği kullanarak önceden üzerinden anlaştığınız bir takım mesajlar oluşturabilir ve ihtiyaç duyduğunuzda bunları çevrimiçi olarak kullanabilirsiniz.

Verilerinizi Savunmak

Akıllı telefonlar, tabletler ve diz üstü bilgisayarlar muazzam miktarda veri içerir ve birçok faydalı araca erişim sağlar. Diğer yandan, telefonunuzu ya da bilgisayarınızı kaybetmek ya da bu aletlerin hasar görmeleri büyük miktarda önemli bilginin kaybolması anlamına gelir. Bu ayrıca telefonları ve bilgisayarları, çalışmalarınıza ve iletişimlerinize erişmek isteyen ya da çalışmalarınızı sekteye uğratmak isteyen kişiler açısından çekici hedefler haline getirir. Kötü niyetli biri basitçe cihazınızı çalabilir ya da hasar vermeye çalışabilir, ya da kötü amaçlı yazılım bulaştırarak dosyalarınıza ve iletişimlerinize uzaktan erişim olanağı elde edebilir. Bu nedenle verileri korumak iki şekilde önemlidir: Yok edilmeyeceklerinden emin olmak, çalınmayacaklarından emin olmak.

Cihazları hasar görmekten ya da verilerin ifşa olmasından korumanın en basit yolu onların zarar gelebilecek yerden uzak tutmaktır. Eğer riski yüksek bir yere seyahat edecekseniz, hassas verilerinizi yanınıza almamayı ve ayrı bir bilgisayar ya da az veri taşıyan daha basit bir telefon kullanmayı düşünün. E-posta ya da sosyal medya hesaplarınızın şifresini hatırlayamayacağınız şekilde değiştirerek güvenilir bir arkadaşınıza ya da meslektaşınıza yazılı olarak bırakmak da işe yarayabilir. Bu şekilde size sorulsa bile şifreleri söyleyemezsiniz. Bu her zaman uygulanabilir olmayabilir, ama uygun olduğunda malzemelerinizi ve şifrelerinizi riskli ortamlardan uzak tutmak izleyebileceğiniz en güvenli yoldur.

Bilgisayarınıza el konulabileceği ya da bilgisayarınızın kontrol edilebileceği durumlar bekliyorsanız – sınır geçişi ya da kontrol noktası gibi – gizli kalması gereken bilgileri silmeniz gerekebilir. Bu basitçe dosyayı silmek ya da çöp kutusuna sürüklemek değildir. Silinen dosyaları bilgisayardaki olanakları kullanarak kurtarmak genelde mümkündür. Eğer verilerinizin gerçekten geri döndürülemez olmasını istiyorsanız, verileri güvenli şekilde silmeye yarayan ek bir yazılım kullanmalısınız. Eğer varsa bilgisayarınızın “güvenli şekilde silin” özelliğini kullanın, ya da bu amaçla geliştirilmiş bir yazılımı önceden indirin.

Gizlilik ve şifreleme

Bilgisayarınızı her zaman şifrelemelisiniz. Windows’un [Bitlocker](#), MacOS için [FileVault](#) ya da bağımsız [TrueCrypt](#) tüm dizüstü bilgisayarınızı ya da kullanıcı hesabınızı güvenceye almanızı sağlar; bu yol tek tek dosyaları korumaktan daha güvenlidir. Android ve iOS cihazlar ayrıca ayarlar kısmından aktif hale getirebileceğiniz bir şifreleme özelliğine sahiptir. Şifreleme için [güçlü bir parola seçmek](#) önemlidir. Verilerinizi güvende tutan tek şey bu paroladır ve cihazınızı ele geçiren bir kişi birçok olası parolayı tahmin etmek için bir bilgisayar kullanabilir. Bilgisayarınızın ekranını kilitleyin ve mobil cihazınızın ekranında bir PIN Kodu kullanın (ekrani sadece parmağınızı sürterek açma seçeneği değil). Her ne kadar kararlı bir saldırganı bunların hiçbiri durdurmayacaksa da, bunlar sizi sıradan saldırılardan koruyacaktır.

İşinizi bitirdiğinizde ya da sınır geçişi gibi bir yerde aranacağınızı düşündüğünüzde bilgisayarınızı uyku moduna aldığınızdan ya da kapattığınızdan emin olun (oturumu sadece askıya almayın), bu durum bilgisayarınızı el geçirmek isteyen birinin şifreleme ile uğraşmasını sağlayacaktır, çözümü daha basit olan kilitli bir ekranla değil.

Gizli kalması gereken bilgilerinizi taşıması, saklaması ve koruması daha kolay olan bir USB belleğinde taşımak daha iyi olabilir. Elbette taşınabilir diskleri de şifrelediğinizden emin olun. Bir dizüstü bilgisayar hatta akıllı telefona kıyasla, taşınabilir bir disk üzerinizde taşımak daha kolaydır. Buna ek olarak, dizüstü bilgisayarınızda bulunan hayati önemdeki belgeleri bir flash diske kopyalamayı düşünebilirsiniz, böylece bilgisayarınızın kontrolünü yitirirseniz belgeleri yedeklemiş olursunuz.

Haber merkezinde bile, oturum açıp mesajlarınızı okurken omzunuzun üzerinden bakan kişilere karşı dikkatli olun. Özellikle kararlı olan bir düşmanınız varsa gizli bir kamera da aynı işlevi görecektir. İnternet kafe ya da otellerdeki bilgisayarları gizli kalması gereken konuşmalar için ya da flash diskinize erişmek için asla kullanmayın.

Kötü amaçlı yazılımlar

Akıllı telefonlar karmaşık yapıları ve uygulamaların cihazda bulunan her tür bilgiye geniş erişimi nedeniyle koruma konusunda zordurlar. Birçok uygulama kullanıcıları hakkında bilgi toplamaya dayayan reklamlarla finanse edilirler – bu, izleme faaliyetine çok benzer. İş ve özel amaçla farklı cihazlar kullanarak ve sadece minimum sayıda uygulama indirerek kendinizi korumaya almak

konusunda biraz mesafe kat edebilirsiniz. Cihazınızı asla root ettirmeyin ya da üreticinin yazılım kısıtlarını kaldıracak şekilde kırdırmayın ve yetkili uygulama marketleri dışında bir yerden uygulama indirmeyin.

Hükümetler, suçlular ya da tekil şahıslar bağımsız gazeteciler gibi tehdit olarak gördükleri kişilere karşı rutin bir şekilde kötü amaçlı yazılım saldırısı düzenlerler. Popüler yazılımlardaki açıklardan faydalanarak, kötü amaçlı yazılımlar kendilerini bilgisayarlara yüklerler ve sonra basılan tuşların kaydını tutabilir, ekranı takip edebilir, hatta bilgisayara dosya bile yükleyebilir. Kötü amaçlı yazılımlar sahte ama oldukça ikna edici gözükten e-posta ekleri ile ya da sıradan görünen web siteleri ile taşınabilir. E-posta ile gelen linklere ya da eklere, meslektaşlarınızdan gelse bile saldırganın internetten topladığı kişisel bilgilerle oluşturulmuş sahte bir e-posta olabileceği ihtimalini düşünmeden tıklamayın. Bilgisayarınızda bir anti-virüs programı kullanın ve bu programın güncel olduğundan emin olun; en sofistike saldırılar hariç diğerlerini tespit edecektir. Eğer Windows kullanıyorsanız, [Microsoft Security Essentials](#) ve [Avast](#)'ın her ikisi de temel anti-virüs korumasını ücretsiz olarak sağlıyor. Bilgisayarınıza virüs bulaştığından şüpheli iseniz, birçok bilgisayar uzmanı yazılımınızı tekrar yükleyerek kötü amaçlı yazılımdan temizleyebilir. Bu işlemi başlatmadan önce verilerinizi yedeklediğinizden emin olun ve yedeklediğiniz verilerin kötü amaçlı yazılım içermediğini kontrol etmek için de bir uzmanla çalışın.

Yedekleme

Dosyalarınızın düzenli olarak uzak bir yerdeki bir sunucuda tutulması iyi bir fikirdir. Bu, elinizdeki makineye erişiminizi kaybederseniz verilerinizi korumanın bir başka yoludur. Yedekleme için gönderilen verilerin şifrelendiğinden ve yedeklemeye erişimin kontrol altında olduğundan emin olun. (Bkz. Dışsal Verileri Korumak başlıklı bölüm) [SpiderOak](#) dosyaları otomatik ve güvenli bir şekilde senkronize eden bir servistir ve ayrıca servis sağlayıcıda dosyaların şifrelenmiş bir kopyasını tutar. [Crashplan](#) bilgisayarınızda otomatik olarak çalışan ve güvenli şekilde yedekleme yapan şifreli bir yedekleme aracıdır. Yedekleme konusundaki en önemli şey, siz bir şey yaparsanız da yapmasanız da yedeklemelerin otomatik olmasıdır. Hayat bazen çok yoğun ve dikkat dağıtıcı olabilir ve yedeklemenin kusursuzca ve sizin dikkatiniz gerektirmeden yapılması en iyisidir, yoksa zaten yedekleme olmayacaktır.

Remote Data/Uzak veri

Bilgisayarınızda ya da akıllı telefonunuzda tuttuğunuz her veri yerel düzeyde tutulmaz. Verilerinizi Google Documents gibi sitelerde, Gmail ya da Yahoo gibi e-posta hizmetlerinde ya da Facebook gibi sosyal ağ sitelerinde bulunan “bulutlara” yükleyebilirsiniz. Eğer özel bilgilere erişim konusunda endişeleriniz varsa, dışsal verilerin güvenliğini de düşünmeniz gerekir.

Yerel kanunlar zorunlu tutuyorsa ya da hükümetlerle yakın ekonomik ve siyasi ilişkiler mevcutsa, internet şirketleri özel verileri hükümetler istediği takdirde onlarla paylaşıyor. Ancak, bulutlarda saklanan verilere erişim yasal yollardan olduğu kadar düzenbazlıkla da olabiliyor. Saldırıya geçen kişiler sizin kullanıcı adınızı ya da şifrenizi ele geçirmiş olabilir ya da erişim sağlamak için kendisini sizin gibi tanıtıyor olabilir. Buna engel olabilmek için parolanızı ve güvenlik sorularınızı dikkatlice seçin. Her zaman “https” ile ya da sizin kendi kullandığınız bir yazılım tarafından sunulan şifrelenmiş bir bağlantı kullanın.

Sadece özel online verilerinizi korumayın, kamuya açık internet mecralarında hangi verilerinizi açık ettiğinize de dikkat edin. Sosyal medya siteleri genelde sizin onlara anlattığınız her şeyi başkalarına anlatmak hatasını yapar. Kendinizi düzenli olarak araştırmacı bir gazetecinin araştırma hedefinde gibi düşünmek iyi olabilir. Web’de arama yaparak kendinize dair neler

bulabildiğinize bakın ve kamuya açık bu bilgilerin çalışmalarınıza müdahale etmek isteyen kişilerce nasıl kötüye kullanılabileceğini düşünerek göz önünde bulundurun.

Güçlü bir parola seçmek

Güçlü bir parola verilerinize sağlayabileceğiniz en iyi genel güvenlik önlemidir. Ama yenilmez bir şifre/parola seçmek kulağa geldiğinden daha zordur. Birçok insan dahiyane bir seçimle belirlediklerini düşündükleri parolalarının en çok kullanılanlar arasında olduğunu öğrenince çok şaşırıyor. Saldırganlar büyük parola veri tabanları üzerinde çalışarak en olası olandan en imkansız olana dek geniş bir olası parolalar listesi çıkarıyor. Bu listeler ince ayarlar ve küçük değişikliklere dair olasılıkları da içeriyor, örneğin harfleri kendilerine benzeyen rakamlarla değiştirmek, kelimenin ortasına ya da sonuna rakam ya da noktalama işareti eklemek ya da birkaç kelimeyi bir araya getirmek gibi. Bazı yazılımlar saldırganların bu listeleri parola ile korunan cihazlarda ya da hizmetlerde hızlıca denemelerine olanak sağlıyor. Geleneksel parolalar bu saldırılar karşısında çabucak pes ediyor.

Saldırganlar size zarar verme tehdidi ile de parolanızı ele geçirebilirler. Zora maruz kaldığımız zamanlarda parolasını verebileceğiniz, içinde önemsiz bilgilerin olduğu ikinci bir hesap edinmeyi düşünün. Şifre yerine parola kullanmayı düşünün. Parola seçmenin bir yolu insanların sizinle kolaylıkla ilgisini kuramayacağı pek bilinmeyen bir alıntı ya da deyiş seçmektir. Tüm ifadeyi parola olarak kullanabilirsiniz ya da [güvenlik uzmanı Bruce Schneier'in önerdiği gibi](#) tamamen rastgele seçilmiş görünen semboller şeklinde kısaltabilirsiniz. Örneğin:

- * WIw7,mstmsritt... = When I was seven, my sister threw my stuffed rabbit in the toilet.
- * Wow...doestcst = Wow, does that couch smell terrible.
- * Ltime@go-inag~faaa! = Long time ago in a galaxy not far away at all.
- * uTVM,TPw55:utvm,tpwstillsecure = Until this very moment, these passwords were still secure.

Bu yaklaşım sizin yeteri kadar az bilinen bir ifadeyi seçip onu güvenli şekilde kısaltmanıza dayanıyor. Başka bir yaklaşım ise gerçekten rastgele olan bir dizi kelimeyi seçmektir. Bunu bir çift zar ve <http://www.diceware.com> sitesinde bulunan kelimeleri kullanarak yapabilirsiniz. Bu yolla seçilen yedi ya da sekiz kelime kuvvetli bir parola yaratacaktır, parola ne kadar uzunsa, otomatik bir saldırıya o kadar iyi karşı koyabilir. Bu kelimeleri zihninizde komik bir hikayede ya da resimde birleştirmek parolanızı hatırlamanızı kolaylaştıracaktır.

Eğer birçok parola kullanıyorsanız, bir parola yöneticisi kullanmayı düşünün – parola yöneticisi, kendine özgü parolalar yaratıp tüm bunları tek bir parola ile erişimi mümkün kılacak şekilde depolayan bir yazılımdır. O parolanın güçlü bir parola olduğuna emin olun. Web sitelerinin parolanızı unutmanız durumunda size sorduğu “Annenizin kızlık soyadı nedir?” gibi “Güvenlik sorularına” verdiğiniz yanıtlar konusunda dikkatli olun. Birçok güvenlik sorusuna verilen dürüst yanıtlar, kararlı bir saldırgan tarafından kolaylıklar keşfedilebilir. Onun yerine bu sorulara sizden başka kimsenin bilmediği parolanız gibi kurgu bir yanıt verin. Birden fazla web sitesi ya da hizmetlerde aynı parolayı ya da güvenlik sorusu yanıtlarını kullanmayın.

Son olarak, saldırganların parolanızı ele geçirmenin her zaman bir yolu vardır: Doğrudan sizi fiziksel zarar vermekle tehdit edebilirler. Bunun bir olasılık olduğunu düşünüyorsanız, parolayı hiçbir zaman söylemeyeceğinize güvenmektense, verilerinizi ya da parola ile koruduğunuz cihazı saklamanın yollarını düşünün. Bir olasılık, parolasını kolaylıkla verebileceğiniz genelde zararsız bilgiler barındıran en az bir hesap edinmek. TrueCrypt gibi yazılımlar bunu verili özellik olarak barındırıyor. Bu yaklaşımın dayandığı nokta, bu hesabın içeriğinin ikna edici olması ve sizin ikna edici bir performans sergilemeniz.

Sonuç

Güvenlik hiç bir zaman mükemmel değildir ve her zaman değiş-tokuş içerir. Çalışmalarınızı etkin bir şekilde sürdürmek ile saldırılara karşı korumak arasındaki dengeyi ancak siz kurabilirsiniz. Çözümleri göz önünde bulundururken, yetileriniz konusunda kendinize dürüst olun ve kendinize uygulaması imkansız güvenlik protokolleri dayatmayın. E-postalarınızı şifrelemek, dosyaları güvenli şekilde silmek ve uzun parolalar kullanmak bu alışkanlıkları sahada da takip etmediğiniz sürece işe yaramayacaktır. Bunun yerine, gerçekten hayata geçireceğiniz temel adımlar düşünün. Örneğin fiziksel olarak malzemelerinize el konmasındansa teknik saldırıları daha olası görüyorsanız, notlarınızı Word dosyasına yazmak yerine gerçek bir deftere yazmayı düşünün.

Eğer karmaşık teknik saldırılarla karşı karşıyaysanız, en iyi yaklaşım basit ve minimal olan olabilir. İyi ve kötü tarafları en iyi siz değerlendirebilirsiniz. Uzun parolalarınızı bir yere yazıp güvenli bir yerde saklamak bir “siber-suç” değil. En azından birileri o notu çalarsa, şifrenizi değiştirmeniz gerektiğini bilirsiniz. Sadece parolanızı yazdığınız kağıdı bir post-it’e yazıp ofis duvarınıza yapıştırmayın.

4. Silahlı Çatışma

Silahlı çatışma takip etmek bir gazetecinin karşı karşıya kalabileceği en ciddi tehdittir. Fiziksel olarak zinde olmak, yaralanmaktan kaçınmanıza yardımcı olabilir. Ayrıca duygusal olarak da hazırlanmış olmalı, ekipmanlarınız uygun olmalı, uygun eğitimleri almış olmalı ve yeterli kapsayıcılıkta sigortalanmış olmalısınız.

Güvenlik Eğitimi

Gazeteciler için güvenlik eğitimleri 1990’lardan bu yana özel şirketler tarafından veriliyor; geleneksel olarak bu eğitimi İngiliz ya da ABD’li askeri personeller veriyor. Çoğu, savaş risklerine ve savaş alanı tehlikelerine karşı becerileri öğretti ve yanı sıra acil ilk yardım eğitimlerini verdi. Her türden silahlı çatışma takip edecek gazeteciler için bu tür bir eğitim özellikle önerilmektedir. Bilgi ve beceriler hem sınıf ortamında, hem de gazetecilerin becerilerini uygulamaları ve beraber çalışabilmelerini sağlamak için onlara meydan okuyan karmaşık saha simülasyonlarında verilir. Bu eğitim hem uluslararası hem de yerelde çalışan gazeteciler için aynı şekilde faydalıdır.

Avrupa merkezli Uluslararası Haber Güvenliği Enstitüsü ([International News Safety Institute](http://www.internationalnewsafetyinstitute.org)) dünyanın çeşitli yerlerinde tehlikeli bölgelerde görev yapan yerel gazetecileri ücretsiz olarak eğitiyor. Bir dizi beceri geliştirmenin yanı sıra, gazeteciler birbirleri ile bağ da kuruyorlar. Bu eğitim, tehlikeli yerlerde yaşayan ve çalışan yerel gazetecilerin siyasi, coğrafi ve diğer kimlikleri aşabilecek şekilde nötr bir sahada tanışmalarını ve işbirliği yapmalarını da sağlıyor. Tarihsel olarak güvenlik eğitimleri, görev başındayken cinsel saldırıya uğrama tehdidi (Bkz. Bölüm 2 Risk Değerlendirmesi ve ona uygun davranmak) ya da organize suçları takip etmenin yarattığı tehlikeleri azaltmak gibi (Bkz. Bölüm 5 Organize Suçlar ve Yolsuzluk) askeri olmayan risklerle baş etmeyi içermiyor. Ancak 2011’den bu yana, yeni açılan ve geçmişten gelen şirketler sivil senaryoları ve dijital güvenliği de içeren eğitim modülleri geliştiriyor.

Çatışmalı ortam ve acil ilk yardım kursları, şiddet içeren protesto ve çatışmaların da dahil olduğu, silahlı karşılaşmaları güvenli şekilde takip etmenin ön şartıdır. Kurslar bir kaçırılma senaryosunda nasıl davranılması gerektiğini de içerir. İngiltere ve ABD’de 5 günlük kurslar 3 bin

ABD doları ya da daha fazlası karşılığında sağlanır. Üç günlük bilgi tazeleme kursları da periyodik olarak tavsiye edilir ve en az 2000 ABD Doları tutarındadır.

The Rory Peck Trust vakfı, serbest gazetecilerin güvenlik eğitim masrafları için bir [Eğitim Fonu'na](#) sahip. Fon “En az 18 aydır güncel gelişmeleri takip eden ya da haber yapma faaliyeti içinde olan profesyonel serbest gazeteciler” içindir. Paris merkezli Sınır Tanımayan Gazeteciler, Fransız Kızıl Hacı'yla işbirliği içinde, güvenlik ve stres yönetimi hakkında ve ayrıca uluslararası savaş hukuku hakkında [kurslar](#) veriyor. Kurs, Fransızca dilinde ve Fransız Alplerinde veriliyor.

Birleşmiş Milletlerin eğitim, bilim ve kültür örgütü UNESCO liderliğindeki uluslararası kuruluşlar ve İsveç Uluslararası Kalkınma İşbirliği Ajansı (Swedish International Development Cooperation Agency) gibi ulusal kuruluşlar ve Uluslararası Haber Güvenliği Enstitüsü (International News Safety Institute) gibi özel kuruluşlarla beraber periyodik olarak daha az gelişmiş ülkelerde gazetecilere güvenlik eğitimi veriyor.

Koruyucu Donanım

Duruma uygun bir ekipman ile tamamen donatılmış olmalısınız. Aşırılık arz eden durumlarda buna, tehlikeli maddelere karşı koruyucu elbiseler giymek, detektör taşımak ya da biyolojik, kimyasal ya da nükleer maddelere karşı sindirim tabletleri almak da dahildir. Savaş alanlarında şarapnel ve çok güçlü mermilere karşı koruyan zırh giymek de gereklidir. Sokak çatışmaları ya da şiddet olaylarında bu donanıma dışarıdan fark edilmeyen bıçaklanmalara karşı yelek de dahil olacaktır.

Zırh giyme ihtiyacındaki gazeteciler bu donanımı beklenen tehdide uygun şekilde seçmelidir. ABD Ulusal Adalet Enstitüsü, ([The U.S. National Institute of Justice](#)) dünyadaki birçok üreticiyi kapsayacak şekilde altı katmanlı bir kademe sistemi geliştirmiştir. Eğer silahlı çatışma takip ediyorsanız, askeri silahlardan ateşlenen yüksek ivmeli mermilere karşı kademelendirilmiş bir yelek seçmelisiniz. Ancak hiçbir yeleğin kurşun geçirmez olmadığını aklınızda tutun. Yelek kurşunu durdursa bile, bir kişi halen çarpmanın etkisi ile ciddi şekilde yaralanabilir ya da hayatını kaybedebilir. Cinsiyete göre tasarlanmış olanları seçmeyi ve bel ya da kasık koruyucusuna ihtiyaç duyup duymayacağınızı da göz önünde bulundurun.

Savaş bölgelerini takip eden gazeteciler için miğfer takmak da tavsiye edilmektedir. Ancak en yüksek seviyede koruma sağlayan miğferlerin dahi genel olarak şarapnelere karşı koruma sağlarken, sniper ya da suikast silahından çıkan mermilerin ise miğferi delip geçebileceğini aklınızda tutun. Askeri güçlere eklemendiğiniz her yerde koruyucu zırh giyin. (Suçla ilgili durumları takip ederken zırh giymeniz tavsiye edilmez çünkü bu durumda gazeteciler kolluk kuvvetleri ile karıştırılabilirler.) Koruyucu zırhlar periyodik olarak daha yeni, daha hafif şekilde yenileniyor ve daha uygun malzemeler geliştiriliyor. Gazeteciler ve yöneticiler farklı ürünlerin farklı bakım gerektirdiğini akıllarında tutmalı. Seramik tabakalar düşürüldüğünde kırılabilir. Kevlar isimli malzeme ıslanırsa zarar görebilir. İnsan teri Kevlar'ı ve diğer malzemeleri bozabilir. Kullanılmış koruyucu zırhlar zayıflayan noktalar ya da zayıflayan lifler açısından dikkatlice kontrol edilmeli. Tüm koruyucu zırhlar uygun şekilde depolanmalı ve periyodik olarak kontrol edilmeli.

Koruyucu donanım ayrıca sivil kalkışmaları takip etmek için de gereklidir. Hafif ağırlıkta ve görece ince olan bıçaklanmaya karşı yelekler bıçak saldırılarına, plastik mermilere ve diğer tehlikelere karşı koruma sağlayabilir. Metal plaka ile güçlendirilmiş beysbol şapkaları da kullanılabilir. Her ne kadar gösterilerde görev alan polislerle ya da göstericilerle karıştırılma riski yaratsa da, gaz maskesi de takılabilir.

İliştirilmiş ya da tek taraflı

Bir çatışmayı nereden takip edeceğinizi seçmek yapacağınız en önemli seçimler arasında olabilir. Bölgede etkin olan tüm silahlı grupları siyasi, tarihi ve davranışsal olarak detaylıca inceleyin. Farklı askeri gruplar, düzensiz isyancı ya da hükümet yanlısı paramiliter gruplar arasında tutarlılık, disiplin, etik, eğitim, ateş gücü gazeteciler de dahil sivillere saygı konusunda ciddi farklılıklar vardır. Sahadaki koşulların önceden herhangi bir işaret vermeden aniden ve herhangi bir zamanda değişebileceğine dikkat edin.

“İliştirmek” terimi 2000’li yıllarda ABD liderliğindeki Irak işgalinde belirli gruplara eklemenecek gazeteciler için ABD ordusu tarafından yaygınlaştırıldı. Ancak gazetecilerin savaşı takip etmek için askeri birliklere eklenmelerinin tarihi 19.yy’ın ortalarına kadar gider. Herhangi bir silahlı kuvvete eklenen gazeteciler genellikle o askeri birlikle emredildiği şekilde seyahat eder ve birliğin yerini açık edecek herhangi bir davranıştan kaçınır, aksi halde birliğin güvenliğini tehlikeye atmış olur. Ancak olan biteni haberleştirme hakkınız, uygun gördüğünüz şekilde olaylardan sonra da olsa, saklıdır. CPJ iliştirilme anlaşmalarına dair bir dizi anlaşmazlık yaşandığını belgeledi. Örneğin askeri yetkililer ve silahlı grupların temsilcileri, haberciliklerinin onlardan yana olmadıklarını düşündükleri gazetecilerin iliştirilmesini kabul etmediler. Çatışmanın her hangi bir tarafından bildirenler kendilerini diğer tarafın “düşmanla işbirliği yapıyorsun” suçlamalarına maruz kalmış bulabilirler. On yıllar önce gazeteciler savaşları Orta Amerika gibi bölgelerde farklı taraflardan başarılı şekilde takip edebiliyordu. Bugün hem hükümet güçleri hem de isyancılar gazetecileri alıkoymakta ya da düşmanları ile ilişkide olmakla suçlamakta. 2011 yılında, [Etiyopya yetkilileri](#) İsveçli gazeteci Johan Persson ve Martin Schibbye’nin ayrılıkçı Ogaden Ulusal Özgürlük Cephesine iliştirildiklerini öğrendikten sonra onları vatana ihanet suçlaması ile hapsetti. Irak ve Afganistan’da, ABD askeri güçleri isyancı güçlerle irtibatla oldukları iddiasıyla bir dizi yerel gazeteciyi [hapsetti](#). Bu gazetecilerin bir kısmı aylarca ya da yıllarca kendilerine hiçbir suçlama yöneltmeden hapisteye kaldı.

Bir silahlı birliğe eklenerek ya da eklenmeden habercilik yapmak konusunda karar verirken önemli seçimlerle yüz yüze kalırsınız. Askeri güçlerle seyahat etmek size cephe önünden özel haberler yapma fırsatı sunar, fakat bu, başka perspektifler pahasına gelir, bunun içinde savaşın siviller üzerindeki etkisi de vardır. Silahlı kuvvetlerden bağımsız seyahat eden gazetecilerin görüş alanı daha geniş olabilir. Bu şekilde çalışan gazeteciler arasında ölüm oranları daha yüksektir ancak askeri birliklere eklenmenin getirdiği riskleri de küçümsememek gerekir. CPJ verilerine göre, [2003’ten 2009 yılına kadar](#) geçen sürede Irak’ta dokuz gazeteci askeri güçlere iliştirilmiş haldeyken hayatını kaybetti, Afganistan’da ise 2001 ile 2011 yılları arasında altı iliştirilmiş gazeteci yaşamını yitirdi.

Eğer askeri bir güce eklemenecekseniz, bir danışman ya da rütbeli bir asker gibi algılanacağız şekilde öne çıkmamak konusunda dikkat edin. Keskin nişancılar karşı birliklerde komutan olduklarından şüphelendikleri siluetleri hedef almak için eğitilirler. Gazetecilerin bazen iliştirildikleri birlikle aynı üniformayı giymeleri gerekir. Bunu yapmak profesyonel yükümlülüklerinizi tehlikeye atmaz ancak basın olduğunuzu belirten işaretleri yakın mesafeden görülecek şekilde taşımanız gerekmektedir. Üniformalı gazeteciler karşıt güçler tarafından savaşçı olarak muamele görebileceklerini göz önünde bulundurmalıdır, buna eklemendiğiniz askeri birlikten ayrı düşüğünüz durumlar da dahildir.

Askeri birliklerden bağımsız çalışan gazeteciler de uzak mesafeden nasıl göründüklerine ve tutum ve davranışlarına dikkat etmek durumundadır. CPJ araştırmalarına göre kamera tutan ya da ekipman taşıyan foto muhabirleri daha önce savaşçılarla karıştırıldı. 2003 yılında Ebu Garib hapishanesinin dışında çalışmakta olan Reuters’in emektar kameramanı [Mazen Dana](#), bir ABD tankından açılan makineli tüfek ateşiyle hayatını kaybetti. Askerlerden biri daha sonra olayı

araştıranlara Dana'nın roketatar taşıyan bir isyancı olduğunu düşündüğünü söylüyor. Eğer askeri birliklerden bağımsız çalışıyorsanız, askeri ekipmana benzemeyen ve uzaktan göze çarpmayan giysiler tercih edin. Koyu toprak tonları parlak renklere göre daha çok tercih edilmelidir. Silahlı çatışmaları takip ederken gerçek zamanlı geçilen haberlerin etkisi konusunda dikkatli olun. Çatışma bölgesinden uzakta bulunan bir okuyucu/izleyici kitlesi için yapılan güçlü ve taze bir haber, sahada düşman güçlere bilgi geçmek olarak algılanabilir. Profesyonel rolünüzün gözlemek ve savaşa dair haber geçmek olduğunu, yanlışlıkla dahi olsa çatışmaya katılmak olmadığını aklınızda tutun.

Savaşın kuralları

İliştirilip iliştirilmediğinize göre farklı savaş kuralları geçerli olacaktır. 1949 tarihli Cenevre Konvansiyonuna göre, akreditasyonu olan, üniformalı bir gazeteci yasal olarak beraber hareket ettiği askeri birimin bir parçası haline gelir. İliştirilmiş gazetecilere bağlı buldukları birimin parçası olarak karşıt gruplar tarafından yasal şekilde ateş açılabilir ve gazeteci yasal olarak alıkonabilir ve savaş esiri olarak savaş sürdüğü sürece tutulabilir.

Savaş esiri statüsü yarar sağlayabilir. Savaş esirleri çatışma bölgelerinden uzakta tutulmalı, beslenmeli, tıbbi bakım görmeli ve savaş esiri olarak tutuldukları kamuoyuna ilan edilmeli (kimseyle görüşülmeden tutulmanın aksine) ve hatta mektup gönderip almalarına izin verilmelidir. Savaş esirleri casusluk ya da bir ülkeye vizesiz girmek gibi diğer suçlamalara maruz kalmayabilir.

Cenevre Konvansiyonu'nun 1977 tarihli ek protokollerine göre gazeteciler savaşı sivil olarak herhangi bir askeri birliğe bağlı olmadan takip edebilir. Hiçbir sivil, gazeteciler de dahil herhangi bir güç tarafından hedef alınamaz. Ama bağımsız gazeteciler bazı risklerle karşı karşıyadır. Herhangi bir askeri birliğe bağlı olmadan çalışan gazeteciler yakalandıklarında casusluk gibi suçlamalara maruz kalabilir ve hapisteyken potansiyel olarak kötü ve suiistimal edici şartlara maruz kalabilir.

Kontrol Noktaları

Kontrol noktalarında silahlı gruplara temas etmek tehlikeli ve tahmin edilemezdir. 2003 yılından 2005 yılına kadar Irak'ta ABD ordusunun kontrol noktalarında aralarında dört gazetecinin de olduğu birçok sivil hayatını kaybetti. Kontrol noktalarında görev yapan askerler çoğu kez intihar saldırısı ya da başka tür saldırıların korkusu ile görev yapıyorlar.

Yereldeki yolları kullanmadan önce meslektaşlarınızla, askeri yetkililerle ve güvenilir yerel kaynaklarla konuşarak olası kontrol noktalarını ve burada kimlerin görev yaptığını öğrenin. Önceden kontrol noktalarında dair tüm kuralları öğrenin, örneğin askeri güçler tarafından uygulanan uyarı sinyalleri ve yaklaşan araçların uymasının beklendiği protokoller gibi. Bir kontrol noktasına yaklaşırken hızınızı düşürün, güneş gözlüklerinizi çıkarın, ellerinizi boş bir şekilde gösterin ve saygılı olun. Askerlerin ya da militanların aracınızı aramalarına izin vermek de önerilenler arasındadır. Tanıdık olmayan yollarda giderken konsantrasyonunuzu ve dikkatinizi kaybetmeyin ve kontrol noktası işaretlerinin olmayabileceğini, ya da kafa karıştırıcı olabileceklerini aklınızdan çıkarmayın. Kontrol noktalarında yaşanan ölümlerin birçoğu yanlış anlamalardan ya da zayıf iletişimlerden kaynaklanmakta. Bazı yollardan geçmekten ise basitçe kaçınılmalı, özellikle geceleri.

Düzensiz kuvvetler, milisler ya da paramiliter kuvvetler tarafından kurulan kontrol noktaları disiplinsizlik ve net şekilde belirlenmiş yetkilerin yokluğu nedeniyle çok daha tehlikeli ve tahmin edilemezdir. 2011 yılında Libya'da, New York Times'ın dört muhabiri Muammer

Kaddafi ile işbirliği içindeki güçler tarafından alıkonarak altı gün tutuldu ve bu esnada saldırıya uğradılar ve kötü muamele gördüler. Şoförleri Muhammed Shaglouf ise öldürüldü.

Gazeteciler aralarında düzensiz kuvvetlerin de olduğu savaşçılar tarafından idare edilen kontrol noktalarında sarhoş ya da engelli personelle karşılaşabilirler; personele geçişe izin vermek karşılığında para almaları ya da başka çıkarlar edinmeye çalışmaları söylenmiş olabilir. Bazı gazeteciler küçük miktarda rüşvet olarak vermek üzere yanlarında az miktarda para, sigara ya da orijinal ambalajlarında pahalı olmayan saatler gibi şeyler taşırlar. Durumu ya da askerlerin taleplerini tırmandıran şeyler yapmamaya dikkat edin. Karşılıklı saygı temelinde ilişki kurun, korku göstermeyin ve temel hedefiniz oradan güvenle çıkmak olsun.

Kontrol noktalarından geçmek birçok gazeteci eğitim kursunun bir parçasıdır. (Bkz Ek B, Güvenlik Eğitimi).

Çatışmalı ortamlarda uydu teknolojisi

Uydu teknolojisi, internet ve diğer uluslararası bağlantıların düzenli çalışmadığı ya da yetkililerce kapatıldığı çatışmalı bölgelerde görev yapan gazeteciler için kritik önemde bir araçtır. 2012 yılında - muhaliflerin elinde olan ve hükümet kuvvetleri tarafından bombalanan ve oradan haber akışını engellemek isteyen hükümetçe dış dünyayla iletişimi kesilen - Suriye'nin Humus kentinde, uluslararası ve yerel gazeteciler haber geçmek ve haber kuruluşları ile iletişim kurabilmek için uydu teknolojisi kullandı.

Derme çatma inşa edilmiş bir basın merkezinde diğer muhabirlerle beraber çalışan ABD doğumlu Marie Colvin ve Fransız foto muhabiri Remi Ochlik, Şubat 2012'de diğer Suriyeli sivillerle beraber bir hükümet bombardımanında hayatını kaybetti. Humus'ta çalışan bazı gazeteciler, her ne kadar tüm şehir ağır bombardıman altındaysa da, Suriyeli yetkililerin binayı özellikle hedef aldığından şüphelendi. Eğer hükümet yetkilileri binayı bilerek hedef aldılarsa, bir çok türde istihbarata dayanmış olabilirler, bunların içinde gazetecilerin uydu sinyallerini takip etmek de vardır.

Teknoloji uzmanları uydu telefonlarının kolaylıkla izinin sürülebildiğini söylüyor. ABD merkezli kar amacı gütmeyen ve gazetecilere ve insan hakları savunucularına mobil teknolojiyi nasıl daha güvenli kullanacaklarına dair eğitim veren bir kuruluş olan [SaferMobile](#), radyo frekans yayımlarını tespit etmenin “eğitilmiş bir tekniker için görece kolay” olduğunu söylüyor. San Francisco merkezli, kar amacı gütmeyen ve Internet özgürlüğü için çalışan [The Electronic Frontier Foundation](#) “bol sayıda” satın alınabilir izleme cihazından bahsediyor. Uydu telefonları da kendi içlerinde bulunan GPS cihazları ile takip edilebiliyor. SaferMobile “GPS yer verisinin” “uydu telefonu tarafından açığa çıkarılmış” olabileceğini söylüyor.

Uzmanlar hasmane bir ortamda uydu telefonu kullanmak için katı protokoller öneriyor:

- Bir uydu telefonunu (ya da herhangi bir radyo-frekansı temelli cihazı) birden fazla kez aynı konumda kullanmaktan kaçının.
- Bir saldırı anında kolaylıkla boşaltılamayacak bir yerde uydu telefonunu kullanmaktan kaçının
- Herhangi bir iletişimi en fazla 10 dk. ile sınırlı tutun. (Bazı uzmanlar anlık takip mümkün olduğu için bu sürenin bile çok uzun olabileceğini söylüyor.)
- Görüşme bittiği anda ve yola çıkmadan önce makineyi kapatıp pili çıkarın
- Birden fazla kişinin aynı noktadan arama yapmasından kaçının.

Uydu iletişimleri şifrelendiğinde de tamamen güvenli sayılmaz. Örneğin 2012 tarihli bir [raporda](#) iki Alman akademisyen sıklıkla kullanılan iki şifreleme algoritmasını kırdıklarını duyurdu. ABD merkezli kar amacı gütmeyen Small World News isimli kuruluş 2012 tarihli “Rehberi’nde birçok hükümetin şifrelemeyi alt etme kapasitesine sahip olduğunu söyledi. Small World News, çok hassas iletişim için kod kelimeler kullanmayı ya da böylesi görüşmeler için uydu telefonlarının hiç kullanılmamasını tavsiye ediyor.

Eğer uydu telefonunuz alıkonursa, yetkililer ya da size düşmanlık edebilecek kişiler arama kaydından, rehberden ve gönderilen klasöründen kritik bilgilere ulaşabilir. Small World’deki uzmanlar gibi uzmanlar kaynaklarınızı korumak için arama kayıtlarını ve gönderilen klasörünü düzenli olarak silmenizi ve iletişim halinde olmadığınız zamanlarda sim kartı telefondan ayrı taşımanızı öneriyor.

5. Organize Suçlar ve Yolsuzluk

CPJ verilerine göre suç ve yolsuzluk araştırması en tehlikeli konulardan. 1992 yılından bu yana öldürülen gazetecilerin [yüzde 35’i](#) bu konularda haber yapan gazetecilerden oluşuyor. Birçok ülkede siyasi gruplarla suç grupları arasındaki çizgi silik ve bu gazeteciler için riski artıran bir durum. Meksika’dan Irak’a suç grupları giderek daha fazla silahlı siyasi güçler gibi davranıyor ve silahlı siyasi gruplar da giderek daha fazla kar peşinde koşan suç örgütleri gibi hareket ediyor. Gazeteciler, hükümet yetkilileri ve suça karışmış kişiler arasındaki gizli anlaşmaları haber yaparken saldırıya uğramakta ve hem savaşta hem barışta suç ya da yolsuzluk hikayelerinin peşine düşerken hedef alınmakta.

Yereldeki gazeteciler en yüksek bedeli ödüyor. CPJ verilerine göre tüm dünyada öldürülen gazetecilerin neredeyse [onda dokuzu](#) kendi toplumlarında haber yapan gazeteciler. Dahası, [Meksika](#)’dan [Balkanlara](#), [Rusya](#)’dan [Filipinlere](#), neredeyse [her on vakadan dokuzunda](#), bu cinayetler işleyenlerin yanına kâr kalıyor. Birçok ülkede aşırı yüksek risk nedeniyle [oto sansür](#) yaygın.

Temel Hazırlıklar

Suçla ilgili haberlere, özellikle de organize suçlara nasıl yaklaşılacağı tamamen yereldeki faktörlerle belirleniyor. Yüksek riskli ülkelerde, suç teşkil eden eylemleri takip ederken öldürülen gazetecilerin sayısındaki kaygı verici yükseklik, hangi haberi takip etmek, o habere nasıl yaklaşmak ya da o haberlere hiç yaklaşmamanın daha güvenli olup olmadığı gibi sorulara kolay cevaplar olmadığını gösteriyor.

Suçla ilişkili herhangi bir çevreye girerken mümkün olduğu kadar çok araştırma yapın. ABD merkezli gazetecilik okulları ve kolluk gücü okullarından oluşan bir konsorsiyum olan [Criminal Justice Journalists](#) editörlerin bir muhabire suçla ilgili bir haberi takip etmeye başlamadan önce iki hafta hazırlık süresi vermesi gerektiğini söylüyor. Şüphesiz ki bu iyi bir tavsiye. Ama bugün birçok gazeteci, özellikle de serbest çalışan muhabirler, suç gibi konularda hazırlık yapabilmek için kendi kişisel zamanlarını kullanmak durumunda. Gazeteciler suç oranı yüksek alanlara, buralara girişlere ve çıkışlara ve kaynaklarla buluşabilmek için güvenli ve erişime açık yerlere aşına olmak durumunda.

ABD’de birçok basın örgütü gazetecilerin haberle ilgili çalışmaya başlamadan önce kolluk kuvvetlerinden birileri ile görüşmesini öneriyor. Criminal Justice Journalists bu alana yeni olan gazetecilerin kolluk güçlerinden nasıl çalıştıklarına dair bilgi istemesini öneriyor. Bu tür bilgiler kolluk güçleri arasında yolsuzluğun yaygın olmadığı ülkelerde mümkün olabiliyor. Meksika ve

Filipinler gibi kolluk kuvvetleri arasında yolsuzluğun üst seviyelerde olduğu ülkelerde farklı bir hesaplama yapmak durumundasınız. Oralarda gazeteciler kolluk güçlerinin suçlularla işbirliği konusunda dikkatli olmalı. Her bir potansiyel kaynağın empati ya da düşmanlık seviyesini ayrı ayrı değerlendirmelisiniz.

Kamusal ve özel mülklere giriş, haneye tecavüz ve mahremiyetin ihlali hakkındaki ilgili kanunları bilin. (Bkz. Bölüm 6 Toplumsal Olaylar ve Çalkantılar) Video ya da ses kaydeden cihazları hangi belirli koşullar altında kullanıp kullanamayacağınızı bilin. Basın Özgürlüğü için Muhabirler Komitesi ([The Reporters Committee for Freedom of Press](#)) ABD kanunları ile ilgili olarak düzenli güncellemeler yayınlıyor. Başka ülkelerde çalışan muhabirler ise, birçoğu mesleği etkileyen kanunları aktif bir şekilde izleyen ve kamuoyuna duyuran yerel basın örgütlerine dönebilir. (Bu tür gruplar için bkz EK E – Basın örgütleri, The [International Freedom of Expression Exchange](#) de kapsamlı bir liste tutmakta.) Bazı konular halen çözüme ulaşmış değil, örneğin ABD’li gazetecilerin kamuya açık olan ancak özel mülkiyette olan alışveriş merkezi gibi yerlerin içinde haber takip edip edemeyecekleri. ABD ve diğer ülkelerdeki yetkililerin kamuya duyurulmuş miting ya da konuşmalar gibi olaylarda buralara girişi, kayıt yapmayı ya da her ikisini birden yasal olarak kısıtlayabileceğini unutmayın. Ayrıca yetkililerin mahkeme salonlarına, hapishanelere, okullara, havalimanlarına, askeri tesislere, federal binalara, belediye binalarına ve stadyumlara girişi yasal olarak kısıtlama yetkisi bulunduğunu da aklınızda tutmalısınız.

Suçla ilgili haber takibi yapan muhabirlerin arabalarında bir acil durum çantası bulundurmaları iyi olabilir. Bu çantanın içinde yedek kıyafet, kötü hava şartları için giysi, fener ve ilk yardım seti bulunmalıdır. Tehlikeli bir haberi takip ederken telefonunuzu şarjı tam bir şekilde yanınızda bulundurun. (Telefonların size düşmanlık eden kişilerce de takip edilebileceğini unutmayın. Takibi atlatma teknikleri için Bkz. Bölüm 3 Bilgi güvenliği) En az bir editör, muhabirin neyle ilgili çalıştığını, kaynaklarını ve ne kadar ilerlediğini bilmelidir. Serbest çalışan muhabirler de bir editörü ya da güvendikleri bir meslektaşlarına bilgi vermelidir.

Potansiyel olarak düşman olabilecek birine yaklaşmanız gerektiğinde, bir meslektaşınız size eşlik etmeli ya da sizi gözlemeli. İntikam için seçilme ihtimalinizi azaltmak için, tüm kaynaklarınıza, özellikle de düşmanca kaynaklara, yalnız çalışmadığınızı ve haber takibinizin bir haber kuruluşu ya da bir meslektaşınız tarafından yakın şekilde takip edildiği mesajını vermelisiniz. Mümkünse acil durumlarda yardım isteyebileceğiniz üst düzey bir kolluk kuvveti ile ilişki kurun.

Araştırmayı planlamak

Suç ve yolsuzluğu güvenli bir şekilde takip etmek üzerine düşünülmüş şekilde hazırlık ve risk değerlendirmesi yapmayı gerektirir. (Bkz. Bölüm 2 Risk Değerlendirmesi ve Ona Uygun Davranmak). Potansiyel olarak tehlikeli bir habere başlamadan önce, daha önce çıkmış haberleri, kamuya açık belgeleri, mahkeme kayıtlarını dikkatlice inceleyin ve o alanda deneyimli gazetecilerle ve güvenilir ve bilgili yerel kaynaklarla konuşun. Güvenlikle ilgili meseleler sadece gazetecinin sorumluluğunda değildir, haberi yayınlamayı düşünen medya kuruluşunun da sorumluluğundadır. Haber merkezi yöneticileri tesislerini, gazeteciler ve bazı durumlarda gazetecilerin ailelerini korumak için belirli önlemler üzerine düşünmelidir. Yazılı bir risk değerlendirmesi yapmak tavsiye edilir. (Bkz. Bölüm 1 – Temel Hazırlık ve Ek G Güvenlik Değerlendirme Formu) Suça karışmış şüpheliler ya da terör şüphelileri gibi tehlikeli kişilerle ilgili haber yaparken, gazetecinin kaynaklarının tehlikeye düşmesi durumunda uygulanacak bir beklenmedik durum planı da risk değerlendirmesine eklenmelidir.

Risk değerlendirmesi en tehlikeli aktörleri ve araştırmadaki en hassas konuları belirlemeli ve ortaya çıkabilecek riskleri değerlendirmelidir. Buna benzer her araştırmada, yanlış zamanda

yanlış kaynağa sorulacak yanlış bir soru gazeteciyi ya da kaynağını tehlikeye atar. İşe en fazla güvendiğiniz kaynakla konuşarak başlamayı tercih edebilirsiniz ve buradan kademeli olarak daha düşmanca olanlara doğru gidebilirsiniz. Sorularınızın araştırmanızın doğasına dair bir fikir verebileceği konusunda dikkatli olun. Kendinizi ve kaynaklarınızı korumak için, araştırmanızın açığa vurduğunuz kısımlarınızı kısıtlayın.

Araştırmanın sonuna doğru, gazeteci ve editörü, habere konu olabilecek bir zanlıyla nasıl iletişime geçilmesi gerektiği ve geçilip geçilmemesi gerektiği konusunda ayrı bir risk değerlendirmesi yapmaya ihtiyaç duyabilir. Değerlendirme riskin ölçülüp biçilmesi, kişiyle iletişime geçilmede bir dizi seçenek ve zanlının olası tepkilerine dair bir değerlendirmeyi de içermelidir. Değerlendirmenin içinde editörünüzle ya da güvendiğiniz meslektaşlarınızla nasıl ve ne zaman güvenli şekilde irtibata geçeceğinize dair bir protokol de olmalıdır. Bu, e-postadan telefona, çeşitli yollarla yapılabilir ve güvende mi tehlikede mi olduğunuza dair irtibatta olduğunuz kişiye bilgi vermenizi sağlayacak basit bir kod içerebilir. Ayrıca editörünüz ve siz hangi şartlarda araştırmanızı askıya almak ya da bitirmek durumunda kalabileceğinizi de önceden konuşmalısınız. Sizin ya da kaynaklarınızın tehlikede olduğu bir durumda uygulanacak bir beklenmedik durum planı da geliştirmelisiniz.

Bilgiyi nasıl kaydettiğiniz ve depoladığınız konusunda dikkatli olun. Defterlerinizde ve elektronik ortamdaki dosyalarınızda kaynaklarınızın kimliğini korumak için sizin bilebileceğiniz ama başkalarının kolayca çözemeyeceği kodlama ya da takma isimler kullanmayı düşünebilirsiniz. Bu, kimlikleri açığa çıktığında hayatları tehlikeye girecek olan muhbirler için ayrıca önemlidir. İçinde hassas bilgiler olan not defterleri muhakkak güvenceye alınmalı; içinde çok önemli bilgiler olmayan not defterleri ise üzerinizin aranması durumunda erişilebilecek bir yerde tutulabilir. Flash bellek kullanımı, güçlü parolalar, uzak yedeklemeler ve başka önlemler sayesinde elektronik dosyalar daha güvenli hale getirilebilir. (Elektronik verileri güvende tutmaya dair ayrıntılı bilgi için bkz. Bölüm 3 - Bilgi Güvenliği)

Hasmane kişilerle irtibata geçmek

Suç şüphesi taşıyan kişilerle irtibata geçilip geçilmeyeceği ya da nasıl geçileceği bir dizi koşula dayanır. Gazeteciler her zaman kolluk kuvvetlerinin durumunu düşünmelidir. Kolluk kuvvetlerinin zayıf ya da yolsuzluğa bulaşmış olduğu yerlerde gazeteciler her zaman daha yüksek risk altında olduklarını bilmeli ve ona uygun bir yaklaşım benimsemelidir.

Haberi yapılan kişilerin bulunduğu toplumsal kesim içinde sizin ve çalıştığınız haber kuruluşunun nasıl algılandığı konusunda dikkatli olun. Saraybosna merkezli Organize Suçlar ve Yolsuzlukları Haber Yapma Projesi'nden ([Organized Crime and Corruption Reporting Project](#)) Drew Sullivan, 2010 yılında [American Journalism Review](#) dergisine gazetecilerin tarafsızlıklarını ve herkese hikayenin kendi taraflarını anlatma şansı vermek konusundaki isteklerini göstermek için “ellerinden gelen her şeyi yapmaları gerektiğini” söyledi. ABD merkezli Ceza Yargılaması Muhabirleri ([Criminal Justice Journalists](#)) grubunun 2003 – 2010 yılları arasında hazırladığı “Suç ve Adaleti Haber Yapmak” ([Covering Crime and Justice](#)) isimli rapor için konuşan Bill Wallace “Kaynak olarak kazanmak istediğiniz kişilerle konuşurken, amansız ama arkadaşça ve açık olun” [diyor](#).

Herhangi bir suç araştırmasında, esas riskin suç örgütleri hakkında haber yapmaktan değil, bu grupları koruyan resmi yolsuzluk açısından gelebileceğini aklınızda tutun. Dünyanın bir çok yerinde azami şekilde dikkatli olmak tavsiye edilir. Yolsuzluğu ya da suç figürleri ile herhangi bir şekilde işbirliğini araştırın gazeteciler özellikle potansiyel olarak düşmanca olabilecek kaynaklara ve diğer kişilere anlatmak için esas çalıştıkları şeyin üstünü örten bir hikaye

geliştirebilir. Bu hikaye, inandırıcı olmalı ve ayrıca esas araştırılan şeyi ele vermeden onu da kapsayacak kadar geniş olmalıdır.

Haberin yayınlanmasından hemen önceki süreç genellikle tehlikeli bir süreçtir. Gazeteciler kime, ne söylediklerine ve ne zaman söylediklerine dikkat etmelidir. Düşmanlık güden ve şiddet kullanma potansiyeli olan kişiler bir araştırmanın hedefinde olduğunu öğrenirlerse önleyici olacak şekilde eyleme geçebilirler. 2007’de ABD’li gazeteci [Chauncey Bailey](#), suç teşkil eden eylemlerle bağı olan yerel bir işletmenin sahibi, şirketinin araştırma altında olduğunu öğrendikten sonra, Oakland, California’daki ofisinden üç sokak ileride vurularak öldürüldü.

Sorulardan biri, suçla ilişkili olduğundan şüphelenilen kişilere yaklaşmanın güvenli bir yolu olup olmadığını. Kolluk kuvvetlerinin zayıf olduğu yerlerde muhabirler ve editörler bir haberi takip edip etmemek ya da suça karıştığı iddia edilen kişinin kimliğini açıklayıp açıklamamanın riske değip değmediği konusunda etik olarak acı veren ama gerçekçi kararlar almalıdır. Potansiyel olarak düşmanlık güdebilecek bir kişiye yaklaşma kararı verildiyse, editörler önceden haberdar olmalı ve gazeteciye ya bir meslektaş eşlik etmeli ya da yakınında durup gözlemelidir. Gazeteciler bu kişiyle iletişim kurarlarken sadece bir muhabirle değil, haberi yayınlayacak bir medya kuruluşu ile konuştuğu mesajını vermelidir.

Bazı kişiler yüz yüze iletişim kurmak için çok tehlikelidir. Bazı durumlarda kişinin kendisinden avukatı ile iletişime geçmek öneriler arasındadır. Kişinin kendisi ya da avukatı, haberin zaten yazılmasının planlandığını ve sizin etik ve yasal nedenlerle kişinin yorumunu sorduğunuzu anlamalıdır. Savunma avukatının yokluğunda kişi ile telefon, e-posta ya da diğer yazılı iletişim yolları ile irtibata geçmenin güvenli ve pratik olmadığını değerlendirebilirsiniz. Fakat bu bile çok tehlikeli olabilir. Editörümüzle bir kişinin iletişime geçmek için çok tehlikeli olabileceği durumları açık yüreklilikle konuşun. Bir sonraki adıma karar verirken kendinizin ve kaynaklarınızın güvenliğini göz önünde bulundurun. Bazı durumlarda kamuya açık kaynaklar bir kişinin reddiyesini ya da görüşünü almak için imkan sunabilir.

Bilgiye erişim

Resmi belge elde etmek araştırmacı gazeteciliğin önemli kısımlarından biridir. Resmi belgelere gönderme yapmanın getirdiği somut faydalara ek olarak, resmi belgeler muhabirin suça ya da yolsuzluğa karışmış kişilerin intikam hedef olma riski taşıyan yerel kaynaklardan yorumlara olan bağımlılığı da azaltır. Muhabir ve editörler her bir ülkede geçerli olan kamuya açık bilgilere ilişkin kanunlar konusunda bilgili olmalıdır. ABD merkezli Yurttaş Gazeteciliği Kanunu Projesi ([Citizen Media Law Project](#)) ABD’deki belediye, bölgesel ve ulusal otoritelerin elinde bulunan bilgiye erişim konusunda bir dizi tavsiye ve araç öneriyor. [Right2INFO.org](#) isimli web sitesi dünya çapında bilgiye erişim konusundaki kanunlar hakkında belge ve yayınları toparlıyor. Her ne kadar hükümet verilerine İnternet üzerinden erişim dünyanın sadece bazı yerlerinde mümkün olsa da, konu hakkında bir takım gelişmeler mümkün oldu. Kenya hükümeti örneğin 2011 yılında bir [kamuya açık bilgi veri tabanı](#) yayınladı. Afrika’nın büyük kısmının da dahil olduğu dünyanın bazı bölgelerinde hükümet verilerine erişim hakkı kanunla korunmaktadır, ancak belirli bazı kayıtlara ulaşmak için gereken pratik prosedürler ya yoktur ya da net değildir. Bu ülkelerde gazeteciler bilgiye erişmeden önce yerel uzmanlara ve meslektaşlara fikir danışmalıdır. Dünyada bir dizi yerel basın örgütü bilgiye erişim kanunlarını ve bilgi edinmek için gereken pratik prosedürleri inceliyor. (Bkz Ek E Gazetecilik örgütleri listesi. The [International Freedom of Expression Exchange](#) ‘in kapsamlı bir listesi bulunuyor.)

Çünkü bazı ülkelerde belgeleri resmi kanallardan edinmek zor ve birçok gazeteci halen hükümet verilerine erişmek için kaynaklara ihtiyaç duyuyor. Fakat bir gazeteci kendisine hassas belgeler iletmış kaynağın kimliğinin açığa çıkmaması için önlemler almak durumunda. Bir muhabir

örneğin, ilgili belgeyi elde etmek için bir çok kurumu ziyaret ederek kaynak havuzunu genişletebilir ve yetkililerin ya da diğer kişilerin esas kaynağın izini sürmesini zorlaştırabilir.

Belgenin kullanılışı da riski gazeteciye kaydırabilir. Hükümetlerin ya da suça karışmış kişilerin hassas malzemelerin ifşasına dair intikam almak için yasal ya da yasal olmayan yollara başvurabileceğini unutmayın. Tüm dünyada [hapsedilen gazetecilerin](#) neredeyse yarısı, hükümetlerin devlet sırrı olarak nitelediği bilgilere açığa çıkarmanın da dahil olduğu devlete karşı işlenen cürümlerle suçlanıyor. Bazen birçok ülkede, devlet yetkilileri ile işbirliği içinde olan suça karışmış kişiler, gazetecilerin suç işlendiğini ortaya koyan belgelerin kaynağını açıklaması için zor kullanıyor.

İşbirliği için çaba

Gazeteciler tehlikeli haberleri yayınlamak için alternatif yollar buluyor. Orta Asya ve dünyanın diğer bölgelerinde birçok gazeteci risk teşkil eden haberleri takma isimlerle yayınlıyor. Latin Amerika'daki medya mecraları haberleri Kolombiya'da bir gazete olan El Espectador'un kullandığı "Barış ve Adalet birimi" gibi jenerik imzalarla yayınlıyor.

Haber kuruluşları ayrıca tehlikeli konular için bilgi paylaşarak ve haberde tek bir gazetecinin imzasını kullanmadan aynı anda haberi basarak beraber çalışabiliyor. Egolar, kurumsal rekabetler, siyasi, etnik ya da dini kimlikler bu tür işbirlikleri arayışlarında kenara bırakılmalı. Bu yaklaşım riski tek bir gazetecinin üzerinden alıp yayarken, gazetecilerin tehlikeli haberleri takip etmesinin de yollunu açmak konusunda etkili olduğunu kanıtladı. Kolombiya'da gazeteciler uyuşturucu trafiği hakkında haberler yayınlayan mecraların yayıncılarına ve editörlerine karşı gerçekleştirilen bir dizi saldırıdan sonra işbirliği içinde çalışmaya başladı.

Bu saldırıların en bilineni 1986 yılında El Espectador gazetesinin yayıncısı ve genel yayın yönetmeni olan Guillermo Cano karşı yapılmıştı. Bu suikast için suçlanan Medellin kartelinin lideri Pablo Escobar oldu. CPJ yönetim kurulu üyesi [Maria Teresa Ronderos'un 2010 tarihli bir CPJ raporunda dediği](#) gibi El Espectador, takip eden aylarda ana rakibi El Tiempo ve diğer medya mecraları ile ortak şekilde uyuşturucu trafiğinin toplum içindeki uzantılarını takip etmek için işbirliğine gitti.

Yıllar sonra 2004'te Kolombiya'da basılı yayınların oluşturduğu bir koalisyon, yasa dışı paramiliter grupların ülkenin piyango sistemine sızması gibi tehlikeli haberler konusunda beraber çalışmaya başladı. Bu ve diğer araştırmacı gazetecilik konusu haberler, aynı anda 19 Kolombiya gazetesi ve dergisinde yayımlandı. Haftalık haber dergisi Semena, başka bir işbirliği çabasının liderliğini yaparak, Manizales Projesi'ni başlattı, bu proje gazetecilere yönelik tehditleri ve gazeteci cinayetlerini araştırıyordu. Kolombiyalı gazetecilere karşı şiddet durmadı, ancak CPJ verilerine göre artık daha az sıklıkta ve daha az seviyede oluyor.

Organize suçlara karşı durmanın bir diğer yolu da sınırlar ötesi işbirliği. Elli ülkeden üyesi olan, Washington merkezli Uluslararası Araştırmacı Gazetecilik Konsorsiyumu ([International Consortium of Investigative Journalists](#)) bütün kaçakçılığı ve kara borsa okyanus avcılığı gibi konularda raporlar hazırlıyor. Belgrad merkezli Araştırmacı Muhabirlik Merkezi – Sırbistan ([Center for Investigative Reporting-Serbia](#)) ve Saraybosna merkezli Organize Suçlar ve Yolsuzluk Haberleri Projesi ([Organized Crime and Corruption Reporting Project](#)) birlikte çalışarak Sırbistanlı milyoner Miroslav Mišković'in yurt dışındaki varlıklarını ortaya koydu.

Uyarı Sinyalleri

Saraybosna merkezli Organize Suçlar ve Yolsuzluk Haberleri Projesi ([Organized Crime and Corruption Reporting Project](#)) gazetecilerin izlendiklerine dair işaretler konusunda da uyanık olması gerektiğini söylüyor. (İzlenme ile ilgili daha ayrıntılı öneriler için Bkz. Bölüm 9 –Süreklili Riskler) Bazı özel güvenlik şirketleri çatışmalı ortam eğitimlerine izlenme kontrolünü de ekliyor. (Şirketlerin listesi için bkz. Ek B – Güvenlik Eğitimi) İzlendiğini bilmek, muhabirlere ve editörlere ne yapacaklarına karar vermek konusunda zaman tanır. Seçenekler arasında haberi takip etmeyi bırakıp bırakmamak, başka muhabirleri, başka haber kuruluşlarını habere dahil etmek ya da etmemek, konuyu kolluk kuvvetlerine iletmek ya da iletmemek ve onlara güvenilip güvenilmeyeceği ve gazetecileri ve ailelerinin yerinin değiştirilip değiştirilmemesi de vardır. Gazeteciler organize suçları ve yolsuzluğu araştırırken kendilerinin ve ailelerinin karşılaşacağı strese dair olası tepkiler konusunda da uyanık olmalıdır. (Bkz Bölüm 10 – Stres Tepkileri)

6. Toplumsal Olaylar ve Çalkantılar

Askeri çatışmalar dışında kalan suç işlenen olay yerinden, siyasi gösterilere kadar sivil olaylar, öngörülemez ve tehlikeli koşullar yaratabilir. Gazeteciler kendilerini fiziksel ve yasal riskten korumak için koruyucu önlemler almak konusunda dikkatli olmalıdır.

Kaza, yangın ve kurtarma olayları

Polis, ambulans görevlileri, itfaiyeciler ve gazeteciler de dahil olmak üzere olay yerine ilk intikal eden kişilerin birincil sorumluluğu olay yerini kontrol ederek kendini korumak; akmakta olan trafik, kesilmiş elektrik hatları, yanıcı madde, tehlikeli kimyasal ya da gaz sızıntısı gibi potansiyel tehlikelere karşı uyanık olmaktır. Diğer durumlarda olduğu gibi, olay yerini gözleyebileceğiniz ancak kendinizi tehlikeye atmayacağınız ve güvenlik ya da kurtarma operasyonlarını kesintiye uğratmayacağınız bir mesafede olmalısınız. Foto muhabirleri de benzer bir yaklaşım sergilemeli, olan biten, kayıt altına alabilecekleri bir mesafede olmalıdır. Yetkililer genelde olay yerini izleyenleri ve gazetecileri de belli bir mesafede tutmak için olay yerinin etrafını çevirirler; gazeteci olarak izleyenlerden daha yakın bir pozisyonda olmayı rica edebilirsiniz ama genelde bunu bir talep olarak iletemezsiniz. Öte yandan yetkililer gazetecilere olanı biteni görmelerini sağlayacak bir alan sağlamaya teşvik edilmeliler. Bunu sağlayabilmek için editörler sürekli olarak üst düzey polis ve acil durum yetkilileri ile olay yerine yaklaşabilme konusunu görüşmeli ve olay yerlerinde haber takibi için karşılıklı olarak üzerine anlaşılan prensipler belirlenmeli. Polis tarafından konan şeritleri geçmek ya da polisin emirlerine karşı gelmek gözaltı ile sonuçlanabilir. Hem tonunuzda hem davranışlarınızda saygılı olmak tutturulacak en iyi yoldur. Acil durumlardaki olay yerlerini ya da kurtarma operasyonlarını takip eden gazeteciler basın kartlarını her zaman görünür bir şekilde taşımalarıdır.

Bazen olay yerini takip eden gazetecilerle yetkililer arasında anlaşmazlıklar yaşanabiliyor. ABD’li muhabir Diane Bukowski, bir polis aracı tarafından takip edilen bir motosikletin karıştığı ölümlü bir kazayı takip ederken Michiganlı iki polis memuruna engel olmak ve onları tehlikeye atmadan [suçlu bulundu](#). Yetkililer Bukowski’nin polis şeridini geçtiğini iddia etti, Bukowski ise şeridin ötesine geçmediğini ve ölen kişinin fotoğrafını belli bir mesafeden çekmekte olduğunu söyledi.

Suçla ve terörle ilgili olay yerleri

Şiddet kullanımının dahil olduğu suçlarla ilgili olay yerlerini takip etmek daha zordur. Kendini korumak yine ilk kuraldır. Bir rehin alma durumunda ya da başka henüz sona ermemiş olan olayda, kendinizi olayın gelişmesiyle beraber oluşabilecek risklere açık hale getirmemek için dikkatli olun. Sorulacak sorulardan biri suçu işleyenlerin halen yakınlarda olup olmadığıdır. Bir

terörist saldırı ya da kamuoyunun dikkatini çekmek üzere tasarlanmış başka bir olayda hemen akabinde olabilecek yeni saldırılara karşı dikkatli olun. CPJ, bir patlamayı takip etmek için olay yerine gidip hemen arkasından gelen ikinci patlamada ölen ya da yaralanan düzinelerce gazetecinin durumunu belgeledi. Eğer bir ikinci saldırı ya da çifte saldırı olasılığı varsa, çeperde kalıp görgü tanıkları ile onlar olay yerinden ayrılırken konuşmayı isteyebilirsiniz.

Mümkün olan her durumda hükümet tarafından verilenler de dahil olmak üzere basın kartlarınızı olay yerinde görülecek şekilde taşıyın. (Bkz Bölüm 1 Basın Kartları). Yetkililerle tartışma yaşamaktan kaçının, bu tür durumlarda üst düzey polis memurları ile ilişki kurmak faydalı olacaktır. (Bkz Bölüm 5 – Temel hazırlıklar) Potansiyel olarak kanıt olabilecek şeylere dokunmayın, olay yerinden herhangi bir şey almayın.

Şiddet olaylarına tanıklık edenler ya da bu olaylardan sağ kurtulanlar telaşlı, tedirgin ya da travma geçirmiş olabilir. Gazetecilik & Travma için Dart Merkezi (Dart Center for Journalism & Trauma) hazırladığı “Gazeteciler ve Trajediler” başlıklı rehberde “Gazeteciler her zaman sağ kalanlarla konuşmak isteyecektir, ama bunu yaparken hassas olmalı ve ne zaman ve nasıl geri çekileceklerini bilmeliler.”

Bunun anlamı, her şeyden çok hayatta kalanların gazetecilerle konuşmak isteyip istemediğine ya da duygularının kayıt altına alınıp alınmamasını isteyip istemediklerine saygı göstermek anlamına gelir; bu saygıyı göstermek aslında hayatta kalan kişileri gazetecilerin daha çok şeye erişmesini sağlamaya teşvik eder. Polis ve kurtarma operasyonu yetkilileri de travmatize olmuş olabilir. O anın polise ya da hayatta kalanlara soru sormak için en iyi ya da tek an olmadığını aklınızda tutun.

Özel mülkle ilgili haberler

Bir haberin peşinde olduğunuz için özel mülke izinsiz giremezsiniz. Gazeteciler kamuoyuna duyurulmuş siyasi olaylar ve mitingleri takip ederken özel mülke kısıtlı şekilde girebiliyorlar. Habere çıkmadan önce kanunları ve yönetmelikleri öğrenin.

ABD’de ve diğer ülkelerde gazeteciler olay yerine intikal eden polisi takip ediyor olsalar bile bir özel mülke sahibinin ya da mülk sakınının izni olmadan giremezler. ABD merkezli Basın Özgürlüğü için Muhabirler Komitesi (Reporters Committee for Freedom of the Press) grubu saha rehberinde “Muhabirler durdurulmadan içeri girmiş olsalar bile, mülkiyeti ihlalden gözaltına alınabilirler ve mülk sahipleri onlara dava açarak izinsiz giriş ya da mahremiyetin ihlalinden tazminat talep edebilir” diyor.

Birçok ülkede genellikle özel mülkiyet kamuya açıksa sizin de girme hakkınız vardır. Ancak olan bitenin elektronik olarak kayıt altına alınması, basitçe not almanın aksine, halen kısıtlı olabilir. Kiralık alanları, kamuya ait bir okulun sahası ya da diğer hükümet binalarını da içerdiği kabul edilen özel mülk içinde meydana gelen siyasi olaylar ve gösteriler gazeteciler ve yetkililer arasında genellikle tartışma konusu olmuştur. Mahkemeler sıklıkla (park ya da okul gibi kamuya ait olsalar da) alanın sahiplerinin ya da kiracılarının gazetecilerin ses ve video kaydedici aletler kullanmamalarını isteme ve gazeteciler buna uymazsa orayı terk etmelerini isteme hakkı olduğuna hükmediyor.

Alandan çıkmayı reddeden gazeteciler ABD ya da başka bir ülkede özel mülke izinsiz girmekten dolayı gözaltına alınabilir. Bazı gazeteciler kendilerinden çıkmaları istendiğinde, alanı terk etmeleri için yeterli zamanın verilmediğini söylüyor. 2010 yılında Alaska Dispatch’in editörü Tony Hopfinger, ABD Senatosu üyeliği için yarışan ve bir okulun salonunu kampanyası için kiralayan politikacıya, kamuoyuna ilan edilmiş toplantısı sırasında soru sorduktan sonra özel bir

güvenlik görevlisi tarafından [alıkondu ve kelepçelendi](#). Polis salona geldi kelepçeleri çıkardı ve Hopfinger'i serbest bıraktı. Hopfinger'e herhangi bir suçlama yöneltilmedi.

Gazeteciler özel mülk içinde ya da yakınında haber takibi yaparken hazırlıklı ve özenli olmalı. Özel mülk içinde haber takibi yaparken basın kartlarını sürekli görülecek şekilde taşımak öneriler arasında.

Protesto ve ayaklanmalar

Protestoları ve halkın katıldığı şiddet içeren diğer olayları takip eden gazeteciler tüm taraflardan genelde aynı anda gelebilecek şekilde fiziksel riskle ve yasal risklerle karşı karşıyadırlar. [CPJ verilerine](#) göre 1992 yılından 2011'e kadar geçen sürede yaklaşık 100 gazeteci sokak gösterilerini ve diğer benzer olayları takip ederken yaşamını yitirdi. 2011 yılında işle ilgili ölümlerin neredeyse yüzde 40'ı bu tür haber takipleri sırasında oldu. Bu oran, bugüne kadar CPJ tarafından kaydedilen en yüksek oran.

Birden bire şiddet olaylarının yaşandığı durumların ortaya çıkabileceği gösterileri takip etmek için fiziksel olarak formda olmak da önemli bir etken. Hareket kabiliyeti kısıtlı gazeteciler riskleri önceden değerlendirilmeli. Bulunulan konum için sürekli dikkatli olmak çok önemli, bunun anlamı hem göstericileri hem polisi ve diğer yetkilileri görebileceğiniz ve iki grup arasında kalmayacağınız bir gözlem noktası bulmanız anlamına geliyor.

Geçmişte aynı noktada bu tür olayların nasıl yaşandığına bakın. Çıkış noktalarını önceden belirleyin ve potansiyel olarak şiddet içerebilecek olayları takip ederken takım halinde çalışma seçeneğini düşünün. Foto muhabiri ve muhabirden oluşan ekipler, kameraman ve ses teknisyeni, prodüktör ve muhabir ekipleri, gazetecilerin birbirini kollamasına olanak tanır.

Birçok ülkede haber kuruluşları gazetecilere eşlik etmek için özel güvenlik ekipleri tutuyor. 2011 yılında Mısır devrimi sırasında ve sonrasında gazetecilere yönelik saldırıların çokluğu, sivil kalkışmalar sırasında gazetecilerin karşı karşıya kalabileceği şiddet olaylarının önemini vurguladı. Gazeteciler ayrıca güvenlik gülerinin ya da protestocuların videolara ve diğer kayıt malzemelerine bakmak ya da bunlara el koymak istemeleri durumunda geçerli olan ilgili kanun ve uygulamaları bilmelidir.

Giysiler kalabalığın arasından fark edilir mi olmalı yoksa kalabalığa karışmanıza izin mi vermeli sorularına da yanıt olacak şekilde dikkatlice seçilmelidir. Uluslararası Gazeteciler Federasyonu (International Federation of Journalists), kıyafetlerin bol kesimli olmasını ve sentetik malzemeler alev alabileceği ve çok daha çabuk yanabileceği için doğal malzemelerden yapılmış olmasını öneriyor. Ayağı uygun şekilde destekleyen, esnek yapıda olan ve kaymayan tabanlı iyi ayakkabılar da elzemdir.

Kendinizi zarar görmekten koruyun. Gazeteciye bir futbol sahasındaki hakem gibi düşünebilirsiniz: Hakem oyunu gözleyebilecek kadar yakın olmalı ancak pozisyonun içine girmemek için her tür tedbiri almalıdır. Protesto ve ayaklanmaları takip ederken çatışan grupların arasında ya da kalabalığın ortasında kalmaktan sakının. Kanada Gazetecilik Projesi (Canadian Journalism Project) web sitesi J-Source'a konuşan İsveçli gazeteci Dominik Barlocher "Protestocuların yanından yürümeyi" öneriyor. "Taş ya da benzer şeyler atan protestocular bunu genelde protestocu kitlesinin ortasından yapar ki dönüp kalabalığa karışabilirsiniz."

Basın kartınızı görülecek şekilde taşımak ya da taşımamak (yine de istendiğinde gösterilebilecek bir noktada bulundurmamak) sivil ayaklanmaları takip eden kişiler için önemli bir karar. Barlocher'in J-Source'ta önerdiği gibi bazı durumlarda herhangi bir sivil gibi görünmek ve basın

kartını gözlerden uzak ancak çabuk erişebileceğiniz bir cebinizde tutmak iyi bir fikirdir. Her durumda gazeteciler protestocularla ya da polisle karıştırılmalarına neden olabilecek giysiler giymekten kaçınmalıdır.

Bir protestocuyla karıştırılmanın tehlikeli olabileceği durumlarda tüm gazeteciler basın kartlarını açık bir şekilde göstermelidir. Radyo ve TV muhabirleri ve kayıt cihazı taşıyan tüm diğer gazetecilerin üzeri PVC kaplanmış bir basın kartı taşımaları hemen hemen her zaman iyidir.

Gösterilerde fırlatılmış herhangi bir şeyi kesinlikle elinize almayın. Sadece ev yapımı bir patlayıcı ya da alev alabilen bir cihaz olmayabilir, bunu yapmak polisin sizin gösterici olduğunuzu düşünmesine yol açabilir. Protesto gösterisi ya da benzer bir olayı takip ederken yanınızda ne bulundurmanı gerektiğine karar verin. Barlocher “etrafa savrulmasına ve özellikle koşarken size engel olmasını önleyecek... göğsünüzün üzerinden geçen ve belinizin etrafını saran en az birer sapı bulunan” bir sırt çantası almanızı öneriyor. Sırt çantanızdaki her şey atılabilir olmalı. Taşınacak malzemeler arasında bir şişe su (tercihen açık bir yan cepte), bir havlu ve küçük bir ilk yardım kiti bulunmalı. Ancak genelde protestocular da sırt çantası taşıdığı için, sırt çantası taşımak polisin sizi göstericilerle karıştırmasına neden olabilir.

Uluslararası Gazeteciler Federasyonu’na göre limon ya da diğer turuncgillerden bir meyve taşımak iyi bir fikir olabilir. Bu meyveler kimyasalların etkilediği cilt bölgesine sıkılarak madenin nötralle olmasını sağlayabilir. Islak bir havlu göz yaşartıcı gaz ya da Molotof kokteyli gibi şeylerin etkisinden yüzünüzü koruyabilir. Bir gaz maskesi, yüzücü gözlüğü ya da endüstriyel gözlükler de sizi göz yaşartıcı gazdan ve biber gazından koruyacaktır. (Göz yaşartıcı gaz ya da biber gazı kullanılabilirliğini düşünüyorsanız kontak lens takmaktan kaçının). Bıçak darbelerini ya da plastik mermileri durdurmak için tasarlanmış koruyucu hafif yelekler ve metalle güçlendirilmiş kasketler özellikle kontrol edilemeyen durumlar için tavsiye edilebilir. Uluslararası Gazeteciler Federasyonu, kameraman ve foto muhabirlerinin istendiğinde verebilmek için asıl hafıza kartı yerine yedek bir hafıza kartı taşımalarını öneriyor.

Her ne kadar polis bazen gazetecileri uyarı yapmadan gözaltına alıyorsa da, gazeteciler güvenlik güçlerinden gelen emirlere uymalı. 2008 yılında Minnesota, St. Paul’de Cumhuriyetçilerin toplantısıyla ilgili bir protestoyu takip eden en az dört gazeteci, gözaltına alınan yüzlerce kişinin arasındaydı. Polis protestocuları ve olayı takip eden gazetecileri etrafları çitlerle çevrili bir otoparka doğru kuşatmaya çalıştığı sırada, gazeteciler hiçbir uyarı olmadan gözaltına alındı. Günler sonra, polis, bir üst geçidin iki tarafını da [kapatarak](#), yüzlerce protestocunun yanı sıra düzinelerce gazeteciye de gözaltına aldı.

Gözaltına alınırsanız sakın kalın. Eğer sizi gözaltına alan polise direnmeyi seçerseniz durumunuzu daha da kötüleştirebilirsiniz. Eğer sesiniz yükseltecekseniz, haber takip eden bir gazeteci olduğunuzu açıklarken, profesyonel bir tavır takınmak için elinizden gelen her şeyi yapın. (Sahadaki herhangi bir aktöre duyduğunuz sempati, tartışma dışıdır; her zaman önemli olan şey, bir gazeteci sahada katılımcı gibi değil gözlemci gibi davranır.) Eğer yetkililer gözaltı yapmaya karar verdiyse, emirlere uyun ve durumunuzu olan biteni kontrol etmekle yükümlü bir yetkiliye anlatmanın fırsatlarını kollayın.

7. Doğal Afetler

Depremler, fırtınalar, hortumlar, seller, tsunamiler, siklonlar, muson yağmurları, volkan patlamaları, yangınlar, heyelanlar ve toprak kaymaları az veya hiç ön belirti olmadan gerçekleşebilir. İletişim, ulaşım ve enerjide aksamalar ve kesintiler beklenmelidir. Haber vermek veya bilgi yaymak imkanları da kısıtlı olabilir.

Meslektaşlarla iletişimi sürekli tutmak için yedek önlemler almak esastır. Mesela, yerel baz istasyonu kuleleri çalışmıyorsa, alıcı verici telsizler gerekli olabilir. Haber merkezleri kendi muhitlerinde gerçekleşebilecek doğal afet ihtimallerine detaylı bir acil durum planı yaparak hazırlanmalıdırlar. Denizaşırı ülkelerde veya haber merkezlerinden uzak diğer yerlerde doğal afetleri takip edecek gazeteciler, yola çıkmadan önce sahadaki güvenlik protokollerini gözden geçirmelidirler.

Serbest Gazeteciler İçin Riskler

Ani gerçekleşen bir doğal afet, serbest gazeteciler için anlık fırsatlar yaratabilir. Ancak serbest muhabirler riskleri atlama durumunda kalabileceklerinin ve potansiyel sonuçlara tek başlarına katlanacaklarının bilincinde olmalıdır. Serbest gazetecilerin editörlerle önceden konuşup yapılabilecek haberler için talebin varlığını garantiye almaları ve bir haber kuruluşunun sağlayacağı kurumsal desteğin seviyesini belirlemeleri akıllıca olur.

Serbest gazeteciler olay yerine doğru yola çıkmadan önce risk analizi yaparak potansiyel tehlikeleri tanımlamalı; editörler ve diğer kişilerle iletişim planlarını detaylandırmalı ve birden çok potansiyel kaçış güzergahı belirlemelidir, (Bkz. Bölüm 2 Risk Değerlendirmesi ve İna Uygun Davranmak). Serbest gazeteciler ayrıca olay yerine doğru yola çıkmadan önce ne oranda sağlık, sakatlık ve hayat sigortasına sahip olduklarını ve poliçelerinin doğal afetleri kapsayıp kapsamadığını gözden geçirmelidirler. (Bkz. Bölüm 1'deki Sigorta Kapsamı ile ilgili bölüm.)

Haber Merkezi için Planlama

Fırtınalara veya sellere maruz kalabilecek haber merkezlerinde yöneticiler, her fırtınalı mevsim öncesinde detaylı bir afet durumu planı hazırlamalı ve güncellemelidir. Böyle olayların ender görüldüğü yerlerdeki editörler ise, acil durum planlarını her sene aynı zamanda güncellemelidir. Tamamlanan afet planının kağıt çıktısı alınmalı (bir afet anında bilgisayarlar, İnternet ve elektrik kullanılamayabilir) ve bu, tüm personel tarafından incelenmelidir. Tüm personel kendi sorumluluklarını ve ne yapmalarının beklendiğini bilmelidir. Acil durum planının herkeste bir kopyası olmalı ve herkes acil durum ekipmanlarının yerlerini bilmedir.

Uluslararası Gazeteciler Merkezi'nin ([International Center for Journalists](#)) [Felaket ve Kriz Haberciliği Kılavuzu'na \(Guide to Disaster and Crisis Reporting\)](#) göre, afet planı tüm haber merkezi çalışanları ve sözleşmeli çalışanların sabit telefon numaralarını, cep telefonu numaralarını ve iş ile kişisel elektronik posta adreslerini ve bunların yanı sıra yakın akrabalarının iletişim bilgilerini de içermelidir. Planda herkesin ev adreslerinin açıkça işaretlendiği bir haritanın olması, kimlerin kalp masajı yapma veya diğer acil ilk yardım eğitiminin olduğu ve kimlerin dört teker çekişli araç sahibi olduğunun yazılması gereklidir. Afete meyilli bölgelerde yöneticiler birden çok personelin temel ilk yardım bilgisine sahip olmasını sağlamalıdır. (Personelin güvenliği açısından plan kamuya açık olmamalı ya da kamusal bir alanda sergilenmemelidir).

Haber toplama ve haber merkezi güvenliği açısından devlet yetkililerinin ve yerel acil durum personelinin iletişim bilgilerini de ekleyin. Bu bilgilere ulusal, bölgesel ve yerel acil durum müdahale ve yardım kurumlarınınkilerin yanı sıra bağımsız uzmanlarınki de dahil olmalıdır. Haber merkezinin acil durumda nasıl çalışacağını talimatları da bulunsun. Eğer acil durum sırasında personelin sadece kısıtlı bir bölümü haber merkezine ulaşabilirse baskı veya yayın yapma imkanları olmalı. Yöneticiler çalışanlarını böyle durumlarda almaları gereken görevlere dair eğitmelidirler.

Ulaşım ve Ekipman

Elektrik kesintisi veya bir diğerk aksamada kullanılmak üzere hangi çeşit ekipman ve malzemenin güvenli şekilde saklanabileceğini tüm gazeteciler araştırmalıdır. Jeneratörler, acil durum ışıkları, piller, yedek pilli alıcı verici telsizler, GPS belirleme aletleri, ilk yardım çantaları ve fazladan ilk yardım ekipmanı bu stokun dahilinde olmalı. Afete meyilli bölgelerde paketli veya konserve yiyecek, şişelenmiş içme suyu, portatif karyolar ve battanilyeler de gerekebilir.

Basın araçlarında ilk yardım çantası içeren acil durum teçhizatı, yol ışıkları ve battanilyeler bulunmalı. Yöneticiler acil durumda nerelerden araç, iletişim ekipmanı, jeneratörler ve diğerk teçhizatın kiralanabileceğini araştırmalı ve bu iletişim bilgilerini felaket planına eklemelidir. Uluslararası Gazeteciler Merkezi'ne göre yerel ulaşım hizmeti sağlayıcılarla acil durumda hazır beklemeleri için anlaşmak da hesaba katılması gereken bir fikirdir.

Haber merkezinde büyük, basılı haritalar olmalı; bunlarda hastanelerin, pediatri klinikleri dahil olmak üzere acil durum kliniklerinin, sığınakların, ulaşırma merkezlerinin okulların ve kriz durumunda ailelerin veya göçmenlerin barındırılabilceğı binaların yerleri işaretlenmiş olmalıdır. Somut, topografik haritalar sel baskının muhtemel olduğı rakımı düşük bölgeler gibi tehlikeleri tanımlamaya yardımcı olmak için el altında bulundurulmalıdır.

Haber merkezinin dijital verileri yedeklenmeli ve ayrı bir yerdeki en az bir veri tabanında saklanmalıdır. Kağıda basılı önemli verilerin kopyaları alınmalı ve haber merkezinden ayrı bir yerde saklanmalıdır.

Sahada Güvenlik

Kendinizi tehlikeye atmaktan kaçının. Yoksa sadece acil durum ekiplerine ve meslektaşlarınıza yük olursunuz. Gazeteciler afet takip ederken en az iki, tercihen üç kişilik ekipler halinde çalışmalı, ekibin bir elemanı küçük bir ilk yardım çantası taşımalıdır. Su geçirmez teçhizat hazır bulundurulmalı ve gerektiğinde giyilmelidir. Kan grubunuzu ve alerjilerinizi de içeren iletişim bilgilerinizi tercihen plastikte kaplanmış bir kart üzerinde, belki boynunuza asarak yanınızda taşıyın.

Hem muhabirler hem de editörler yol durumu ve diğerk seyahat koşullarını gözlem altında tutmalı ve değışen koşulları birbirlerine mümkün olduğunca bildirmelidirler. Kaçış güzergahlarının haritaları çıkarılmalı ve gerektiğerk yenilenmeli. Bir bölgeye girmenin en iyi yolu çıkmak için de en iyi yol olmayabilir. Birden çok güzergah ve seyahatte ortaya çıkma olasılığı olan durumlar üzerine plan yapılmalıdır. Doğal afetler zehirli gaz sızıntılarından hastalıklı sulara dek bir dolu diğerk soruna yol açabilir.

Her zaman çevre koşullarının farkında olun. Ekibin bir üyesi koşullardaki her nevi değışimi izlemeli ve kaçış stratejilerini idare etmek ve güncellemek ile görevlendirilmelidir. Su yolları taşabilir, elektrik hatları düşebilir, gaz boruları patlayabilir, yangınlar yayılabilir ve suçlular size yaklaşabilir. Uluslararası Gazeteciler Federasyonu'nun (International Federation of Journalists) önerdiği gibi, ayrı düşme ihtimaline karşı ekip elemanları düdüğ taşımalarıdır. Doğal afet sırasında yağma ve diğerk suçlar işlenmekteyse özel güvenlik nezaretinde seyahat etmek de tavsiye edilebilir.

Denizaşırı bir doğal afeti ya da haber merkezinden uzaktaki bir tehlikeli bölgeyi izlemek için yola çıkan gazetecilerin üzerlerinde GPS cihazları, taşınabilir uydu telefonu ve yerel yayınlar aksarsa uluslararası yayınları takip etmek için kısa dalga radyo olmalıdır. Vardığınız yerde yeterli miktarda su, yiyecek ve piliniz (veya iletişim için kullanılacak diğerk yedek enerji alternatifleriniz) olduğundan emin olun.

8. Salgın Hastalıklar ve Kitlesele Felaketler

Orta Afrika'daki [Ebola virüsü](#) salgınları, Asya'daki [SARS](#) korona virüsü diye de bilinen şiddetli akut solunum yolu sendromu, tropik bölgelerde ve dünyanın diğer yerlerinde görülen H1N1 virüsü ve Haiti'deki [kolera](#) örnekleri habercileri zorlu şekilde sınımış salgın hastalıklardır. [Biyolojik terörizm](#) ve bunun yanı sıra [kimyasal](#) ve [radyasyon](#) kaynaklı acil durumlar da onları izleyen gazeteci ve foto muhabirler için ayrı riskler oluştururlar. 7. Bölüm'de anlatıldığı gibi, serbest muhabirler risklere karşı ne yapacaklarını ve sonuçlarına tek başlarına katlanacaklarını bilmek durumundadır. Bir salgın hastalığı ya da kitlesele tehlikeyi haberleştirmek isteyen serbest muhabirin editörlerle önceden konuşup yapılabilecek haberler için talebin varlığını garantiye almaları ve bir haber organizasyonun sağlayacağı kurumsal desteğin seviyesini belirlemeleri akıllıca olur.

Temel Hazırlık

Salgın hastalık veya insan kaynaklı sağlığa dair acil durumu haberleştirmeyi düşünen gazetecilerin sağlık durumları iyi olmalı; bağışıklık sistemleri risk taşıyor olmamalı ve onu hasta edebilecek halihazırda bir sorunu olmamalı.

Salgın bölgesine doğru yola çıkmadan önce Dünya Sağlık Örgütü'nün [Uluslararası Seyahat ve Sağlık](#) el kitabına ve [bölgelere özel yayınlarına](#), ayrıca ABD Hastalık Kontrol ve Müdahale Merkezleri'nin [Yeni Görülen Bulaşıcı Hastalıklar Bülteni](#)'ne başvurun. Dünya Sağlık Örgütü [belli hastalıklar](#) için kılavuzlar sunar; hastalığın bilimsel arka planını ve bulaşmasını önlemek için alınacak önlemler açıklar. Örgüt 2005 yılında gazeteciler için [gribal enfeksiyon salgını](#) üzerine dair bir el kitabı yayımladı. Sağlık bültenleri, bölgelere dair güncel bilgiler ve seyahat kısıtlamaları uluslararası örgütün pek çok [dilde](#) hizmet veren [İnternet sitesinde](#) bulunabilir.

Dünya Sağlık Örgütü ve ABD Hastalık Kontrol ve Müdahale Merkezleri'nin her biri biyolojik, kimyasal ve radyoaktif acil durumlara dair bilgi sunar. Bu kaynaklar ve diğerleri herhangi bir güncelleme için sıklıkla kontrol edilmelidir. Her iki sitede de indirilebilir yayınlar, RSS içerikleri ve diğer güncel bilgiler gazetecilerin gelişen olaylardan anında bilgi sahibi olabilmeleri için mevcuttur.

Yola çıkmadan önce bir tıp uzmanına başvurun. Tavsiye edilen aşıları yaptırın ve aşılara etki etmeleri için gereken süreyi tanıyın (Bkz. 1. Bölüm - Tıbbi Bakım ve Aşılar kısmı.). İlk yardım çantanızın görev sırasında karşılaşılabileceğiniz risklere dair mühimmat ve ilaçları bulundurduğundan emin olun (Ek A: Yapılacak İşler Listesi'ne bakın). İzin verildiği kadar çok ilaç bulundurun çünkü yerel kıtlıklar yaşanabilir. Sağlık sigortanızı gözden geçirerek hasta olmanız durumunda tedaviyi veya, acil sağlık durumunda bölgeden tahliye de dahil olmak üzere, diğer masrafları karşılayıp karşılamayacağına bakın. Gazeteciler ve diğer kişiler hastalanmaları durumunda belli bir bölgeye girmekten veya oradan ayrılmaktan men edilebilirler. Bu sizi daha fazla fiziksel veya psikolojik zarara uğratabilir. Herhangi bir acil, ciddi hastalık durumunun yerel sağlık hizmetlerinin boyunu aşabileceğini aklınızda tutun ve alternatif planlar yapın.

Kendinizi Korumak İçin

Gazeteciler her zaman şahsi güvenliklerini ön planda tutmalılar. Hiçbir haber hayatınız kadar değerli değildir ve ölmeniz ya da hastalığa maruz kalmanız durumunda kimseye yararınız olmaz; zararınız olur.

Sağlıklı olmak ve aşı yaptırmak dahi hasta olmayacağınızı garanti etmez. Dünya Sağlık Örgütü'nün yıllık olarak güncellenen [Uluslararası Seyahat ve Sağlık](#) el kitabının da tavsiye ettiği üzere, ellerinizi sıklıkla ve hastalığa muhtemelen maruz kaldığınız durumlarda anında yıkayın. Bu gibi durumlar için mutlaka üzerinizde el antiseptiği bulundurun. Mikroplu olabilecek su ve yiyeceklerden sakının. Vücut sıvıları, insan derisi, mukoza zarları ve tıbbi atıklarla temas etmekten sakının.

Söz konusu hastalığın nasıl bulaştığını öğrenin ve gerekli önlemleri alın. Dünya Sağlık Örgütü'ne göre hastalıklar yedi şekilde yayılabilir: Yiyecek ve su aracılığıyla, sivrisinek gibi hastalık taşıyıcılarla, hasta hayvanlar üzerinden, toprak, hava veya cinsel temasla veya kan ve vücut sıvılarıyla temas yoluyla.

Cibinlik altında uyumak, cinsel temastan kaçınmak ve mümkünse kalabalıklardan ya da kapalı alanlardan sakınmak alınacak önlemler arasındadır.

Belli kitlesel tehlikelerin nasıl yayıldığını öğrenin. **ABD Hastalık Kontrol ve Müdahale Merkezleri**'ne göre **biyolojik terörizm** ve diğer biyolojik tehlikelere **şarbon**, **gıda zehirlenmesi**, **Malta humması**, **veba**, **çiçek hastalığı**, **tularem**i ve kanamalı ateşler dahil olabilir. Her biyolojik maddeye has yayılma yolları, belirtiler, önleme yolları ve tedaviler vardır. Diğer **kimyasal maddeler** askeri, endüstriyel veya doğal kaynaklar tarafından üretilmiş olabilir. Benzer şekilde, her kimyasal madde kendine has şekillerde yayılır ve ona göre korunma yolları ve tedavileri vardır. ABD Hastalık Kontrol ve Müdahale Merkezleri ile ABD Sağlık ve İnsani Hizmetler Bakanlığı **radyasyon kaynaklı acil durumlar** hakkında bilgi sunar; bunlara **kirli bombaların etkileri**, **nükleer patlamalar**, **nükleer reaktör kazaları** ve **nakliye kazaları** dahildir. Radyasyona maruz kalmanın kısa dönem ve uzun dönem etkileri vardır; bunlara yıllar sonra kendini gösterebilecek **etkiler** dahildir.

He nevi biyolojik, kimyasal veya radyasyon kaynaklı tehdidin bilimsel arka planını öğrenin. Muhabirleri için 2011 yılında hazırladıkları bir belgede *New York Times* editörleri şöyle demişler: “Mesafe demek, bir radyasyon sızıntısına veya diğer radyasyon kaynaklarına fazla yaklaşmamak demektir. Zaman demek, eğer doz ölçer aletiniz radyasyon algılıyorsa orada gerektiğinden fazla kalmamak demektir. Belli durumlarda beton veya tuğla binalara sığınarak da kendinizi koruyabilirsiniz.”

Tehlike hissedilemez olabilir. Bir Geiger sayacı ile Japonya'nın Fukuşima'daki hasarlı nükleer reaktörünün yakınındaki karantina bölgesine giden Japon gazeteci ve *Videonews* İnternet sitesinin kurucusu Tetsuo Jimbo 2011 yılında **CNN'e** “Radyoaktivite ölçer yükseliyor ama sen bir şey hissetmiyorsun” dedi ve şöyle devam etti: “Hiçbir koku almıyorsun, sıcaklık hissetmiyorsun, hiçbir şey hissetmiyorsun. Ve tüm yolculuğun en korkutucu tarafı da bu aslında.”

Her durumda aşırı dikkatli olmak gerekiyor. Gazeteciler ve diğer kişiler şunu önceden bilmeliler ki, tehlikenin devam ettiği durumlarda bazı vakalar haberini yapmak için fazla tehlikeli olabilir. Gazeteciler söz konusu tehdidi ve maddenin muhtemel durumunu ve aynı zamanda koruma önlemlerini veya gerekebilecek mühimmatı araştırmalıdır. Zorlu durumlar için **tavsiye edilen mühimmat** listesi çok kapsamlıdır. Zararlı maddelere karşı kullanılacak panzehirler sadece yetkin tıp uzmanlarından edinilmelidir çünkü bunlar özel ilaçlardır; kullanım alanları kısıtlıdır ve kullanımları hatırı sayılır oranda risk içerir.

İşvereninizden veya sizi görevlendiren haber kuruluşundan koruyucu ekipman satın almalarını istemekten çekinmeyin. Aynı zamanda, zorlu durumlarda en iyi önlemlerin ve son model mühimmatın dahi fayda getirmeyebileceğinin de farkında olun.

9. Sürekli Riskler

Bu kılavuzda tanımlanan risklerin çoğu belli bir göreve dairedir. Ancak baskıcı veya düşman ortamlarda çalışan eleştirel gazeteciler sıklıkla rutin tacizlere ve sürekli tehditlere maruz kalırlar. Son on yıllar içerisinde dünya çapında **gazeteci cinayetlerinden** en çok mesul olan grupları ele alalım. Teröristler de dahil olmak üzere devlet karşıtı gruplar CPJ araştırmalarına göre gazeteci cinayetlerinin neredeyse üçte birinden sorumlu. Ancak devlet yetkilileri ve paramiliterlerin da aralarında bulunduğu devletlerle bağlantılı gruplar da neredeyse aynı oranda gazeteci cinayetlerinden sorumludur. Bazı ülkelerin gazetecileri kime güveneceklerini bilemez durumdadır.

Kişisel Güvenlik

Saldırı veya kaçırılma riskiyle yüz yüze çeken çevrenizdekilerin farkında olmak en önemli şeydir. İş ve mesken binalarında kilit ve alarm düzeni olması, rutinleri değiştirmek ve gidip gelirken farklı yollar kullanmak pratik güvenlik protokolleri arasında olmalıdır. Ayrıca, araçları kilitli bir garajda tutmak, araçlarda düzenli olarak patlayıcı araması yapmak ve postayla bomba yollanmasına karşı tetkik de bunlara dahil edilebilir. Eğer böyle bir durumla karşı karşıyasınız derhal güvenlik uzmanlarından yardım isteyin (Güvenlik organizasyonlarının bir kısmının listesi için bkz. Ek B: Güvenlik Eğitimi). Bazı ülkelerde tehdit altında çalışan gazeteciler çelik yelek giymeyi, silahlı korumalar eşliğinde seyahat etmeyi ve evleriyle işyerlerinin dışında güvenlik kameraları bulundurmamayı tercih ederler. Tüm bu tercihleri yaparken de gazeteciler güvenlik uzmanlarına danışmalıdır.

Kolombiya'dan Balkan ülkelerine dek bazı ülkelerin devletleri tehdit altındaki gazetecilere silahlı korumalar sağlayan resmi programlar oluşturmuşlardır. Kolombiya örneğinde, devlet saldırıya uğramış veya tehdit edilmiş gazetecilere silahlı korumalar, şoför ve zırhlı araç temin eder. Bu düzenleme külfetli olabilese dahi, tehdit edilen veya saldırı atlatan gazeteciler genelde bunu kendilerini korumak ve yeni saldırıları bertaraf etmek için gerekli görürler. Eğer mali yükü çok değilse özel koruma tutmak da bir seçenek olabilir.

Ailenin Güvenliği

Aile fertlerinin tehlikede olduğunu hissetmek var olan en büyük korku olabilir. Ailenizin maruz kalabileceği riskleri ölçmek saldırganların geçmişteki davranış biçimleriyle mümkün olabilir. Guatemala'da muhaliflerin aileleri 1970'lerin sonu ve 1980'lerin başında sıklıkla hedef oldular; Saddam Hüseyin dönemi Irak'ında da durum böyleydi. Bu tarihi arka plan güncel durumlara dair ipuçları verebilir. Gazeteciler yerel güvenlik uzmanlarına, meslektaşlarına, insan hakları savunucularına ve diplomatlara da danışmak isteyebilirler.

Facebook veya diğer sosyal medya sitelerine siz veya ailenize dair yüklediğiniz kişisel materyale dikkat edin. Gözünüzü korkutmak isteyen insanlar İnternet üzerinde sadece size dair her şeyi değil, ailenize dair içeriği de arayacaklardır. Mesela, ailenizin günlük rutini veya tatil planlarınıza dair bir şey paylaşmayın. Başka şekilde kamuya açık olmayan fotoğrafları veya ifşa edici bilgiyi paylaşmamaya dikkat edin. Ailenizden belli bilgileri kendi sosyal ağlarından kaldırmalarını veya güvenlik ayarlarını yükseltmelerini isteyebilirsiniz. Bazı uzmanlar hassas iş detaylarını ailenizle paylaşmamanızı önermektedirler. Bu mantığa göre, araştırmalarınız üzerine bilgi sahibi olmayan aile fertleri bilgi temin isteyen saldırganların hedefi olmayacaktır. Buna karşın, akrabalarınız gene de sizi genel manada dehşete düşürmek veya hassas bir haberin peşini bırakmanızı sağlamak için hedef alınabilirler. Çocuklarınızın sürekli gözlem altında ve refakatçi eşliğinde tutulmaları için özel ilgi göstermek tavsiye edilebilir.

Bir süreliğine farklı haberlerle ilgilenmeyi isteyebilirsiniz. Daha esaslı tedbirler dahilinde aile fertlerinin geçici veya kalıcı olarak mesken değiştirmeleri önerilebilir. Gazeteciler yardımcı olabilecek CPJ veya diğer uluslararası organizasyonlarla temasa geçmek isteyebilirler.

Takip edilme

Takip edilme pek çok farklı şekilde yapılabilir; gazetecileri eski usul sokakta takip etmeden elektronik yöntemlerle iz bırakmadan veri yakalamaya dek. **İlki** genelde kaynakları kısıtlı olan baskıcı rejimler tarafından tercih edilir; mesela Afrika Boynuzu ülkesi Eritre gibi. **İkincisi** ise iyi donanımlı istihbarat operasyonlarını ürpertici şekilde efektif yürütebilen ülkelere sıklıkla kullanılır; mesela Çin gibi. Geçtiğimiz on yılın büyük bölümünde **Kolombiya istihbarat servisi** ülkenin en önde gelen muhabirlerinin e-postalarını okudu, telefon konuşmalarını dinledi ve onları takip altında tuttu. Tunus'taki Zeynel Abidin Bin Ali rejimi eleştirel gazetecileri hem gözlerini korkutmak hem de bilgi toplamak amacıyla **sürekli takip altında** tuttu.

CPJ başka ülkelerin de gazetecileri fiziksel veya elektronik yöntemlerle takip altında tuttuğunu belgeledi. Bunlar arasında **Afganistan, Angola, Bangladeş, Belarus, Bosna-Hersek, Bolivya, Burma, Küba, Ekvator Ginesi, İran, Pakistan, Ruanda, Rusya, Sri Lanka, Sudan, Suriye, Tayland, Türkmenistan, Ukrayna, Özbekistan, Vietnam, Yemen** ve **Zimbabve** bulunuyor. Eski bir ABD Ulusal Güvenlik Ajansı analistinin MSNBC'ye anlattığına göre bu Amerikan casusluk ajansı 2000'li yıllarda gazetecileri **elektronik gözlem altında** tuttu.

Gazetecilerin bireysel olarak fiziksel takip altında tutulmaları sıklıkla şiddet içeren saldırıların habercisi oluyor. Ukrayna İçişleri Bakanlığı yetkilileri, 2000 yılında bir devlet planı dahilinde kaçırılıp öldürülmeden önce ajanlarının gazeteci Georgy Gongadze'yi **izlediklerini** kabul ettiler. Geo TV muhabiri Wali Khan Babar'ın Pakistan'daki meslektaşları CPJ'e 2011 yılında öldürülmesinden önce **takip altında olduğunu** söylediler. Babar, arabasını durdurup onu dört kere başından ve bir kere de boynundan vuran iki saldırgan tarafından katledildi.

Eğer hareketlerinizin, iletişiminizin veya haber materyalinizin üçüncü kişiler tarafından gözlemlendiğini veya müdahaleye uğradığından endişeliyseniz genel bir değerlendirme yapın. Üzerinde çalıştığınız konulardan hangileri hassas sayılabilir? Haberciliğinizden rahatsız olabilecekler kimler? Ne gibi takip yöntemler kullanabilirler? Ajanların sizi takip etmeleri mi yoksa elektronik izleme yöntemlerinin kullanılması mı daha olası? Risk düzeyini ve muhtemel takip yöntemlerini belirledikten sonra hareketlerinizi düzenleyebilirsiniz. Bu, düzenli seyahat rotalarınız dahil olmak üzere profesyonel ve kişisel rutinleriniz çeşitlendirmeyi içerebilir.

Elektronik ortamdaki iletişiminiz için kaynaklarla şifreli olarak görüşmeyi, adınıza kayıtlı olmayan ve takip edilemez telefonlarla konuşmayı, şifre programları kullanmayı veya güvenli e-posta veya VPN kullanmayı düşünebilirsiniz (Bkz. Bölüm 3 – Bilgi Güvenliği). Editörlerinizi, meslektaşlarınızı ve bunların yanında yerel ve uluslararası basın özgürlüğü kurumlarını durumdan haberdar etmeyi de düşünün. Evinizin veya ofisinizin civarında tanıdık olmayan kişiler veya araçlara dikkat edin; özellikle de birden çok kez gördüyseniz. Takip edildiğiniz farkına varmak size riskleri azaltmak için zaman tanıyabilir. Güvendiğiniz birinden sizin ve potansiyel takipçilerinizin hareketlerini gözlemlemesini istemek takip altında olduğunuzdan emin olmanın bir yoludur ama hassas prosedürleri en iyi şekilde gerçekleştirecek olanlar eğitimli uzmanlardır. Bazı özel güvenlik şirketleri gazetecilere sundukları eğitim programlarına takip edildiğini anlama eğitimini de eklemiştir (bkz. Ek B: Güvenlik Eğitimi).

Dayanışma

Yerel gazetecilerin sürekli risk altında buldukları durumlarda mesleki dayanışma önemlidir. Böyle ortamlarda gazetecilerin atabileceği en iyi adım belki de önce kendi haber merkezlerinde, sonra kendi şehir ve bölgelerinde ve nihayetinde ülke çapında örgütlenmek olacaktır. 1989 yılında kurulan Filipinler Araştırmacı Gazetecilik Merkezi (Philippine Center for Investigative Journalism) veya Kolombiya'nın 1996'da kurulan Özgür Basın Vakfı (Foundation for a Free Press) gazetecilere karşı saldırıları frenlemek ve her çeşit gazeteciye bir araya getirmek bakımından değerli roller üstlendiler. Filipinler merkezi gazeteci cinayetlerinin profilini çıkardı ve yetkililerin sorumluları adalete teslim etmesi için yapılan baskıya katkıda bulundu. Bu model 2002 yılında ulusal televizyon muhabiri Tim Lopes'in kaçırılıp öldürülmesinin ardından kurulan Brezilyalı Araştırmacı Gazetecilik Derneği (Brazilian Association for Investigative Reporting) tarafından da izlendi. Brezilyalı grup basına saldırılar konusunda harekete geçmeleri için yetkililere baskı yaptı.

Gazeteciler asla Gazetecileri Koruma Komitesi, Paris merkezli Sınır Tanımayan Gazeteciler ve diğer insan hakları gözlem gruplarıyla temasa geçmekten çekinmemeli (bkz. Ek E: Gazetecilik Organizasyonları). Uluslararası gruplar tehdit altında çalışan gazetecilerin durumuna dikkat çekebilir ve ulusal yetkililere tepki vermeleri için baskı yapabilir.

Acil Durum Planları

Sürekli risk altında olan gazetecilerin bir acil durum planı olmalıdır. Bu plan şu iletişim bilgilerini içermelidir: gazetecinin kendisi, ailesi, editörleri; bunların yanı sıra cevap verecek devlet yetkilileri, yabancı diplomatlar ve ayrıca hem yerel hem de uluslararası basın özgürlüğü ve insan hakları organizasyonları.

Plan, gazetecinin editörler ve aile fertleriyle hangi frekanstan ve ne yolla haberleşeceğini belirtmelidir. Plan gazetecinin anlık bir tehdit durumunu sinyal verebileceği basit bir şifre içerebilir. Şifreler aynı zamanda gazetecinin önceden belirlenmiş bir konumda buluşmak istediğini veya başka bir iletişim yöntemine geçmek istediğini söylemek için de kullanılabilir. Gazeteciyle temas kesilmesi durumunda editörlerin ve aile fertlerinin harekete geçmeden önce ne kadar beklemeleri gerektiği planda yer almalıdır. Plan, gazetecinin editörleri ve yakınlarının yerel, bölgesel ve uluslararası düzeyde iletişim kurabilecekleri veya arayabilecekleri kişi ve grupların detaylı bir listesini içermelidir.

10. Stres Tepkileri

Travma sonrası stres bozukluğu anormal olaylar karşısında verilecek doğal bir tepkidir. Stres sadece savaş muhabirlerini değil, acı ve ölüm içeren her trajediyi izlen gazetecileri etkileyebilir. İdam cezası infazları, kaza kurşunu vakaları, terörist bombalamaları, cinsel saldırı, çocuklara cinse taciz, ailevi şiddet, intihar vakaları ve zorbalık aşırı strese yol açabilecek haber çeşitleridir.

Travma sonrası stres bozukluğu kendini pek çok biçimde gösterebilir. Stres altındaki kişi durumu ifade etmek için sadece bir şeyin yolunda gitmediğini veya bir şey daha yapılması gerektiğini söyleyebilir. İşleri olaylara müdahale etmek değil onları haberleştirmek olan gazeteciler için insani trajedileri izlemek duygusal bir yük oluşturabilir. Travma kurbanlarıyla röportaj yapan gazeteciler aslında kendileri de uzmanların dolaylı veya ikincil travma dedikleri duruma maruz kalmış ve onu tecrübe ediyor olabilirler. Fotoğraf ve video editörleri korkunç bir görüntünün ardından diğeriyle uğraşıyor olmaktan dolayı travma yaşayabilirler. Her düzeyden haber müdürleri muhabirlerinin ve foto muhabirlerinin yüzleştikleri risklerle başa çıkmalarına yardım etmenin stresinden dolayı travma yaşayabilirler; özellikle de yaralanma veya ölüm durumlarının ortesinde.

Stres Belirtileri

Stres belirtileri genelde zor fark edilir. Gazeteci daha endişeli, sinirli, içe kapanık, duyarsız, moralsiz, üzgün veya sinirli görünebilir ve bu duygular sürekli veya gelip geçici olabilir. Fiziksel belirtiler arasında uyku veya beslenme düzensizliği, kalp çarpıntısı, terleme, panik ataklar, baş ağrıları, bulantı veya göğüs ağrıları olabilir. İş ve kişisel ilişkilerde gerilim sıklıkla gözlemlenir. Alkol veya uyuşturucu bağımlılığı da öyle. Diğer belirtiler arasında işe anormal düzeyde odaklanma da görülebilir; sanki kişi diğer zorlayıcı tavırlarda olduğu gibi rahatsızlık verici duygulardan sakınmak istiyormuş gibi.

Travma sonrası stres bozukluğu gazeteciler arasında ne sıklıkta görülür? Alman bilim insanları Teegen ve Grotwinkel tarafından 2001 yılında Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa'da çalışan gazeteciler arasında gerçekleştirdikleri geniş kapsamlı bir çalışma sonucunda her **sekiz gazeteciden birinden** daha çoğuna tekabül eden bir oranda aşırı stres belirtileri veya travma sonrası stres bozukluğu saptadılar. Kanadalı psikiyatr Anthony Feinstein tarafından 2002 yılında gerçekleştirilen bir çalışmaya göre savaş muhabirlerinde **dörtte bir** oranında sürekli olarak aşırı stres belirtileri gözlemleniyor. Başka araştırmalar gösterdi ki ister gazeteciler arasında isterse gazeteciler ile amirleri arasında olsun, işyerinde gerçekleşen anlaşmazlıkların travmaya yönelik kişisel tepkileri biriktirebileceğini gösterdi.

Dart Gazetecilik ve Travma Merkezi İdari Müdürü Bruce Saphiro, 2010 yılında Avustralya'nın Melbourne şehrindeki bir konuşmasında "Gazeteciler dayanıklı bir kabiledir" dedi ve devam etti: "Ama biz de itfaiyeciler, polisler, sağlık görevlileri veya askerler kadar psikolojik hasara açığız ve bu konularda eğitime, psikolojik desteğe ve bilinçli liderliğe ihtiyacımız var."

Travma sonrası stres bozukluğu 1980 yılında, Vietnam Savaşı gazisi ABD askerleriyle çalışan doktorlar tarafından teşhis edildi. Bozukluk dahilinde aylar boyunca veya daha da uzun süren **baskın belirtiler** görülüyor. Bozukluk aynı zamanda duygusal bakımdan içe kapanıklık veya duyarsızlık; yoğun korku, öfke, suçluluk, çaresizlik, tehdit algısına karşı hiper teyakkuz, azalan farkındalık ve şaşkınlık gibi rahatsız edici belirtiler de gösterebilir.

Travma sonrası stres bozukluğu beyindeki **nöral ağların** birbirleriyle iletişim kurma biçimlerini daha ileri düzeyde değiştirebilir ve ABD Gaziler Derneği'nin Travma Sonrası Stres Bozukluğu Ulusal Merkezi yöneticisi Matthew Friedman'a göre "geçmiş tecrübelerin yüzeye çıkmasına veya yeniden yaşanmalarına neden olabilir." Tedavi edilmediği takdirde travma sonrası stres bozukluğu hipertansiyon gibi bir dizi tıbbi rahatsızlığı tetikleyebilir.

İyi haber ise uzmanların travma sonrası gelişim fenomenini tesis etmiş olmaları. Charlotte merkezli North Carolina Üniversitesi'nden psikolog Lawrence G. Calhoun 2005 yılında *The Washington Post* gazetesine: "Çok zor bir şey ile mücadelenin sonucu olarak gelen olumlu bir değişiklikten bahsediyoruz" **dedi**. Travma sonrası gelişim travma yaratan bir tecrübeyi sadece atlatmayı değil, ondan kendini daha iyi tanıma, başkalarıyla daha iyi ilişkiler yürütme, meselelerin üzerinden daha iyi gelme ve hayatın kıymetini daha iyi bilme halleriyle daha güçlü olarak onu geride bırakmayı içerir. North Caroline Üniversitesi araştırmacılarının **yazdıklarına göre**: "Büyük hayat krizleriyle yüzleşen insanlar o mücadeleden yeni fırsatların türediğini, daha önce mevcut olmayan olasılıkların yolunun açıldığını sezerler."

Kendinize İyi Bakmak

Travmatize olduğunuzun farkına varmak en zor adım olabilir. Pek çok gazetecinin ve askerinin ortak bir yönü her iki grubun hakim kültüründe travma etkilerinin farkına varmayı reddetme eğilimi olmasıdır. ABD Ordusu Genelkurmay Başkanı General George W. Casey Jr. *The New*

York Times gazetesine 2009 yılında “Kültürümüzün bunu kabul etmeye hazır olduğuna hala emin değilim” **demıştır**. İfade ettiğine göre, “arkadaşlarıyla takılıp bira içmek isteyen” genç bir ere duygusal stresle başa çıkmanın gereğini anlatmak zor iştir.

Gazetecilerin kendilerine iyi bakmayı öğrenmeleri gerekir. Sadece bir mola vermek çok değerli olabilir. Bir editöre basitçe farklı bir alanda çalışmaya ihtiyacınız olduğunu söylemek de öyle. Daha da önemli olabilecek bir şey ise kendinize üzgün olma izni vermek veya kendi duygularınızı tecrübe etmektir. **Bilim uzmanlarına** göre düzenli egzersiz stresten kurtulmaya yardımcı olur. Ulusal Tamamlayıcı ve Alternatif Tıp Merkezi'nin ulusal kurumlarının raporlarına göre **yoga, tai çi, ki gong** ve **meditasyon** gibi zihinsel ve bedensel aktiviteler yararlı olabilir.

Duyularınız ifade etmek de stresten kurtulmanın bir diğer yoludur. Gazetecilerin tecrübelerini birbirlerine anlatmalarından ancak yarar gelir. Bunun için mekan haber merkezi veya civardaki bir kafe olabilir. Haber merkezi yöneticileri meslektaşların bu şekilde iletişim kurabilmeleri için imkan ve mekan yaramaya destek vermelidirler. *The Oklahoman* gazetesinden Penny Owen, Dart Merkezi'ne Oklahoma Şehri Federal Binası'nın 1995 yılında bombalanmasının ardından verdiği bir röportajda “Gerçekten ihtiyacım olan şey arkadaşım olan gazetecilerle zaman geçirip olan biten her şey hakkında konuşmaktı” dedi. “Bir nefes almaya vaktimiz olduğunda herkes bombalama olayından öyle usanmıştı ki o büyük sohbeti yapmaya hiç fırsatımız olmadı.” Mekan neresi olursa olsun, ortam hiç kimsenin kendini yargılanıyor gibi hissetmeyeceği ve gazetecilerin birbirlerine içlerini dökerken güvende hissedecekleri şekilde olmalıdır.

Bir terapist ile konuşmak da duygusal stres altında olan gazeteciler için bir seçenek olabilir. Dart Merkezi **terapist seçmek** için bir kılavuz sunuyor. Pek çok terapist travma sonrası stresi tedavi etmekte tecrübelidir ve iyi bir danışman bulmak için arkadaşınızdan tavsiye almak genellikle iyi bir adımdır (Bazı sağlık sigortaları bu masrafları karşılar (Bkz. Bölüm 1'deki Sigorta Kapsamı kısmı ve Ek C: Sigorta Sağlayıcılar). Bazı kültürler travma sonrası stres bozukluğunu kabul etmek için daha dirençlidir. Konuya duyarlılığın az olduğu böyle ülkelerde yaşayan gazetecilere **Dart Merkezi** İnternet sitesine başvurularını önerilir.

Sonuç: Önümüzdeki Dünya

Pek çok açıdan bakıldığında, gazetecileri bekleyen tehlikeler geçen yıllar içerisinde değişmedi. Basına karşı en yaygın ve herkesi tehdit eden saldırılar 2011 yılında, demokratik reformlar talep eden ayaklanmalar sırasında yaşandı. Mısır'da devlet yetkilileri ve iktidar partisi militanları hafızalarda yer tutan herhangi başka bir zamandan daha çok gazeteciye daha kısa süre içinde pervasızca saldırdılar. Farklı yaygın dil grupları için yayın yapan her bir medya kuruluşunda çalışan çeşitli milletlerden gazetecilerden uğradı veya gözaltına alındı. Geniş kapsamlı şiddet ve kısıtlamalar gazetecilerin devletleri ve başkalarını hesap verebilir kılmadaki değerli rolünün önemini vurguladı.

Ancak, teknoloji haberlerin yayılma şeklini hızla değiştiriyor. Belge ifşa etme ağı Wikileaks'in 2010 ve 2011 yıllarında Amerikan diplomatik yazışmalarını yayımlaması bilgi akışındaki global devrimin işaretiydi. CPJ araştırmaları gösteriyor ki, devletler ve müttefikleri bu akışı kesmek için agresif hamleler yapıyor. Dünya çapında hapiste olan tüm gazetecilerin yarısı kadarı casusluk ve devlet sırlarını ifşa gibi devlete karşı işlenen suçlardan dolayı hapsedildiler. Ve risk altında olanlar habercilik işinin değişen doğasını yansıtıyor: herhangi bir zamanda parmaklıklar ardındaki gazetecilerin yarsısı kadarı ağırlıkla İnternet gazetecileri ve bunların yarısı kadarı serbest gazeteciler. Her yıl bu oranlar daha da artıyor. Yeni İnternet medya ağları yükselişte.

Bazıları geleneksel haber ağlarının modelindeyken diğerleri gazetecileri bir serbest muhabirler ağı şeklinde bir araya getiriyor. İkinci kategorideki gazeteciler sıklıkla sigorta ve hukuki destek

gibi kadrolu gazetecilerin uzun süredir sahip oldukları kurumsal destekten mahrum olarak çalışıyor. Bu değişen ve tehlikeli iklimde bazı basit prensipler sizi yönlendirmeli: Güvenlik meselelerinin tam olarak farkında olun; güvenliğiniz en ön planda olsun; her görevden önce kendinizi buna hazırlayın; sahadaki diğer gazetecilere yardımcı olun ve görevden önce, görev sırasında ve görevden sonra kendinize dikkat edin.

Ek A: Yapılacak İşler Listesi

Kişisel Ekipman

Gazeteciler, spesifik ihtiyaçlara ve muhtemel zorluklara bağlı olarak aşağıdaki listeden öğeler seçmeyi gözden geçirmeli ve faydalı olabilecek diğer ekipmanlar üzerinde stratejik şekilde düşünülmeli. Pek çok haber kuruluşu evde, ofiste ya da kişisel veya kurumsal araçlarda hazır bir acil durum çantası bulundurmayı öneriyor.

Üstünüzde veya ekipmanınız dahilinde:

- Cüzdanınızda bir kan bağışi kartı veya eğer bir çatışma bölgesindeyseniz; boynunuza asılacak, PVC kaplı, kan grubunuz ve alerjilerinizi açık şekilde belirten bir kart;
- Özel hazırlanmış olabilecek keselerde veya gizli bölmeli eşyalarda iyi saklanmış, geçerli ve muhtemelen farklı para birimlerinde nakit;
- En azından bir adet kolay yenilenebilir fotoğraflı kimlik içeren, gözden çıkarılabilecek bir sahte cüzdan;
- Pasaport veya seyahat dokümanları, aşı karnesi;
- Farklı yerlerde taşımak üzere, her seyahat belgesinin iki fotokopisi;
- ve fazladan pasaport boyutunda vesikalık fotoğraflar.

Aracınızda:

- El feneri, işaret fişeği veya acil durum ışığı;
- Işık yansıtıcı güvenlik yeleği;
- Bölgenin haritaları;
- Battanilyeler;
- İçme suyu;
- Temel araç gereç takımı;
- ve şişirilmiş yedek lastik ile kriko.

Çantanızda:

- Yeterli miktarda reçeteli ilaç;
- Sıtmaya karşı ilaç;
- Yedekleriyle birlikte numaralı gözlükler ve kontak lensler;
- Kontak lens sıvısı ve saklama kutusu;
- Güneş gözlüğü;
- Kalem ve defterler;
- Dijital ses kayıt cihazı veya dijital kamera;
- Cep telefonu;
- Dizüstü bilgisayar;
- Priz takılan şarj cihazlarının yanında araç çakmağına takılan şarj cihazları;
- Yedek piller;
- Haber merkezi kadrosunun PVC kaplı iletişim bilgileri;
- ve herhangi bir risk analizi veya felaket planı.

Bavulunuzda:

- Su şişesi;
- Su dezenfekte edici veya eğer dışkı ile kirlenmiş olabileceği bir bölgedeyseniz; su filtresi;
- Küçük el feneri veya başa takılan fener;
- Yedek piller;
- Uygun elektrik adaptörleri, kablolar ve kulaklık;
- Kuru gıda;
- Yağmur veya soğuk hava ekipmanı;
- Battaniye;
- Şapka;
- Eldiven;
- Yedek giysiler;
- Havlu ve temel tuvalet malzemesi;
- El dezenfektanı;
- Islak mendil;
- Güneş losyonu;
- Böcek kovucu;
- El ve ayak ısıtıcıları;
- İyi donanmış ilkyardım çantası;
- Ayak mantarı kremi;
- Prezervatif veya diğer doğum kontrol ürünleri;
- Tampon veya hijyenik ped;
- ve ağız fermuarlı torbalar.

Ne Olur Ne Olmaz Diye:

- Cep çakısı veya cepte taşınabilir araç gereç;
- Güneş yağı;
- Cibinlik;
- Naylon torbalar;
- Lastik bantlar;
- Plastik kelepçeler;
- Sicim veya tel;
- İz bırakmayan cinsten koli bandı, veya bir diğer güçlü yapışkan bant;
- Güderi;
- ve ekipman temizlemek için toz fırçası.
- Bazı durumlarda dürbün bulundurmak tavsiye edilebilir ama yetkililerin sizden şüphelenmesini sağlayabileceğini bilin.

İlkyardım Çantaları

Dünya Sağlık Örgütü'ne göre bir ilkyardım çantası aşağıdakileri içerebilir. Gazeteciler her görevin kendine has gereksinimlerine göre bu listenin ögelerinden bazılarını seçebilir veya uygun olan yenilerini bunlara ekleyebilirler:

- Yapışkan bant;
- Antiseptik temizleyici;
- Bandajlar;
- Yatıştırıcı göz damlası;
- Böcek kovucu ve ısırık tedavi maddesi;

- Antihistaminik krem veya tabletler;
- Burun dekonjestanı;
- Oral rehidrasyon tuzları;
- Makas ve çengelli iğneler;
- Basit ağrı kesici;
- Steril gazlı bez;
- Termometre;
- Kulak tıkacı;
- İshal ilacı;
- Çok çeşitli antibiyotikler;
- Mantar için pudra;
- ve yatıştırıcılar.

Gerekli eğitimi görmüş kişiler bunları da eklemek isteyebilir:

- Acil durum travma bandajları;
- Özel kurşun deliği sargısı;
- Yanık sargısı;
- Alkol veya diğer sterilize edici bezler;
- Kırık tahtaları;
- Turnikeler;
- İlaçlar;
- ve diğer tıbbi ekipman.

Ek B: Güvenlik Eğitimi

Aşağıda yer alan şirketlerin hepsi tamamen ya da kısmen gazeteciler için tasarlanmış çatışmalı ortam eğitimleri veriyor.

AKE Ltd. (AKE Ltd. Şti.)

www.akegroup.com

+44 (0) 143-226-7111

Birleşik Krallık merkezli AKE gazetecilere çatışmalı ortam eğitimi vermeye başlayan ilk özel şirkettir. Kurslar pratik senaryolara göre ve gösterimler gazetecilere tehlikeli durumlarla yüzleşmek için bilgi ve güven sağlamak üzere dizayn edilmiştir.

Centurion Risk Assessment Services (Centurion Risk Değerlendirme Hizmetleri)

<http://www.centurionsafety.net>

+44 (0) 172-686-2090

Birleşik Krallık merkezli Centurion Amerika Birleşik Devletleri ve Birleşik Krallık'ta kişisel güvenlik, farkındalık ve acil durum ilkyardıımı üzerine odaklanan ve bunların yanı sıra tehlikeli görevlerde çalışan gazetecilerle ilgili konularda düzenli güvenlik eğitimleri vermektedir.

Chiron Resources (Çiron Kaynaklar)

<http://www.chiron-resources.com>

+44 (0) 788-060-2426

Birleşik Krallık merkezli Chiron Resources dünyada çok sayıda ülkede İngilizce, Fransızca ve Arapça dillerinde uzman çatışmalı ortam eğitimi kursları ve diğer güvenlik kursları veriyor.

Global Journalist Security (Global Gazeteci Güvenliği)

<http://www.journalistsecurity.net>

+1 202-244-0717

Bu raporun başlıca yazarı, CPJ Gazeteci Güvenliği Uzman Danışmanı Frank Smyth tarafından 2011 yılında kurulan Global Gazeteci Güvenliği'nin verdiği eğitimler cinsel saldırı, dijital güvenlik ve organize suçlar gibi askeri ve sivil vakaları konu alıyor.

Objective Travel Safety Ltd. (Objektif Seyahat Güvenliği Ltd. Şti.)

<http://www.objectiveteam.com>

+44 (0) 178-889-9029

Birleşik Krallık merkezli Objektif Seyahat Güvenliği her ay bir dizi güvenlik eğitimi kursları veriyor. Bunlar arasında tıbbi acil durumları haberleştirmek, doğal felaketler sırasında hayatta kalmak, kaçırılmaktan sakınmak, güvenlik noktalarında pazarlık, bubi tuzağı farkındalığı ve travmatik stres ile başa çıkmak bulunuyor.

Pilgrims Group (Seyyahlar Grubu)

<http://www.pilgrimgroup.com>

+44 (0) 844-788-0180

+44 (0) 148-322-8778

Pilgrims Group, Birleşik Krallık merkezli bir eğitim, danışmanlık ve istihbarat firmasıdır. Bu grup çatışmalı ortam eğitiminin yanı sıra çelik yelek ve güvenlik personeli de sağlar. Grup aynı zamanda New York ve diğer lokasyonlarda yoğunlaştırılmış güvenlik kursları vermektedir.

Tor International (Uluslararası Tor)

<http://www.torinternational.com/>

+44 (0) 193 287 9879

+212-452-0909

Birleşik Krallık merkezli Tor International çatışmalı ortam eğitimi ile çelik yelek, tıbbi alet setleri, iletişim ekipmanı ve zırhlı veya diğer tarz araç temininin yanı sıra risk değerlendirme ve yönetim hizmeti de sunuyor.

TYR-Solutions (TYR-Çözümleri)

<http://www.tyr-solutions.com>

+44 (0) 20-3239-5257

TYR-Solutions Birleşik Krallık merkezli; güvenlik ve sağlık eğitimi, risk ve kriz yönetimi hizmetleri, iletişim ve izleme eğitimi ve desteği; bunların yanı sıra portatif travma paketleri ve izleme ekipmanı sağlayan Birleşik Krallık merkezli bir firmadır.

Ek C: Sigorta Sağlayıcılar

Pek çok farklı sigorta sağlayıcı ve aracısı mevcuttur. Aşağıdaki liste sadece gazetecilere ve diğer tehlike düzeyi yüksek görevler yapanlara sigorta sağlayan firmalar veya grupları içermektedir. Gazetecilere birden çok potansiyel tedarikçiyi inceleyip en iyi oranlar ile hizmet almaları tavsiye edilir.

Banner Financial Group (Banner Finans Grubu)

<http://www.bannergroup.com>

+44 (0) 199-386-2119

Birleşik Krallık merkezli Banner Financial Group yurtdışında yaşayan veya çalışan kişi veya gruplara sigorta hizmeti veriyor. Poliçeler savaş veya terörizme dair olabilir ve ölüm ya da fiziksel yaralanmayı içerebilir.

Bellwood Prestbury

<http://www.bellwoodprestbury.com>

+44 (0) 124-258-4558

+44 (0) 124-258-8688

Bellwood Prestbury, yurtdışında yaşayan veya çalışan, yüksel risk taşıyan meslekleri olan veya tehlikeli bölgelerde bulunan kişilere özel teklifler sunan Birleşik Krallık merkezli bir firmadır. Sigorta kapsamı savaş veya terörizm risklerini ve kaçırılma ve fidye sigortasını içerebilir.

Crisis Insurance (Kriz Sigortası)

<http://www.crisis-insurance.co.uk>

+44 (0) 143-226-8301

Crisis Insurance, tehlikeli bölgeler veya tehlikeli meslekler için yüksek risk poliçeleri konusunda uzmanlaşmış, Birleşik Krallık merkezli bir firmadır. Poliçeler kişisel ihtiyaçlara göre şekillendirilebilir ve kısa ya da uzun dönemli olabilirler.

Reporters Without Borders (Sınır Tanımayan Gazeteciler)

<http://en.rsf.org>

+33 1 44 83 84 84

Paris merkezli kar amacı gütmeyen kuruluş Sınır Tanımayan Gazeteciler, yurtdışında çatışmalı olabilecek koşullarda çalışan gazetecilerin ihtiyaçlarına göre şekillenmiş bir sigorta poliçesi sunuyor. Poliçeler günlük satın alınabilir veya bir yıla kadar uzatılabilir.

Safe Passage International (Uluslararası Güvenli Geçiş)

<http://www.spibrokers.com>

+1 303-988-9626

+1 800-777-7665

ABD merkezli Safe Passage International hem tüzel kişiliklere hem de kar amacı gütmeyen kuruluşlara seyahat sigortası sağlıyor. Security First (Önce Güvenlik) planları kapsamında firma, savaş ve terörizmin yanı sıra kaçırılma, fidye ve şantaj kaynaklı risklere karşı kaza sigortası sunuyor. Ek planlar kaza sonucu ölüm veya uzuv kaybını da içerebilir.

Ek D: Gazetecilik Kaynakları ve El Kitapları

Dart Center for Journalism & Trauma (Dart Gazetecilik & Travma Merkezi) tavsiye dokümanları ve kılavuzları

<http://dartcenter.org>

New York +1 212-854-8056

Seattle +1 206-616-3223

Londra +44 (0) 207-242-3562

Melbourne +61 (0) 41-913-1947

Cakarta +62 217-884-2580

Köln +49 (0) 221-278-0814

Dart Center for Journalism and Trauma, trajedi, felaket ve şiddet üzerine kaliteli ve bilinçli haber verebilmeleri için gazetecilere gerekli kaynakları ve sağlık bilgisini sunuyor. İnternet sitesinde travma, gazetecilik ve akıl sağlığı üzerine tavsiye dokümanları, araştırmalar ve makaleler sunuluyor. Dart, savaş haberciliği ve trajedileri haberleştirmenin getirdiği stres üzerine kılavuz kitaplar yayımladı.

FAIR Investigative Journalism Manual (FAIR Araştırmacı Gazetecilik Rehberi)

http://www.fairreporters.org/?IJ_manuals

FAIR'in rehberi Afrika'da olduğu gibi zor koşullar altında çalışan araştırmacı gazeteciler için tasarlanmıştır. Rehber, vaka incelemeleri ve Afrika'daki gazetecilerin gönderdikleri anekdotlar temel alınarak yazılmıştır.

Frontline Protection of Human Rights Defenders Manuals (Cephe Hattı İnsan Hakları Savunucularını Koruma Rehberleri)

<http://frontlinedefenders.org/resources>

Frontline kişisel güvenlik, risk analizi ve planlamaya adanmış bir İnsan Hakları Savunucularını Koruma Rehberi sunuyor. Rehber aynı zamanda küçültülmüş bir el kitabı olarak da mevcut. Frontline'ın Tactical Technology Collective (Taktiksel Teknoloji Kolektifi) ile beraber geliştirdiği Security-in-a-box (Kutulanmış güvenlik) güvenlik rehberi dijital materyalin yanında yazışmaların korunmasına da yardımcı oluyor.

ICFJ Training Manuals (ICFJ Eğitim Rehberleri)

<http://www.icfj.org/Resources/tabid/209/Default.aspx>

The International Center for Journalists (Uluslararası Gazeteciler Merkezi) araştırmacı muhabirlik, etik karar alma, travma, doğal felaketler ve çeşitli özel veya bölgesel konularda bir rehberler serisi sunuyor. Pek çoğu bedava ve diğerleri ucuz dijital kitaplar halinde mevcut.

IFJ's *Live News* Survival Guide (IFJ'in *Canlı Haber* Hayatta Kalma Kılavuzu)

http://www.hnd.hr/uploads/Journalism_survival_guide2003.pdf

International Federation of Journalists (Uluslararası Gazeteciler Federasyonu) tarafından 2003 yılında yayımlanan kılavuz halen değerli. İçeriği dahilinde çatışmalı ortamlarda çalışmak, toplumsal isyan ve ayaklanmalar, kaçırılma ve rehin alma, acil durum tıbbi yardımı ve travmatik stres bulunuyor.

IWPR Training Manual (IWPR Eğitim Rehberi)

<http://iwpr.net/reporting-change-handbook-local-journalists-crisis-areas>

Institute for War & Peace Reporting (Savaş & Barış Haberciliği Enstitüsü) tarafından yayımlanan standart eğitim rehberinin bir bölümü gazeteci güvenliği üzerine. İçerdiği konular arasında kişisel güvenlik ve durum farkındalığı, aynı zamanda savaş ve felaket bölgelerinde habercilik de var. IWPR İnternet sitesinde altı dilde mevcut. Enstitü konulara ve bölgelere göre ayrı kılavuzlar da yayımlıyor.

Reporters Without Borders *Handbook for Journalists*

Sınır Tanımayan Gazeteciler *Gazeteciler için El Kitabı*

<http://en.rsf.org/handbook-for-journalists-january-17-04-2007,21744.html>

2010 yılında güncellenen *Gazeteciler için El Kitabı* ilkyardım, insani ve kamu sağlığı acil durumları, seyahat sırasında alınacak sağlık önlemleri ve savaş bölgelerinde habercilik gibi konulara dair çeşitli konuları içeren kapsamlı bir kılavuz.

SaferMobile *A Guide to Mobile Security Risk Assessment*

(DahaGüvenliMobil *Mobil Güvenlik Risk Değerlendirme Kılavuzu*)

<https://safermobile.org/resource/mobile-security-risk-assessment-guide/>

SaferMobile gazetecilere ve diğer kişilere mobil teknolojiyi daha güvenli şekilde kullanmakta yardımcı olur. Kılavuz, mobil teknoloji ve iletişim ile alakalı genel güvenlik açıklarını tanımlayan bir *Mobil Risk Kitabı* ile başlar.

Small World News *Guide to Safely Using Satphones*

(Küçük Dünya Haberleri *Uydu Telefonlarını Güvenli Kullanma Kılavuzu*)

http://smallworldnews.tv/Guide/Guide_SatPhone_English.pdf

2012 yılında yayımlanan bu kılavuz baskıcı ülkelerde uydu telefonu kullanımını inceliyor. Fark edilmeyi önleme ve güvenlik önlemleri dahil olmak üzere en iyi kullanım tarzlarına dair tavsiyeler sunuyor.

World Health Organization *International Travel and Health*

(Dünya Sağlık Örgütü *Uluslararası Seyahat ve Sağlık*)

<http://www.who.int/ith/en/index.html>

World Health Organization bu kılavuzu ve *Seyahat Edenler için Güvenli Yiyecek Kılavuzu* gibi diğerlerini yurtdışında güvenli seyahat edilebilmesi için yayımlıyor. Bu kılavuzlar seyahat için gerekli aşular, yiyecek güvenliği ve doğal felaketler misali farklı bölgelerde farklı şartlar altında sağlık riskleri gibi konuları içeriyorlar. Aynı zamanda iyi donanımlı bir ilkyardım çantasında olması gerekenlerin tam listesi de var.

Ek E: Gazetecilik Örgütleri

Basın Özgürlüğü Grupları

Adil Soz (Adil Söz)

<http://www.adilsoz.kz/en/>

+7 7272 911670

Bu Almaata merkezli organizasyon gazetecilere hukuki destek sağlıyor ve Kazakistan'daki basın özgürlüğü ihlallerini belgeliyor.

Andean Foundation for Media Observation & Study (Andean Medya Gözlem & Araştırma Vakfı)

<http://www.fundamedios.org>

+593 2 2461622

Fundamedios olarak da bilinen bu Quito merkezli grup Ekvator Cumhuriyeti'ndeki basın özgürlüğü ihlallerini belgeliyor ve devlet baskısına muhalefet ediyor.

Article 19 (Madde 19)

<http://www.article19.org>

+ 44 (0) 20 7324-2500

1987 yılında kurulan Madde 19 sansüre karşı mücadele ediyor, muhalif sesleri koruyor ve onları susturmaya çalışan kanunlara ve uygulamalara karşı kampanyalar düzenliyor.

Committee to Protect Journalists (Gazetecileri Koruma Komitesi)

<http://www.cpj.org>

+1 212-465-1004

Bu kılavuzun yayımcısı olan CPJ gazetecilerin misilleme korkusu olmadan haber yapabilme haklarını koruyan bağımsız, kar amacı gütmeyen bir basın özgürlüğü organizasyonudur. Organizasyon dünya çapında tehdit altında ve hapis gazetecilerin haklarını gözetir ve savunur; her yıl yüzlerce basın özgürlüğü ihlalini belgeler ve her ülkenin basın özgürlüğü koşullarını haberleştirir.

Foundation for a Free Press (Fundacion para la Libertad de Prensa) (Özgür Bir Basın Vakfı)

<http://www.flip.org.co>

+57 1-400-9677

FLIP olarak da bilinen Bogota merkezli organizasyon uyarı ve koruma ağı üzerinden Kolombiya'daki basın özgürlüğü ve gazeteci güvenliğini gözlemler. FLIP aynı zamanda saldırı ve darba maruz kalan veya stres sorunu olan gazetecilere bedava danışmanlık sunar.

Freedom Fund for Filipino Journalists (Filipinli Gazetecileri için Özgürlük Fonu)

<http://www.cmfr-phil.org/flagship-programs/freedom-watch/freedom-fund-for-filipino-journalists>

+63 2 894 - 1314

FFFJ, ülkenin Center for Media Freedom & Responsibility (Medya Özgürlüğü & Sorumluluğu Merkezi) kurumu tarafından 2003 yılında gazeteci **Edgar Damalerio**'nun öldürülmesinin ardından

kurulmuştur. FFFJ öldürülen Filipinli gazetecilerin katillerinin adaletin önüne çıkarılmaları için çalışır.

Independent Media Centre Kurdistan (Kürdistan Bağımsız Medya Merkezi)

<http://www.imckiraq.blogspot.com>

+964 0770 86 42 653

Kürdistan'daki Bağımsız Medya Merkezi gazetecilere eğitim ve medya organizasyonlarına danışmanlık hizmeti sunar. Verdiği kurslara hem yerinde hem de Irak'ın her yerinden katılımcılar için İnternet üzerinden erişilebilir.

Institute for Reporters' Freedom and Safety (Muhabirlerin Özgürlüğü ve Güvenliği Enstitüsü)

<http://www.irfs.az>

+994 12 418 0334

Azerbaycan'ın Bakü şehrindeki enstitü basın özgürlüğü ihlallerini belgeler ve gazetecilerin haber verme özgürlüğünü savunur.

International Federation of Journalists (Uluslararası Gazeteciler Federasyonu)

www.ifj.org

Avrupa: +322-235-2200

Asya - Pasifik: +6 129-333-0999

Afrika: +22 133-867-9586

Brüksel merkezli IFJ farklı ülkelerdeki gazeteci sendikalarının oluşturduğu bir federasyondur ve dünyanın en büyük gazeteci organizasyonudur. IFJ basın özgürlüğü üzerinden insan hakları, ifade özgürlüğü ve demokrasiyi destekler.

International Freedom of Expression Exchange (Uluslararası İfade Özgürlüğü Ağı)

<http://www.ifex.org>

+1 416-515-9622

IFEX basın özgürlüğü grupları tarafından oluşturulan, basın özgürlüğü ihlali haberlerini yayan ve ifade özgürlüğünü destekleyen kampanyalar organize eden global bir konsorsiyumdur.

International Press Institute (Uluslararası Basın Enstitüsü)

<http://www.freemedia.at>

+43 1 512-9011

Viyana merkezli IPI, basın özgürlüğüne yönelik tehditlere dair farkındalık uyandırmak ve bağımsız gazeteciliği desteklemekle ilgilenen profesyonel medya çalışanlarında oluşan global bir ağıdır. Bu grup haberciliği yüzünden hedef olan gazetecilere dair vakaları takip eder ve global çapta ülkelerin basın özgürlüğü değerlendirmelerini yapar.

Instituto Prensa y Sociedad (Basın ve Toplum Enstitüsü)

<http://www.ipys.org>

+51 1 2474465

Bu Perulu basın özgürlüğü grubu basın özgürlüğü ihlallerini belgeler ve tehdit altındaki gazetecileri savunur.

Journalistic Freedoms Observatory (Gazetecilik Özgürlükleri Gözlemevi)

<http://www.jfoiraq.org>

+964 0047 97 101 186

Iraklı profesyonel medya çalışanlarının oluşturduğu Bağdat merkezli JFO Irak'taki basın özgürlüğü ihlallerinin kurbanlarına hukuki destek sağlar ve gazetecilik güvenliği konusunda farkındalık yaratmaya çalışır.

Journaliste en Danger (Tehlikedeki Gazeteci)

<http://www.jed-afrique.org/en>

+243 81 71 50 157

Bu Kinşasa merkezli organizasyon Demokratik Kongo Cumhuriyeti ve diğer Orta Afrika ülkelerinde basın özgürlüğünü savunur.

Media Institute of Southern Africa (Güney Afrika Medya Enstitüsü)

<http://www.misa.org>

+264 61 232975

1992 yılının Eylül ayında kurulan Namibiya merkezli enstitü özgür, bağımsız ve çoğulcu medyayı savunur.

Pakistan Federal Union of Journalists (Pakistan Federal Gazeteciler Birliği)

<http://pfuj.pk>

+92 051-287-0220-1

1950 yılında kurulan PFUJ Güney Asya'nın en eski basın özgürlüğü organizasyonları arasındadır. Korunma ve ekonomik iyileşme amacıyla kurulan PFUJ ilkesine göre "üyelerinin kaliteli işçilik ve yüksek bir ahlak standardını idame ettirmesini arzular ve onları buna teşvik eder."

Reporters Committee for Freedom of the Press (Basının Özgürlüğü için Muhabirler Komitesi)

<http://www.rcfp.org>

+1 800-336-4243

+1 703-807-2100

Amerika Birleşik Devletleri merkezli RCFP organizasyonu, ABD dahilinde çalışan gazetecilere hizmet vermek ve ifade özgürlüğü ile özgür basını savunmak amacıyla kurulmuştur. Bu grup gazetecilere, akademisyenlere ve devlet yetkililerine kaynaklar sağlar ve bilginin özgürlüğü taleplerini destekler.

Reporters Without Borders (Sınır Tanımayan Gazeteciler)

<http://en.rsf.org>

rsf@rsf.org

+33 1 44 83 84 84

Sınır Tanımayan Gazeteciler dünya çapında tehdit edilen veya hapsedilen gazetecileri savunan, Paris merkezli bir basın özgürlüğü organizasyonudur. Bu grup gazeteci güvenliği meseleleri üzerine çalışır ve kendi sigorta hizmetini sunar, güvenlik ekipmanı ödünç verir ve bir güvenlik el kitabı yayımlar.

Southeast Asian Press Alliance (Güneydoğu Asyalı Basın İttifakı)

<http://www.seapabkk.org>

+66 2-2435579

The Southeast Asian Press Alliance Güneydoğu Asya'da basın özgürlüğü için çalışır. 1998 yılında Bangkok'ta kurulmuştur; bağımsız gazetecileri savunma ve koruma amacıyla bir araya getirir.

World Press Freedom Committee (Dünya Basın Özgürlüğü Komitesi)

<http://www.wpfc.org>

WPFC uluslararası haber organizasyonlarının oluşturduğu, uluslararası basın özgürlüğünü savunan bir konsorsiyumdur. Bu grup basın özgürlüğü ihlalleri, sansür ve hakaret yasaları üzerine araştırmalar yapar ve dünya çapında hapsedilmiş gazetecilerin davalarının takip eder.

İnternet Özgürlüğü Cemiyetleri & Grupları

Electronic Frontier Foundation (Elektronik Hudut Vakfı)

<http://www.eff.org>

+ 1 415-436-9333

+ 1 202-797-9009

Electronic Frontier Foundation dijital çağda sivil özgürlükleri korumak için savaşıır. Avukatlar, siyaset analistleri, aktivistler ve teknoloji uzmanlarının tecrübelerini bir araya getirerek genellikle mahkemelerde özgürlük için savaşıır; devlet kurumları ve şirketlere dava açar ve açılmış davalarda savunma yapar.

Privacy International (Uluslararası Mahremiyet)

<https://www.privacyinternational.org/>

+ 44 (0) 20 7242 2836

Privacy International mahremiyet hakkını dünya çapında savunur, gözlem altında tutulmaya ve şirketler ile devletlerin özel hayata diğer müdahalelerine karşı savaşıır.

Global Voices (Global Sesler)

<http://globalvoicesonline.org>

Global Voices dünya çapında 500'ün üzerinde blog yazarı ve çevirmenin oluşturduğu sanal bir cemiyettir; birlikte çalışarak dünyanın her yerinden haberleri yayarlar; normalde uluslararası medyada duyulmayan seslere yer vermeyi önemserler.

Haber Güvenliği & Destek Organizasyonları

Dart Center for Journalism & Trauma (Dart Gazetecilik & Travma Merkezi)

<http://dartcenter.org>

New York +1 212-854-8056

Londra +44 (0) 20-7242-3562

Melbourne +61 (0) 41-913-1947

Cakarta +62 21-7884-2580

Köln +49 (0) 221-278-0814

Columbia Üniversitesi'nde bulunan Dart Merkezi şiddet, çatışma ve trajedi üzerine kaliteli ve etik habercilik için çalışır. Dünya çapında gazetecilere ve haber merkezlerine bir dizi hizmet sunar.

Free Press Unlimited (Sınırsız Özgür Basın)

<http://www.freepressunlimited.org/en>

+ 31 35-62-54-300

Free Press Unlimited yerel medyada çalışan profesyonelleri destekler ve her yerdeki insanların hayatta kalmak ve gelişmek için ihtiyaçları olan bilgiye erişimlerinin olmasını sağlamaya çalışır.

International News Safety Institute (Uluslararası Haber Güvenliği Enstitüsü)

www.newssafety.org

+44 776-681-4274

+44 773-470-9267

INSI tehlikeli ortamlarda gazeteci güvenliği için çalışan haber organizasyonları ve destek gruplarının bir koalisyonudur. Bu grup dünya çapında gazetecilere güvenlik eğitimi verir ve politikacıları, haber organizasyonlarını ve orduları gazeteci güvenliği konusunda eğitir. CPJ bu koalisyonun bir üyesidir.

International Women's Media Foundation (Kadınların Uluslararası Medya Vakfı)

<http://iwmf.org>

+1 202-496-1992

International Women's Media Foundation basın özgürlüğünü daha ileriye taşımının bir yolu olarak dünya çapında medyada kadınların konumlarını güçlendirmeye adanmış global bir ağıdır.

The Rory Peck Trust (Rory Peck Vakfı)

<http://www.rorypecktrust.org>

+ 44 (0) 20-3219-7860

Rory Peck Trust ihtiyaç duyduklarında serbest habercileri ve ailelerini dünya çapında destekler ve güvenlik eğitimi vermek gibi çabalarla refahlarına ve selametlerine destekte bulunur.

Profesyonel Eğitim Kuruluşları

Institute for War and Peace Reporting (Savaş & Barış Haberciliği Enstitüsü)

www.iwpr.net

+44 (0) 207-831-1030

IWPR çatışmaların ön saflarındaki gazeteciler ve medya çalışanlarıyla çalışarak onların habercilik kabiliyetlerini güçlendirmeye ve kamusal söylem ve tartışmaları destekleyerek insan hakları konularında farkındalık yaratmaya çalışır.

International Center for Journalists (Uluslararası Gazeteciler Merkezi)

www.icfj.org

+1 202-737-3700

ICFJ öğretim, eğitim ve burslar vasıtasıyla bağımsız gazeteciliği dünya çapında destekler. Aynı zamanda İnternet üzerinde bulunabilen çok sayıda gazetecilik becerileri ve etik üzerine el kitabı mevcuttur.

Poynter Institute (Poynter Enstitüsü)

<http://www.poynter.org>

+1 727-821-9494

Poynter Enstitüsü gazetecilik değerleri ve pratiği üzerine seminerler, kişisel dersler ve İnternet üzerinden kurslar sunan; kar amacı gütmeyen bir eğitim enstitüsüdür. NewsU adlı İnternet üzerinden eğitim programı sayesinde Poynter'in kaynakları dünyadaki tüm gazetecilere açıktır.

Tactical Technology Collective (Taktiksel Teknoloji Kolektifi)

<http://www.tacticaltech.org/protect>

+493 060 961816

+918 041 531129

Temel olarak hak savunucularına hitap etse de Tactical Tech bağımsız gazetecilere de bilgi güvenliği riskleri ve çözümleri üzerine güncel tavsiye ve kaynaklar sunuyor.

Araştırmacı Gazetecilik Grupları

Associação Brasileira de Jornalismo Investigativo (Brezilyalı Araştırmacı Gazeteciler Derneği)

<http://www.abraji.org.br>

+55 (11) 3159-0344

Abraji adıyla da bilinen grup gazetecilerin profesyonel gelişimine, özellikle de araştırmacı muhabirlikle alakalı olarak İnternet üzerinden paylaşım tavsiyeleri ve teknikleri üzerine yoğunlaşır. Abarji Brezilya'da bilginin özgürlüğü için mücadele eder ve gazeteciler ile gazetecilik öğrencilerine hem yerinden hem de İnternet üzerinden kurslar verir.

Arab Reporters for Investigative Journalism (Araştırmacı Gazetecilik için Arap Muhabirler)

<http://www.arij.net>

ARIJ araştırmacı projelere eğitim ve fon desteği sunarak Orta Doğu'da bağımsız gazeteciliği destekler. ARIJ araştırmacı habercilik için seyahat masraflarını der, veri tabanlarına erişim ve hukuki takip sağlar.

Bureau of Investigative Journalism (Araştırmacı Gazetecilik Bürosu)

<http://www.thebureauinvestigates.com>

+44 (0) 796-946-6285

Birleşik Krallık merkezli Büro diğer haber organları için kaliteli ve derinlikli raporlar üreterek zgn araştırmacı gazeteciliği destekler. Raporları ulusal ve uluslararası yolsuzluk ve şeffaflık konuları üzerine yoğunlaşır.

Centro de Investigacion Periodistica (Gazetecilik Araştırma Merkezi)

<http://www.ciperchile.cl>

+56 2 638-2629

CIPER bağımsız, kar amacı gütmeyen, şili'de araştırmacı muhabirliği geliştirmek isteyen bir organizasyondur. Bu grup şili kanunlarını ve profesyonel habercilik tekniklerini kullanarak devlet dökümanlarının ve bilginin halka açık olmasını sağlamaya yoğunlaşır.

Centro Periodismo Digital (Dijital Gazetecilik Merkezi)

<http://www.centroperiodismodigital.org>

+52 3 268-8888

Guadalajara niversitesi'nin Dijital Gazetecilik Eğitim Merkezi gazetecilerin yeni medya ile çalışmayı öğrenmelerini destekler ve aynı zamanda yurttaş gazetecilerin eğitimine destek verir. Kurslar ve çalıştayların yanında derslikte eğitim ve İnternet üzerinden kaynaklar sunar.

European Fund for Investigative Journalism (Avrupa Araştırmacı Gazetecilik Fonu)

<http://www.journalismfund.eu>

+45 4082-2168

Bu fon uluslararası araştırmacı gazetecilik yapan ya da başla ülkelerdeki gazetecilerle işbirliği yapmaya çalışan gazetecileri destekler. Bu fon gazetecilik araştırmalarını iyileştirmek için eğitim ve diğer katkılar sunan **Pascal Decroos Araştırmacı Gazetecilik Fonu**'nun bir projesidir.

Forum for African Investigative Reporters (Afrikalı Araştırmacı Gazetecilik Forumu)

<http://www.fairreporters.org>

+2711-482-8493

Afrikalı araştırmacı gazetecilerin profesyonel derneği FAIR mesleği ve uygulamalarını iyileştirmek için çalışır. FAIR veri tabanları, tavsiye dokümanları, rehberler ve bağışlar sağlarken Afrika'da eğitim eksikliği, düşük ücret ve hayati tehdit yaratan durumlar gibi engellerle karşılaşan araştırmacı gazetecilere destek olma amacı taşır.

Global Investigative Journalism Network (Global Araştırmacı Gazetecilik Ağı)

<http://www.globalinvestigativejournalism.org>

Global Investigative Journalism Network 40'ın üzerinde kar amacı gütmeyen organizasyonun bir araya gelerek oluşturduğu bir organizasyondur; hepsi de araştırmacı veya bilgisayarla alakalı muhabirlik üzerine yoğunlaşır. Bu ağ, en iyi uygulamaları desteklemek için bölgesel konferanslar düzenler ve bilginin zgr olmasını amaçlayan yeni grupların kurulmasını destekler. İnternet sitelerinde ye organizasyonların ve diğer araştırmacı muhabirlik destek gruplarının geniş bir listesi bulunur.

International Consortium of Investigative Journalists (Uluslararası Araştırmacı Gazeteciler Konsorsiyumu)

<http://www.publicintegrity.org/investigations/icij>

+1 202-446-1300

Washington D.C. merkezli Center for Public Integrity (Kamusal Dürüstlük Merkezi) organizasyonunun uluslararası konsorsiyumu ulusal sınırları aşan konularda çalışan araştırmacı gazeteciler arasında işbirliği için bir forumdur. Konsorsiyum Center for Public Integrity tarafından desteklenir ve uluslararası suç ve yolsuzluk haberciliğine yoğunlaşır.

Investigative News Network (Araştırmacı Haberler Ağı)

<http://www.investigativenetwork.org>

+1 213-290-3466

+1 818-582-3533

The Investigative News Network bir medya denetleme kurumu ve kar amacı gütmeyen gazetecilik organizasyonlarına destek ağı olarak hizmet verir. Kuzey Amerika'dan 50'nin üzerinde kar amacı gütmeyen haber organından oluşur.

Investigative Reporters & Editors (Araştırmacı Muhabirler & Editörler)

<http://www.ire.org>

+1 573-882-2042

IRE, Missouri Gazetecilik Okulu'nda bulunan, kar amacı gütmeyen, araştırmacı gazetecilere eğitim veren bir organizasyondur. Muhabirlere destek verir ve araştırmacı gazetecilerin haklarını korurken derinlikli habercilik için yüksek standartları savunur.

Organized Crime and Corruption Reporting Project (Organize Suçlar ve Yolsuzluk Haberciliği Projesi)

<http://reportingproject.net>

+387 33-56-0040

OCCRP çok sayıda Doğu Avrupa haber organizasyonunun ve araştırmacı gazetecilik merkezlerinin ortak bir girişimidir; organize suçlar üzerine araştırmacı habercilik yapılması amacıyla kaynak ve güvenlik tavsiyeleri paylaşmak üzere tasarlanmıştır.

Philippine Center for Investigative Journalism (Filipin Araştırmacı Gazetecilik Merkezi)

<http://www.pcij.org>

+63 2 431-9204

Philippine Center for Investigative Journalism Filipinler'de araştırmacı muhabirliği destekler. Merkez hem Filipinler'de hem de Güneydoğu Asya'daki diğer her yerde gazetecilere kurslar sunar.

ProPublica

<http://www.propublica.org>

info@propublica.org

+1 212-514-5250

ProPublica ABD merkezli bir haber merkezidir; yetkilerin kötüye kullanımları üzerine araştırmacı gazetecilik yapar. Bu grup özellikle ahlaki etkisi olacağına inandığı haberler üzerine yoğunlaşır ve haberleriyle pozitif reformlar tetiklemeye çalışır.

Publica

<http://www.apublica.org>

Publica Brezilya'nın ilk kar amacı gütmeyen araştırmacı gazetecilik merkezidir ve bağımsız araştırmacı gazeteciliği güçlendirerek gazeteciliği kamu yararı bakımından desteklemeyi amaçlar. Merkez Brezilya'daki diğer haber organlarıyla çalışır ve uluslararası düzeyde derinlikli haber projelerini destekler.

SCOOP

<http://www.i-scoop.org>

SCOOP Doğu ve Güneydoğu Avrupa'daki araştırmacı gazetecilerin oluşturduğu bir ağıdır; uluslararası projeler için ve tecrübelerle fikirlerin paylaşımında işbirliği sağlar. SCOOP 12 ülkede aktiftir ve İnternet sitesi dünyanın her yerindeki araştırmacı gazetecilik merkezlerinin kapsamlı bir listesini sunar.

Ek F: Diğer Kaynaklar

International Society for Traumatic Stress Studies (Uluslararası Travmatik Stres Araştırmaları Cemiyeti)

www.istss.org

+1 847-480-9028

The ISTSS travmatik stresin etkilerine dair bilgi paylaşımına ve uzun dönemli etkilerinin azaltılmasına adanmıştır. İnternet sitesinde araştırmalar ve kaynaklar, eğitim materyalleri ve travmatik stres ile travma sonrası stres bozukluğuna dair kılavuzlar bulunur.

National Center for Complementary and Alternative Medicine (Ulusal Tamamlayıcı ve Alternatif Tıp Merkezi)

<http://nccam.nih.gov>

+1 888-644-6226

NCCAM, ABD Ulusal Sağlık Enstitüleri'nin bir parçasıdır ve tipik olarak batı tıbbının parçası sayılmayan uygulamalar ve tedavileri araştırmaya adanmıştır. NCCAM travma ve stres üzerine bilgi sağlar ve potansiyel olarak etkili olabilecek alternatif tedavileri araştırmanın yanı sıra sahtekarlık temelli tedavilere dair uyarılılar yapar.

National Institute of Mental Health (Ulusal Akıl Sağlığı Enstitüsü)

www.nimh.nih.gov

+1 866-615-6464

NIMH, ABD Ulusal Sağlık Enstitüleri'nin bir parçasıdır ve akıl hastalığı ile buna dair hizmetler üzerine araştırmalar yapıp bilgi sunar. İnternet sitesi travmatik stres de dahil olmak üzere pek çok akıl hastalığı üzerine bilgi sunar.

RAINN: The Rape, Abuse, & Incest National Network (Ulusal Tecavüz, Taciz ve Encest Ağı)

<http://www.rainn.org>

+1 202-544-1034

ABD merkezli bir organizasyon olan RAINN cinsel saldırıdan kaçınma, saldırı esnasında hayatta kalma ve saldırıdan sonra iyileşme üzerine bilgi sunar. Ulusal Cinsel Saldırı Çağrı Merkezi'ne RAINN İnternet sitesinden veya telefon aracılığıyla ulaşılabilir. Buna ek olarak, İnternet sitesinde uluslararası kaynakların bir listesi vardır.

U.S. Centers for Disease Control and Prevention (ABD Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezleri)

<http://www.cdc.gov>

+1-800-232-4636 (Pazartesi'den Cuma'ya 24 saat aktif, sağlık bilgisi çağrı merkezi)

Bu ABD kurumu sık görülen hastalıklar, rahatsızlıklar ve tedavileri için kamuya açık bir kaynaktır. CDC İnternet sitesi hasta olma ve hastalıklar, sağlıklı yaşam, güvenlik ve acil durum müdahalesi ve hastalıklara hazırlıklı olma ve müdahale konularında bilgi sunar.

The World Health Organization (Dünya Sağlık Örgütü)

www.who.int/en

Dünya Sağlık Örgütü, Birleşmiş Milletler'in kamu sağlığı koludur; global sağlık meselelerini takip eder ve dünya çapında patlayan salgın hastalıkları izler. Seyahat edecekler için kapsamlı

aşılma, temizlik ve hastalıktan sakınma kılavuzları sunmanın yanı sıra seyahat uyarılarının ve kısıtlamalarını da bildirir.

Ek G: Habere çıkmadan önce güvenlik durumu değerlendirmesi

Gazetecileri Koruma Komitesi bu şablonu İnsan Hakları İzleme Örgütü'nün güvenlik uzmanlarının hazırladığı orijinal içeriği kullanarak geliştirdi. Bu şablon sadece yol gösterme amaçlıdır. Her gazeteci ve haber kuruluşunun kendine has koşullarda çalıştığı ve bu şablonu kendilerine göre şekillendirmelerinin gerekebileceği unutulmamalıdır.

1. Görev tanımı

Görevde yer alacak kadrolu elemanların, serbest gazetecilerin ve diğerlerinin (kiralananak yerel danışmanlar dahil) seyahat tarihlerini, seyahat programlarını ve isimlerini tanımlayın.

2. Risk analizi

Görevi yerine getirirken karşılaşılabilecek potansiyel güvenlik risklerini tanımlayın.

2.1 Hasmane Özneler

Şahsınızın, ekibinizin veya sizinle temasa geçecek yerel kaynaklarınızın hedef olup takip altına alınma veya saldırıya uğrama olasılıklarını gözden geçirin. Devlet yetkilileri, organize suç örgütleri, isyancı gruplar ve düzensiz gruplar da dahil olmak üzere potansiyel hasmane aktörleri tanımlayın. Daha evvel gerçekleşmiş, muhtemelen bağlantılı olabilecek hasmane hareketler ve saldırıların size yansıtılabilecek etkilerini tanımlayın.

2.2 Bulduğunuz yere ait riskler

Bulduğunuz yerden haber yapmaya dair riskleri tanımlayın. Bu riskler dahilinde savaş çıkması, çatışmaların şiddetlenmesi, alıkonulma, kaçırılma, hasmane yetkilerle temas (sınır geçmede problemler, kontrol noktaları, tutuklanma, gözaltına alınma), fiziksel veya elektronik takip altına alınma, hassas bilgilere el konulması veya kötüye kullanılması, sağlık riskleri, çeşitli ulaşım yöntemlerine dair tehlikeler ve adi suçlar olabilir.

2.3 Yerel kaynakların güvenliği

Sizinle çalışan veya iletişim kuracak insanların (yerel tercümanlar, şoförler, kaynaklar, tanıklar, vesaire) karşılaşılabileceği riskleri tanımlayın. Bunlara dahil olabilecek potansiyel kişileri gözden geçirin ve daha önce gerçekleşmiş takip, eylem veya saldırı vakalarını da düşünün.

2.4 Araştırma riskleri

İşinizi yapmayla doğrudan alakalı risklerin özellikle üzerinde durun (röportaj yapmak, fotoğraf çekmek, video kaydetmek, yeni yerlere gitmek, delil niteliği taşıyabilecek belge ve fotoğrafları temin etmek ve bulundurmak).

2.5 Özgeçmişler

Kendi özgeçmişinizin, ekibinizdekilerin özgeçmişlerinin ve çalıştığınız haber kuruluşunun profilinin riskleri nasıl artırabileceğini veya azaltabileceğini açıklayın.

2.6 Bilgilerin güvenilirliği

Ekibinizin bölgeye dair en son güvenlik bilgilerine erişimi olup olmadığını, risk analizi için kullanılan bilgilerin ana kaynağının kim veya ne olduğunu ve eldeki bilginin eski tarihli veya bir şekilde kısıtlı olma olasılığını açıklayın.

3. Riski en aza indirmek için önerilen yöntemler

Görevi yerine getirmeye dair riskleri en aza indirmek için siz, ekibiniz, haber merkezi ve diğerleri tarafından alınan tedbirleri tarif edin.

3.1 Konaklama

Bu yolculuk sırasında kalınacak her konumdaki bütün otelleri, misafirhaneleri, özel meskenleri ve diğer konaklama biçimlerini tanımlayın. Önerilen konaklama biçiminin neden güvenli sayıldığını açıklayın (Özel güvenlik var mı? Uluslararası çalışanlar tarafından kullanılıyor mu? Güvenli bir bölgede mi?) Konaklama alanının işler durumda iletişim imkanları olup olmadığını ekleyin (sabit telefon, İnternet erişimi). Konaklama yerinin iletişim bilgilerini ekleyin.

3.2 Ulaşım Ayarlamaları

Yolculuk için yapılan ulaşım ayarlamalarını tarif edin. Eğer toplu taşıma veya taksi kullanılacaksa buna dair risklerin var olup olmadığını ve varsa bunlara dair ne yapılacağını belirtin. Araba kiralyorsanız şoförün nasıl ve neye göre seçileceğini belirtin. Şoföre dair bilgileri aşağıdaki **Kişiler** kısmına yazın.

3.3 İletişim

Şahsınızın veya ekibinizin uluslararası hatlı cep telefonu mu, yerel hatlı cep telefonu mu, uydu telefonları mı, sabit telefonlar mı ve/ya portatif telsizler mi kullanacağını ve her iletişim yolunun kullanımından doğacak problemleri tarif edin (Bu problemler dahilinde çeşitli bölgelerde cep telefonu kullanımında görülebilecek potansiyel aksamaları; uydu telefonu kapsama alanı ve bu tip telefonları kullanmaktan doğabilecek kanuni veya güvenliğe dair problemler ve telefonların dinlenmesi olabilir). Ekibinizin düzenli İnternet bağlantısı olup olmayacağını belirtin. Sahadaki durum haber merkez ile detaylı bir konuşma yapmayı gerektirirse en iyi iletişim yönteminin ne olduğunu tanımlayın.

3.4 Görünürlük

Ekibinizin ülke dahilinde açık şekilde mi, gizli şekilde mi çalışmayı planladığını ve her iki yaklaşıma dair risklere karşı alınacak önlemleri tarif edin. Şahsınızın ve ekibinizin ülkeye nasıl gireceğini ve farklı durumlarda (sınırdaki kontrol noktalarında, yetkililer ile temas edilecek diğer durumlarda) kendinizi nasıl takdim edeceğinizi tarif edin.

Eğer ekip üyelerinin kişisel özgeçmişlerine dair riskler mevcutsa (vatandaşlık, etnik aidiyet, ırk, cinsiyet veya cinsel kimlik) bunların ne olduklarını, nasıl üstesinden gelineceğini ve riskleri en aza indirmek için ek önlemler alınmasının gerekip gerekmediğini tarif edin.

3.5 Araştırma ve diğer aktiviteler

Ekibinizin, siz ve haber özneleri bakımından güvenli olacak bir şekilde haber yapmayı nasıl planladığını tarif edin. Eğer konuyla alakalı ise, belli haber öznelerinin kimliklerini korumak için özel önlemler alınmasının gerekip gerekmediğini ve haber öznelerini istem dışı ifşa etmemek adına hangi yöntemin kullanılacağını belirtin.

3.6 Bilgilerin güvenliği

Görev sırasında hassas bilgilerin nasıl korunacağına dair önlemleri belirtin. Şahsınız ve ekibinizin bilgi toplamak ve saklamak için elektronik cihazlar (ses kayıt cihazları, kameralar, bilgisayarlar, vesaire) kullanıp kullanmayacağını ve cihazlara el konur veya erişilirse veya

bilgiye başka bir şekilde istenmeyen erişim olduğu takdirde bilginin güvenliğini sağlamak için alınan önlemleri belirtin.

Eğer sadece el yazması notlar kullanılacaksa bunları istenmeyen erişimden veya kaybolmalarından sakınacak önlemler nelerdir, belirtin.

3.7 Başkalarının güvenliği

Yukarıdaki risk analizine göre sizinle çalışacak veya temas kuracak insanların güvenliğini sağlamak için alınması önerilen tedbirleri tarif edin. Bu kişiler yerel danışmanları, tercümanları ve şoförleri içerir ancak liste sadece bunlarla kısıtlı değildir.

3.8 Diğer güvenlik önlemleri

Görevle alakalı riskleri en aza indirmek için alınması gerekebilecek herhangi diğer güvenlik önlemlerini tarif edin. Bunlar arasında ilkyardım çantalarına göz atmak (gerekli eklemeler yapmak, daha donanımlı ilkyardım çantaları kullanmak, vesaire) ve eğer gerekliyse bölgeden veya ülkeden acil durum dahilinde kullanılacak kaçış planı yapmak gibi önlemler bulunabilir.

4. Güvende olduğunuzu bildirmek için bağlantıya geçme prosedürleri

Görev dahilinde güvende olduğunuzu bildirmek için bağlantıya geçme prosedürlerini belirtin:

Devamlılık ve saatler (Her konum ve seyahat durağı için farklı konumlar, uzun yolculuk, vb.) Zamanı belirtirken, hem gideceğiniz yerdeki zamanı, hem de bağlantı kuracağınız kişinin bulunduğu yerdeki zamanı belirtin.

Metot (sabit hat/cep telefonu/uydu telefonu ile arama, kısa mesaj, e-posta)

Güvenlik için bağlantı kurulmasından sorumlu kişiler (bu kişileri seçerken, uygun zaman dilimlerini ve ayrıca görevle ilgili riskleri, sahadaki durumun değişkenliğini ve ekibinizin daha önce bağlantı kurmak konusundaki deneyimini göz önünde bulundurun; eğer mümkünse görevin farklı bölümleri için farklı kişileri görevlendirin.)

Ekibiniz bağlantı kurmazsa neler yapılacağına dair prosedürler. Genelde bağlantı kurma aralığı bir saattir, bunun anlamı, belirlenen saatten sonra bir saat içinde bağlantı kurulmazsa eyleme geçilmesi gerektiğidir. Görevin bir bölümünün (sınırdan ya da kontrol noktasından geçiş gibi) daha kısa zaman aralığı gerektirip gerektirmediğini belirtin. Ayrıca şunları belirtin:

- Eğer bir kişi sahadaki gazetecinin bağlantı kuracağı kişi ise, hangi noktada yönetici ile temasa geçmelidir.
- Haber kuruluşu hangi koşullarda sahadaki acil durum kontaklarına ulaşmalıdır.
- Haber kuruluşu başka ne gibi adımlar atmalıdır ya da atmaması gereken adımlar nelerdir (Bunların arasında aileyi bilgilendirmek, diğer medya kuruluşlarına haber vermek ya da büyük elçilikle temasa geçmek bulunabilir.)

□ 5. Kişiler

Aşağıdakilerin iletişim bilgilerini (cep ve sabit telefonlar, e-posta adresleri) belirtin:

- Görev için seyahat eden çalışanlar
- Bağlantı kurmayla ilgilenecek çalışanlar
- Merkezdeki amirler ve bağlantı kurulabilecek diğer yedek personel
- Çalışan olmayan katılımcılar (danışmanlar, tercümanlar, şoförler)

6. Acil durum kontakları

Ülke içinde irtibata geçilecekler: (a) Ülke içinde irtibata geçilecek ve düzenli olarak planlarınızdan, hareketlerinizden ve konumunuzdan haberdar olacak bir güvenlik kontağı belirleyin (örneğin güvenilir bir meslektaş), (b) Güvenliğin tehlikeye düştüğü, ekiple temasın kaybedildiği ya da diğer güvenlik durumlarında haber kuruluşuna destek olabilecek ülke içinde bir dizi kontak belirleyin (bunların arasında ilgili büyükelçilikler, BM ya da insani yardım kuruluşları çalışanları, yerel sivil toplum örgütleri, ılımlı yerel yetkililer ve güvenlik kuvvetleri olabilir).

Diğer acil durum kontakları: Eğer mümkünse, bir güvenli durumda, ekiple temasın kaybolduğu durumlarda ya da diğer acil durumlarda haber kuruluşuna destek olabilecek diğer kontak kişilerini belirleyin.

Teşekkürler

CPJ aşağıdaki gazeteciler ve uzmanlara bu kılavuza yaptıkları değerli katkılardan dolayı teşekkür eder:

Mustafa Haji Abdinur, Molly Bingham, Umar Cheema, Carolyn Cole, Bill Gentile, Eric S. Johnson, Sebastian Junger, Rebecca MacKinnon, Judith Matloff, Fabio Pompetti, David Rohde, David Schlesinger, ve Javier Valdez Cardenas.

CPJ ayrıca Uluslararası Haber Güvenliği Enstitüsü, Dart Gazetecilik ve Travma Merkezi, İnsan Hakları İzleme Örgütü, ve çok sayıdaki yerel ve uluslararası haber örgütünün gerçekleştirdikleri önemli araştırmalar için minnettardır. The Associated Press, Agence France-Presse, ve Reuters fotoğraf katkısında bulundular.

Bu kılavuzun yayımlanması Adessium Vakfı, Omidyar Ağı ve RealNetworks Vakfı tarafından yapılan bağışlarla mümkün oldu.

Yayın Yönetmeni: Bill Sweeney

Şef Editör: Elana Beiser

Yardımcı Editörler: Kamal Singh Masuta, Shazdeh Omari

Tasarımcı: John Emerson

Şef Araştırmacı: Casey Nitsch

Araştırmacı: Faye Steinhauer

Redaktör: Camille Rankin

Video Prodüktörü: Dana Chivvis

© 2012 Gazetecileri Koruma Komitesi

Yazarlara dair

Bu kılavuzun yazarı **Frank Smyth** CPJ'in gazeteci güvenliği alanında kıdemli danışmanıdır. Tecrübeli bir gazeteci olan Smyth silahlı çatışma, organize suçlar ve insan hakları konularında uzmanlaşmıştır. El Salvador, Guatemala, Kolombiya, Eritre, Etiyopya, Ruanda, Sudan, ve Ürdün gibi dahil olduğu ülkelerde gazetecilik yapmış, Irak'ta çalışırken 1991 yılında 18 günlüğüne hapsedilmiştir. Smyth 1990'larda İnsan Hakları İzleme Örgütü (HRW) için silah kaçakçılığı konusunu araştırmıştır. CBS News için habercilik yapmış, *The Nation*, *The Village Voice*, *The New Republic*, *The Washington Post*, *The New York Times*, *The Wall Street Journal*, *The International Herald Tribune*, *World Policy Journal*, ve *Foreign Affairs* yayınlarında yazmıştır. Smyth, Amerikan Devletleri Örgütü, Uluslararası Hukukçular Komisyonu ve ABD Kongresi huzurunda basın özgürlüğüne dair konularda ifade vermiştir. Smyth, gazetecilere ve başkalarına da danışmanlık ve eğitim veren Global Journalist Security (Global Gazeteci Güvenliği) şirketinin kurucusu ve idari müdürüdür. CPJ için düzenli aralıklarla gazeteci güvenliği alanında blog yazıları yazar.

CPJ'in San Fransisco'da yaşayan kadrolu teknoloji uzmanı **Tom Lowenthal** kılavuzun Teknoloji Güvenliği bölümündeki son çalışmalardan sorumluydu. Tom, operasyon güvenliği ve halkın kendini teknik takibe karşı koruması alanlarına özel ilgi duyar. Kişisel özgürlüğe ve bireyin mahremiyetine kuvvetli şekilde inanan Lowenthal, Tor Projesi'nde proje koordinatörü olarak ve Mozilla'nın mahremiyet ve kamu politikası ekibinde teknoloji uzmanı olarak çalışmıştır. Aynı zamanda serbest gazetecidir; Ars Technica için güvenlik ve teknoloji politikaları üzerine makaleler yazmıştır. Princeton Üniversitesi'nde lisansını siyaset teorisi üzerine yapmış, yan dal olarak bilgisayar bilimleri ve teknoloji politikası çalışmıştır. GPG açık anahtarının parmak izi: 1ADE 9951 1A97 95FA 3557 53DC 51E7 1B75 4A09 B187.

Teknoloji Güvenliği bölümünün ilk versiyonunun yazarı olan **Danny O'Brien** 2010 ile 2013 yılları arasında CPJ'in müdafii işler koordinatörü olarak çalışmıştır. Electronic Frontier Foundation (Elektronik Hudutlar Vakfı) için uluslararası direktör olarak görev yapmaktadır ve dünya çapında dijital haklar adına hep ön saflarda yer almıştır. Wired UK dergisinin kurucu kadrosundandır ve Britanya merkezli bir dijital haklar örgütü olan Open Rights Group (Açık Haklar Grubu) kurucularındandır. Gazeteci olarak da çalışmış; New Scientist, The Sunday Times of London ve The Irish Times için kültür ve teknoloji haberleri yapmıştır.